

Masteroppgave i arkeologi

Våren 2020

Cathrine Christoffersen

Kjærlighet mellom menn:

En analyse av forskningshistorien til homoerotiske vasmalerier fra den greske antikken

Universitetet i Oslo

UiO : Institutt for arkeologi, konservering og historie
Det humanistiske fakultet

Forsidebilde:

Illustrasjon av vasemaleriet på et klokkekrater fra 430-420 f.Kr., malt av Dinos maleren.

Museumsnummer: 1772,0320.154. Illustrasjonen er hentet 25.mai 2020 fra British Museum sin hjemmeside, <http://www.britishmuseum.org/collection/image/1345606001>

© Cathrine Christoffersen

2020

Kjærlighet mellom menn: En analyse av forskningshistorien til homoerotiske vasemalerier fra den greske antikken.

Cathrine Christoffersen

<https://www.duo.uio.no>

FORORD

Først vil jeg rette en stor takk til min fantastiske veileder Søren Handberg. Takk for at du hadde stor tro på prosjektet mitt, til tross for at vi begge fant det utfordrende til tider. Takk for at du utfordret meg, støttet meg og pushet meg. Du motiverte meg og hjalp meg med å se løsninger når frustrasjonen tok overhånd. Jeg hadde ikke klart å gjennomføre dette prosjektet uten deg. Jeg vil også takke alle mine medstudenter som har gitt meg konstruktiv kritikk og andre nyttige tips. Det har vært godt å ha god støtte fra dere.

Mange takk til de ansatte på den greske og romerske avdelingen ved British Museum i London, spesielt kuratorene Thomas Kiely og Celeste Farge som har svart på mine utallige spørsmål, funnet litteratur og tatt meg imot med åpne armer ved mitt besøk hos dem i august 2019.

En stor takk til min beste venninne, Ida Pernille Christensen, som har inspirert og støttet meg, og ikke minst pushet meg til å ha tro på meg selv og prosjektet mitt. Jeg vil også takke familien min som har lyttet til meg, støttet meg og vært stolte av meg og jobben jeg har gjort. Jeg vil takke min venn Rune Klepperås som fikk meg til å innse min lidenskap for homofiliens historie, og i tillegg vist stor interesse for prosjektet mitt. Rune er en stor inspirasjon fordi han viser nestekjærlighet og lar alle få være seg selv.

En stor takk vil jeg også gi min samboer, Endre Bakke Andersen, for at han har støttet meg og holdt ut med meg gjennom hele prosessen. Takk for at du har vært min klippe og har ledd både med meg og av meg når 1800-tallets samfunnsnormer gjorde meg frustrert og forbanna.

Mange har hjulpet meg gjennom prosjektet. Og jeg vil rette en takk til: Marit Melhus som er professor i sosialantropologi, Reinert Vikjord Skumsnes ved Senter for tverrfaglig kjønnsforskning, Halvor Moxnes, professor emeritus i teologi, Dag Øistein Endsjø som er professor i religionshistorie og Gabi Romeder som er bibliotekar ved Deutsches Archäologisches Institut i Berlin.

INNHOLDSFORTEGNELSE

FORORD	IV
INNHOLDSFORTEGNELSE	V
ORDLISTE	VIII
LISTE OVER FIGURER, DIAGRAMMER OG TABELLER	IX
DEL 1: INNLEDNING, FORSKNINGSHISTORIE, TEORI OG METODE	1
1.0 INNLEDNING	2
1.1 BEGREPSAVKLARING	3
1.2 PROBLEMSTILLINGEN	4
1.3 VALG AV MATERIALET	5
1.4 OPPGAVENS OPPBYGNING	6
2.0 FORSKNINGSHISTORIEN	7
2.1 QUEER FORSKNING INNEN ARKEOLOGIEN	7
2.2 QUEER FORSKNING FØR LEGALISERINGEN AV HOMOFILI	9
2.3 DELOPPSUMMERING	11
3.0 TEORI OG METODE	13
3.1 KOMPARATIV ANALYSE	14
3.2 DISKURSPSYKOLOGI	15
3.3 KRITISK DISKURSANALYSE	16
3.3.1 Dominerende diskurs	16
3.3.2 Diskrimineringsdiskurs	18
DEL 2: MATERIALET	20
4.0 VASEMALERIER MED HOMOFILE SCENER	21
4.1 VASE 1	21
4.1.1 Hva viser vasemaleriet?	22
4.1.2 Forskningshistorie	22
4.1.3 Diskusjon	24
4.2 VASE 2	25
4.2.1 Hva viser vasemaleriet?	26

4.2.2	Forskningshistorie	26
4.2.3	Diskusjon	27
4.3	VASE 3	27
4.3.1	Hva viser vasemaleriet?	28
4.3.2	Forskningshistorie	29
4.3.3	Diskusjon	31
4.4	VASE 4	32
4.4.1	Hva viser vasemaleriet?	32
4.4.2	Forskningshistorie	33
4.4.3	Diskusjon	34
4.5	DELKONKLUSJON	34
 DEL 3: FAKTORER SOM KAN HA PÅVIRKET FORSKNINGEN		 38
 5.0 FAKTORER SOM KAN HA PÅVIRKET FORSKNINGEN		 39
5.1	SAMFUNNSNORMER	39
5.1.1	1700-tallet: ”An offence of so dark nature”	40
5.1.2	1800-tallet: ”The love that dare not speak its name”	42
5.1.3	1900-tallet: ”Let’s face it”	45
5.1.4	2000-tallet: ”Love is a human right”	49
5.1.5	Oppsummering og diskusjon	49
5.2	MUSEENES ROLLE I FORSKNINGEN PÅ HOMOEROTISKE GJENSTANDER	50
5.2.1	Museum Secretum	51
5.2.2	Utstillingshistorikken til vase 1-8	52
5.2.3	Oppsummering og diskusjon	52
5.3	DEN MANNLIG IDENTITET	53
5.3.1	Oppsummering og diskusjon	54
5.4	TABU	54
5.4.1	Oppsummering og diskusjon	57
5.5	DELKONKLUSJON	58
 DEL 4: MATERIALET MED ANDRE TEMAER		 60
 6.0 VASEMALERIER MED ANDRE TEMAER		 61
6.1	VASE 5	62
6.1.1	Hva viser vasemaleriet?	63
6.1.2	Forskningshistorie	63
6.1.3	Diskusjon	64
6.2	VASE 6	65

6.2.1 Hva viser vasemaleriet?	65
6.2.2 Forskningshistorie	66
6.2.3 Diskusjon	66
6.3 VASE 7	67
6.3.1 Hva viser vasemaleriet?	68
6.3.2 Forskningshistorie	68
6.3.3 Diskusjon	69
6.4 VASE 8	69
6.4.1 Hva viser vasemaleriet?	70
6.4.2 Forskningshistorie	70
6.4.3 Diskusjon	71
6.5 DELKONKLUSJON	71
6.5.1 Sammenligning med del 2	73
6.5.2 Sammenligning med del 3	74
8.0 AVSLUTTENDE KONKLUSJON	76
LITTERATURLISTE	79
SKRIFTLIGE KILDER	97
FIGURTEKSTER	97
VEDLEGG 1	100
VEDLEGG 2	102
VEDLEGG 3	103
VEDLEGG 4	105

ORDLISTE

<i>Anthesteria</i>	en athensk festival dedikert til vinguden Dionysos
<i>Aryballos</i>	en liten vase til oppbevaring av parfymer og oljer
<i>Disco</i>	et ord som ble et symbol på homofil frigjøring på 1970-tallet
<i>Erastēs</i>	voksne menn som elsket, den aktive i et forhold
<i>Erōmenos</i>	tenåringsgutt som ble elsket, den passive i et forhold
<i>Hetaira</i>	luksusprostituert som var godt utdannet og sofistikert
<i>Heterogenits</i>	mennesker som har sex med dyr
<i>Heterosexuals</i>	mennesker som foretrekker motsatt kjønn
<i>Homosexuals</i>	mennesker som foretrekker samme kjønn
<i>Intercrural sex</i>	en seksuell posisjon hvor <i>erastēs</i> har sin penis mellom lårene til <i>erōmenos</i>
<i>Molly</i>	en mannlig hore
<i>Molly-hus</i>	hvor homofile menn kunne kle seg ut, være feminine og ha sex med andre menn
<i>Monosexuals</i>	mennesker som har sex med seg selv
<i>Paideastia / pederasti</i>	et forhold bestående av en eldre mann og en ungdom
<i>Palaestra</i>	en plass hvor det ble utøvd bryting og boksing
<i>Pankration</i>	en kampsport som er en blanding mellom boksing og bryting
<i>Pride</i>	organisasjon som kjemper for menneskerettighetene til blant annet homofile og lesbiske i eget land
<i>Sodomitt</i>	menn som hadde forhold til menn på 1700-tallet
<i>Strigil</i>	et verktøy som ble brukt til å skrape bort olje og svette
<i>Symposium</i>	en fest etter et måltid som besto av musikk, dans, vin og samtaler
<i>Status quo</i>	å beholde tilstanden slik den er i øyeblikket
<i>Uranism</i>	et tidlig ord for homoseksuell i Tyskland i 1860-årene
<i>WorldPride</i>	organisasjon som kjemper for menneskerettighetene til blant annet homofile og lesbiske internasjonalt

LISTE OVER FIGURER, DIAGRAMMER OG TABELLER

FIGUR 1: Klokkekrater malt av Dinos maleren, 430-420 f.Kr. British Museum, London. Museumsnummer: 1772,0320.154	21
FIGUR 2: Krukke malt av Berlin maleren, ca.540 f.Kr. British Museum, London. Museumsnummer: 1865,1118.39	25
FIGUR 3: Drikkebeger malt av Peithinos maleren, ca.500 f.Kr. Antikensammlung, Berlin. Museumsnummer: F2279	27
FIGUR 4: Vase 3 i Eduard Gerhard sin bok fra 1840, pl.XIV.XV	30
FIGUR 5: Drikkebeger malt av Nikosthenes maleren, 520-510 f.Kr. Museum of Fine Arts, Boston. Museumsnummer: 95.61	32
FIGUR 6: En <i>sodomitt</i> står i gapestokken, 1763. Brosjyre fra England.	41
FIGUR 7: Kertbeny's private brev til Ulriches i 1868 hvor ordet " <i>homosexuals</i> " blir brukt for første gang.	44
FIGUR 8: Den første homseparaden i London, juli 1972.	48
FIGUR 9: Vinbeholder malt av ukjent, 440-410 f.Kr. Antikensammlung, Berlin. Museumsnummer: F2414	62
FIGUR 10: Drikkebeger malt av Onesimos maleren, 510-500 f.Kr. British Museum, London. Museumsnummer: 1865,1118.46	65
FIGUR 11: Drikkebeger malt av Brygos maleren, 490-480 f.Kr. British Museum, London. Museumsnummer: 1848,0619.7	67
FIGUR 12: Drikkebeger malt av Foundry maleren, 490-480 f.Kr. British Museum, London. Museumsnummer: 1850,0302.2	69
DIAGRAM 1: Oversikt over hvor mange år det tok fra vase 1-8 ble funnet og til de ble forsket på.	73
TABELL 1: Dominerende diskurs modell	17
TABELL 2: Forskningshistorien for vase 1-4	36
TABELL 3: Forskningshistorien for vase 1-8	72

DEL 1:

INNLEDNING, FORSKNINGSHISTORIE, TEORI OG METODE

1.0 INNLEDNING

Den antikke greske kulturen har hatt stor innflytelse i hvordan det moderne samfunnet har blitt formet, og i å definere den vestlige kulturen (Frost 2010:140). Men ikke alt fra den antikke kulturen har blitt brakt videre, det seksuelle aspektet har ofte blitt ignorert og dysset ned. For i den greske antikken var forhold mellom menn akseptert, og homoerotiske motiver ble ofte presentert i klassisk kunst, for eksempel på vaser og drikkebegre som ble brukt både til hverdag og fest (Parkinson 2013:47). Gjennom historien har menn alltid hatt intime forhold til andre menn, men holdningene til dette har vært forskjellige i ulike tidsperioder. Om slike forhold er akseptabelt eller ikke, er avhengig av historisk betingede forestillinger og fordommer, og det er store forskjeller i ulike tidsperioder (Børtnes 2002:181).

Denne oppgaven skal handle om homofiliens historie med fokus på England og det britiske samfunnet, men jeg vil også nevne andre land i Europa. Jeg skal diskutere forskningshistorien til vaser med homoerotiske scener fra den greske antikken ved å benytte en komparativ analyse. Jeg mener at dette er viktig fordi det er gjort svært få studier på dette området. Jeg vil også bruke diskursanalyse for å undersøke om den eventuelle forskningen har blitt formet av sosiale normer og holdninger. Har homoerotiske vasemalerier blitt forsket på i de siste århundrene? Er det forskjell på eventuelle tolkninger med tanke på hvilken tidsperiode forskningen har funnet sted? Disse spørsmålene vil jeg forsøke å svare på i denne oppgaven, og formålet vil være å kunne bidra til å utfylle homofiliens historie slik at den blir så godt belyst som mulig. Å synliggjøre hvordan homoerotiske vasemalerier har blitt forsket på i andre tidsperioder enn vår egen, kan være med på å endre hvordan fremtidens mennesker vil se tilbake på vår tid og vår forskning. Samtidig vil det også belyse hvordan samfunnsnormer påvirker forskningen og hvilke temaer man eventuelt ikke forsker på.

For når det gjelder klassisk kunst i nyere tid, fortalte British Museums kurator Thomas Kiely meg i en e-post datert 1. oktober 2018 (se vedlegg 1), at British Museum lagde en utstillingen om homofiliens historie i 2017 som het *LGBTQ+*. Utstillingen viste homoerotiske gjenstander, blant annet fra den greske antikken, som gjennom flere tidsperioder ble ansett som tabu. Mange kan i dag tro at det er naturlig at museer som British Museum i London stiller ut gjenstander som kan fortelle oss om homofiliens historie, men det har ikke vært tilfelle. I 1823 etablerte Det Arkeologiske Museum i Napoli en avdeling ved navn *Gabinetto Segreto* (engelsk: Secret Cabinet). Utstillingen i denne avdelingen besto av erotisk kunst og

gjenstander fra Pompeii og Herculaneum som ble ansett som pornografiske, og det var kun velutdannede menn som fikk se samlingen (Frost 2010:140). British Museum ble inspirert av *Gabinetto Segreto*, og i 1830 etablerte de en tilsvarende avdeling som fikk navnet *Museum Secretum*. Men *Museum Secretum* ble først en offisiell utstilling i 1865. Avdelingen hadde en samling av erotiske gjenstander og var kun tilgjengelig for samfunnets betydningsfulle og kunnskapsrike menn (Johns 1982:29-30). For å se utstillingen måtte det sendes et brev til direktøren som tok en vurdering på om vedkommende fikk tilgang (Frost 2010:140). I løpet av 1960-tallet ble samlingen i *Museum Secretum* avviklet og objektene ble integrert i andre samlinger som var åpne for hele befolkningen. *Gabinetto Segreto* har vært stengt og åpnet igjen flere ganger siden grunnleggelsen. Siden år 2000 har samlingen vært permanent åpen, siden 2000, men befinner seg fortsatt i separate rom i museet.

Innen samme periode som *Museum Secretum* ble avviklet, kom *Sexual Offences Act* i 1967 som begrenset kriminaliseringen av homofile i England og Wales. Denne lovendringen ble svært viktig når det gjaldt de sosiale holdningene til homofile og lesbiske relasjoner (Frost 2010:140). Og gjennom 1960- og 70-tallet ble det en generell økning i forskninger på seksualiteter, også innen arkeologien, mens generelle utstillinger i museer som viste erotiske gjenstander var likevel sjeldne gjennom 1960-, 70- og 80-tallet. Det var først på midten av 1980-tallet at homoerotisk kunst fra den greske antikken ble akseptert i utstillinger i England (Williams 2006:31). I følge Kiely (se vedlegg 1) markerte utstillingen *The Warren Cup: Sex and Society in Ancient Greece and Rome* fra 2006 og publikasjonen av boken *The Warren Cup*, skrevet av Dyfri Williams samme år, en stor endring i hvordan British Museum håndterte gjenstander med seksuelt innhold. *LGBTQ+* utstillingen ble etablert i 2017 for å markere at det var 50 år siden homofili ble lovlig.

1.1 BEGREPSAVKLARING

Før jeg går videre er det nødvendig å redegjøre for noen begreper jeg vil bruke i denne oppgaven. De første ordene jeg vil forklare er homofil og homoseksuell. Disse ordene har kun eksistert i drøye hundre år, derfor er det viktig at vi ikke pålegger fortidens mennesker vår moderne tankegang. Likevel, for enkelthetens skyld i denne oppgaven, vil jeg bruke disse begrepene om forhold mellom menn, selv i tidsperioder hvor disse ordene ikke eksisterte. Dette for å styre unna eventuelle misforståelser og forvirring som kan oppstå dersom jeg kun skal bruke ord og uttrykk som er gjeldende for hver tidsperiode.

Et annet begrep jeg vil forklare er ”skifte”. Jeg vil bruke ordet skifte når det skjer en viktig historisk endring, og et eksempel på det er, som nevnt over, da homofili ble lovlig i England i 1967. Dette var et stort skifte som forandret de homofiles hverdag. I denne oppgaven vil jeg forsøke å synliggjøre eventuelle skifter både i forskningshistorien til vasene og i kartleggingen av samfunnsnormer, den mannlige identitet og tabu. Ved å avdekke eventuelle skifter vil jeg kunne sammenligne de, og se om de forekommer på samme tid eller ikke. Resultatet av det vil være avgjørende for om jeg kan sannsynliggjøre at eventuelle skifter i forskningshistorien kan ha en sammenheng med skifter i samfunnsnormene.

Når det gjelder vase 2 og 3 i del 2 av oppgaven, vil jeg beskrive personene i vasemaleriene som *erastēs* og *erōmenos*. Disse greske begrepene brukes når et homoerotisk vasemaleri viser et par med en betydelig aldersforskjell. *Erastēs* er mannen som er eldst og som er den aktive som elsker, mens *erōmenos* er den yngre og passive som blir elsket (Dover 1978:16; Cantarella 2008:2). Jeg inkluderer disse begrepene i oppgaven fordi det blir mer naturlig i og med at forskerne som har analysert vasemaleriene bruker disse begrepene.

1.2 PROBLEMSTILLINGEN

Hovedproblemstillingen for denne oppgaven er: Seksuelle forhold mellom menn i antikken – Hvordan har homoerotiske vasemalerier blitt tolket i tidligere forskning, og på hvilken måte har disse tolkningene blitt påvirket av samtidens samfunnsnormer, den mannlige identitet og tabuer?

For å kunne svare på denne problemstillingen har jeg valgt åtte vasemalerier som utgjør materialet for oppgaven. Seks av disse vasemaleriene viser tydelig erotiske scener, og jeg vil analysere i hvor stor grad vasemaleriene har blitt forsket på og hvilke tolkninger som er gjort. Fem av vasene befinner seg i dag på British Museum og mitt fokus for oppgaven vil derfor være på England. Analysen strekker seg fra vasene ble funnet eller registrert på et museum, og frem til i dag. Å benytte hele tidsperioden mener jeg er viktig for å få et mer helhetlig bilde av all forskning som er gjort, og dermed kunne få frem eventuelle skifter. Fire av vasene viser homoerotiske scener og to har heteroerotiske scener, og dette er fordi jeg ønsker å kartlegge om det er noen forskjell på forskningshistorien mellom homofile og heterofile vasemalerier med tanke på at homofili var ulovlig frem til 1967. Resultatet av den

sammenligningen vil bli satt opp mot forskningshistorien til to vasemalerier uten erotiske scener for å undersøke om det er noen forskjell.

Forskning av antikkens grekeres syn på kropp og sex, har blitt analysert av flere gjennom de siste tiårene. Likevel opplever jeg at det er gjort få studier som kartlegger hva som har påvirket forskningen av homoerotiske vasemalerier. Derfor vil jeg undersøke hvilke faktorer som kan ha påvirket forskningen, og jeg vil forsøke gjennom en diskursanalyse å sannsynliggjøre om det er en sammenheng mellom forskningshistorien og samfunnsnormer, den mannlige identitet og tabuer.

1.3 VALG AV MATERIALET

Som nevnt over, bruker jeg vasemalerier som materialet i del 2 og 4 i denne oppgaven. Vasemalerier er en god kilde til konkret innblikk i intime forhold mellom menn i den greske antikken. Scenene i vasemaleriene er veldig tydelige, og de er derfor enklere å forholde seg til dersom de er komplette og ikke ødelagte. Jeg har valgt åtte vasemalerier med varierte scener i håp om at forskningshistoriene vil inneha forskjeller som kan gi en mer nyansert analyse og konklusjon. Et annet kriterium for valget var at det måtte eksistere noe forskning på dem som går tilbake i tid, og det krevde mye arbeid å finne vaser som oppfylte dette kriteriet. Åtte vaser er et snevert utvalg og vil derfor kun fungere som et case-studie. Samtidig vil jeg påpeke at det finnes flere andre materialgrupper som også kunne ha vært aktuelle for å kartlegge forskningshistorien til homofili. I tillegg til vasemalerier, er det også inskripsjoner, statuer og skriftlige kilder. Når det gjelder skriftlige kilder var utfordringen min å finne oversettelser som er fra 1700- og 1800-tallet, samt starten på 1900-tallet når det gjelder for eksempel Platons *Symposium*. Skriftlige kilder kan ha blitt oversatt ulikt ut i fra bakgrunnen til personen som oversetter. Dette ble en av årsakene til at skriftlige kilder ikke er med som mitt materialet i denne oppgaven.

Seks av vasene jeg har valgt ble funnet i Vulci, en etruskisk by 12 km fra vestkysten av Italia og nord for Roma (Cartwright 2017). Området ble oppdaget i 1828 og de greske vasene ble i hovedsak funnet i graver (Fowler og Wheeler 1909:21). Fem av vasene jeg har valgt befinner seg på British Museum i London, og redegjørelsen om samfunnsnormene i Del 3 har fokus på England. Derfor vil oppgaven i hovedsak avgrenses til England, men andre land og museer vil drøftes i noe mindre grad.

I del 3 av oppgaven vil jeg benytte sekundære kilder som materialet fordi de forteller om holdninger til homofili, men i kapitlet om samfunnsnormer vil jeg også undersøke primære kilder som bøker, artikler i magasiner og aviser, rapporter, lovverk, brosjyrer, brev, plakater og teaterforestillinger fra de ulike tidsperiodene. Da får vi et mer konkret bildet av holdningene, selv om det ikke nødvendigvis betyr at alle i samfunnet hadde de samme meningene og holdningene.

1.4 OPPGAVENS OPPBYGNING

Del 1 av denne oppgaven vil inneholde innledning, forskningshistorie og en redegjørelse for teori og metode. I del 2 vil jeg redegjøre for forskningen som er gjort på fire vasemalerier som viser seksuelle handlinger mellom menn i perioden fra 1700-tallet og frem til i dag. Deretter vil jeg i del 3 kartlegge og undersøke om samfunnsnormer, museenes rolle, den mannlige identitet og tabu og kan ha hatt en påvirkning på hvordan vasemaleriene ble forsket på, og om det kan være en sammenheng mellom det og resultatet jeg kom frem til i del 2. I del 4 vil jeg undersøke om forskningshistorien til homoerotiske vasemalerier er særegen, eller om forskningshistorien også er lik andre motiver. Dette vil jeg gjøre ved å analysere to vasemalerier som viser erotiske forhold mellom menn og kvinner, og to som ikke viser noe erotisk motiv.

2.0 FORSKNINGSHISTORIEN

For å kunne svare på problemstillingen, er det viktig å forstå når forskning på seksualiteter startet, hvordan det har påvirket arkeologisk forskning og hvorfor det er en viktig disiplin innen arkeologi. Derfor vil jeg i denne delen av oppgaven skissere forskningen som har blitt gjort for danne en ramme for analysen jeg skal gjøre senere i oppgaven. Deretter vil jeg undersøke om det er forsket på homofili før homofili ble legalisert i England i 1967, og jeg vil legge spesielt vekt på skriftlige tekster fra antikken fordi dette er en materialgruppe som kan ha vært mer utsatt for hver enkelt forskers eget standpunkt til homofili og som dermed kan ha oversatt tekstene etter egne holdninger. Selv om skriftlige tekster fra antikken ikke er en materialgruppe jeg har valgt å analysere i oppgaven, mener jeg det er viktig å få et historisk innblikk i hvordan denne materialgruppen har blitt behandlet både i en tid hvor homofili var tabubelagt og ulovlig, men også etter at det ble legalisert og mer akseptert.

2.1 QUEER FORSKNING INNEN ARKEOLOGIEN

Siden 1970-tallet har forskere forsøkt å synliggjøre historien når det kommer til forhold mellom menn, for å gi en identitet til de som har en fortid som i flere århundrer har vært gjemt (Cook 2007:xi). Dette arbeidet har vært viktig med tanke på de homofiles rettigheter mot diskriminering og misbruk, og det har i senere år resultert i at flere land har legalisert homofile ekteskap og adoptering av barn. Queer teori begynte med å utfordre forskningen til de homofile og lesbiske sin identitet, men har utviklet seg til å handle mer om å se meningen i kontrastene som er motsatt av det normative (Dowson 2009:290). Definisjonen på queer er det som er motsatt av det som er ansett som normativt, og som er den dominerende måten å leve på i et samfunnet (Halperin 1995:62). Queer teori i arkeologien handler ikke om å lete etter homoseksualitet i fortiden eller å finne opprinnelsen. Det handler om å utfordre heteroseksualiteten som det normative og endre den arkeologiske diskursens normative preg (Dowson 2009:290).

Eve Kosofsky Sedgwick (1990) har undersøkt forskjellene mellom heteroseksualitet og homoseksualitet som definerte menn og kvinners seksualiteter fra slutten av 1800-tallet og fremover. Hun hevder at homofili er nødvendig som en underordnet seksualitet for å gi mening og verdi til heteroseksualiteten, til tross for at de homofobe ønsket å degradere

homofili (Sedgwick 1990:9-10). Hun argumenterer for at arkeologien ikke har blitt skjermet fra det sosiale presset på at heteroseksualiteten er den autoritære seksualiteten i samfunnet. Et eksempel på dette er et gravkammer som ble oppdaget i 1964 i Egypt, som inneholdt gravene til to menn fra 2450 f.Kr., hvor flere av maleriene i kammeret viser at mennene hadde en nær relasjon ved at de holder hender (Basta 1979; Reeder 2000). Det har blitt gjort flere ulike tolkninger av maleriene, for eksempel at mennene er brødre (Evans og Woods 2016; Vasiljević 2008; Baines 1985), to av samme status eller kollegaer hvor intimiteten i maleriet er symbolsk (Basta 1979:47; Revez 2003). Greg Reeder (2000) analyserte et av maleriene i gravkammeret og han hevder at maleriet viser et homofilt par. Dette ble kritisert av arkeolog og antropolog Lynn Meskell (2002:144), som påsto at Reeder brukte arkeologi for å fremme seksualpolitikken. Thomas A. Dowson (2009:288) er ikke enig i dette og hevder at Reeder er detaljert og grundig i hans analyse, og at det er bra at arkeologien blir utfordret på dette temaet. Han hevder også at Meskell sin påstand viser at det eksisterer stereotypiske holdninger når det gjelder arkeologiske tolkninger (Dowson 2006:98; 2009:289).

Dowson (2009) undersøker hvordan queer forskning har påvirket arkeologisk forskning, og hvilke utfordringer arkeologer har møtt ved å benytte seg av queer forskning i sitt arbeid. Arkeologer og historikere har makt og kontroll over hvordan fortiden presenteres, fordi det er de som jobber med og analyserer materialet vi har, og som bestemmer hvilke metoder som gir oss ulike fortolkninger (Dowson 2009:286). Ifølge Dowson (2006:97; 2009:288) er arkeologer pålagt å vise til detaljerte og nøyaktige analyser for å kunne argumentere for hvorfor enkelte bilder skal ses på som homoseksuelt, men å identifisere heteroseksuelle identiteter er ansett som troverdig uten sterke argumenter. Dowson (2009:278) argumenterer for at strategiene arkeologer benytter seg av i forskningen er konstruert for å bevare en heteroseksuell tilnærming til menneskets historie. Dette ved å manipulere alle aspektene i arkeologisk forskning. Ifølge Dowson kan queer forskning utfordre denne praksisen ved å være kritisk til den heteroseksuelle autoriteten i arkeologien.

Videre hevder Dowson (2009:280) at det finnes en uskreven regel hvor akademikere må benekte deres "unormale" seksualitet for å kunne opprettholde sin autoritet. David M. Halperin og Dowson er to av flere akademikere som har erfart dette, og Halperin (1995:8) beretter at han måtte holde sin seksualitet skjult for at hans forskning skulle bli tatt seriøst. Dowson (2009:282) og Halperin (1995:38) analyserer den heteronormative og homofobe diskursen i forhold til de strategiene som har styrt den arkeologiske disiplinen frem til nå.

Ifølge Dowson er det tre viktige sider ved arkeologien som belyser dette, og den første er den arkeologiske diskursen som bestemmer hvem som har myndighet til å forme fortiden. Den andre siden er at disse autoritære menneskene fremmer sin forskning ut ifra sine favoriserte vilkår og metoder. Til sist, de overbevisende handlingene som begrenser hvordan vi ser på fortiden (Dowson 2006:96; 2009:282).

Men det har ikke bare vært Dowson og Halperin som har opplevd diskriminering ved å være homofil. I en anonym artikkel i *World Archaeology* i 2000, beskriver "She" hvilke utfordringer hun har hatt som lesbisk arkeolog, både gjennom studiene og i sin karriere. Hun forteller at hun opplevde homofobi både av kvinner og menn, og har i tillegg gått glipp av flere karrieremuligheter. Dowson (2009:283) hevder at historier som "She" forteller, ikke er den eneste, og han trekker frem sin egen karriere som et eksempel. Han opplevde å ikke bli forfremmet fordi hans ledere ikke kunne forsvare hans seksualitet overfor instituttet, som åpenbart hadde en ledende maskulin kultur. At han var dyktig i jobben sin, var god på å undervise og hadde utgitt flere banebrytende artikler om queer teori innen arkeologi, spilte ifølge Dowson (2009:283-4) ingen rolle for ledelsen.

Homofobi er like gjeldende innen arkeologi som i alle andre vitenskapelige disipliner, og i samfunnet generelt, og Cheryl Claassen (2000:178-79) hevder at det fortsetter å ha en vesentlig rolle i å forme arkeologien når det gjelder hvem som får en innflytelsesrik og suksessfull karriere. Dowson (2009:284) mener at miljøet innen arkeologi er maskulint, men også heterosexist. Heterosexisme er ifølge Tracy L. Robinson (1999:77) et begrep som beskriver den eneste normale modellen for menneskelige seksuelle relasjoner, nemlig heteroseksualitet. For heterofile menn kan det å sosialisere seg med homofile menn skape en frykt fordi den sosiale diskursen har gjort feminitet til et tabu, spesielt for den mannlige identitet. Å bli sett på som feminin, eller å engasjere seg med feminine menn, kan derfor bli en trussel mot heteroseksualitet (Robinson 1999:77).

2.2 QUEER FORSKNING FØR LEGALISERINGEN AV HOMOFILI

På bakgrunn av diskrimineringen av homofili innen arkeologien, hevder Otto J. Brendel (1970:5-6) at det ikke var blitt gjort en systematisk samling av gresk homoerotisk kunst, og at flere gjenstander ikke har blitt studert fordi de er bortgjemt i museumsmagasinerne. En oppfatning til kunst er at kunstnere ofte blir sett på som eksentriske personer som er grepet av

en guddommelig inspirasjon, og som ikke har noen påvirkning på menneskers sosiale liv (Wolff 1993:10). Dowson (2009:284) mener at slike feiltolkninger av kunstnere og deres arbeid, har påvirket hvordan arkeologien har tolket de antikke kunstnere praksiser og tradisjoner. I og med at forskere først de siste 50 årene begynte å synliggjøre homofilens historie, er det få forskere som har skildret dette temaet før 1970-tallet. Jeg har kun funnet to forskere. En av dem er Jean Marcadé med sin bok *Eros Kalos* fra 1962, og den andre er Hans Licht med sin bok *Sexual life in Ancient Greece* fra 1935. Licht skriver om sex i antikkens Hellas med hovedsakelig vekt på skriftlige kilder som for eksempel Euripides, Homer, Sappho, Platon, Aristofanes og flere andre. Licht tar for seg temaet sex blant annet i ekteskap, teater, festivaler, religion og prostitusjon, i tillegg til et 45-siders kapittel om homoseksualitet. Ingen av vasene jeg har valgt for denne oppgaven er vist i denne boken, men flere sider viser erotisk kunst i form av skulpturer og malerier. Licht (1935:411) skriver at temaet homoseksualitet ikke skrives om i andre bøker i samme tidsperiode. Han oppgir flere eksempler på forfattere og deres verk som tar for seg den greske antikken, men som enten ikke nevner homoseksualitet i det hele tatt, eller som vier temaet kun en side eller to (Licht 1935:411). Licht hevder at denne tausheten i litteraturen vil resultere i at leseren ikke får en riktig ide om gresk homofili, og heller tenker at det var et ukjent fenomen og noe som tilhørte sjeldenheten. Han mente at løsningen mot slik tankegang, var å øke kunnskapen i samfunnet ved å gjøre folk kjent med fakta som var aksepterte og ubestridte i antikken (Licht 1935:412).

Ifølge Alastair Blanshard (2010:124-5) har ikke de skriftlige kildene som Licht la stor vekt på i sin bok, blitt lest og studert. Han trekker spesielt frem at Platon sine tekster, som skildrer kjærlighet mellom menn, ikke ble viet mye oppmerksomhet i for eksempel middelalderen. Det var først i 1423 at Platons tekster ble verdsatt til det fulle, men på 1800-tallet ble likevel antikke tekster som handlet om kjærlighet mellom menn, møtt med flauhet og motvilje blant britiske historikere og klassikere (Mondimore 1996:4). T. D. Olverson (2010:118) hevder at blant annet Platons *Symposium* ble brukt som eksempel når fremtiden ble diskutert om det liberale England på 1800-tallet, til tross for at oversettere var imot hva Platon sine dialoger skildret om kjærlighet. Det var først i 1850 at klassikeren, i Georges Burges sin oversettelse, resulterte i at de generelle leserne forsto at forhold mellom samme kjønn var det grunnleggende i Platons tekst (Olverson 2010:118). Og mot slutten av 1800-tallet ble *Symposium* brukt av forfattere som John Addington Symonds og Oscar Wilde til å argumentere for at kjærlighet mellom menn var naturlig (Dowling 1994:29,68). En annen

forfatter, E. M. Forster, skrev i sin selvbiografi *Maurice* fra 1914, om en professor som oppfordret en student, Maurice, til å utelate alle henvisninger til den greske kjærligheten som ikke skulle snakkes om. Referanser til homoerotiske følelser i antikke tekster, skulle elimineres (Mondimore 1996:4). Men Maurice lo til oppfordringen fra professoren, og mente at å utelate kjærligheten mellom menn i den greske antikken ville være å utelate en viktig del av det greske samfunnet (Forster 1971:42).

Med utgangspunkt i 1800-tallets fortolkninger av Platon sine tekster, undersøkte jeg oversettelser av Platon's *Symposium* (Cobb 1993; Krarup 1969; Wyller 2007) og Aristofanes sin tekst *Skyene* (Sommerstein 1982; Starkie 1911). Selv om de oversettelsene som var tilgjengelige er av nyere dato, er det likevel noen forskjeller mellom de ulike oversettelsene. Et eksempel på dette i *Symposium*, er at Per Krarup (1969:27) og Egil A. Wyller (2007:22) bruker ordet "Eros", mens William S. Cobb (1993:22) bruker ordet "Love" (Pl.Symp 181 a-c). I *Skyene* kan vi se en setning hos W. J. M. Starkie (1919:231) som er oversatt til "...a brawn-buttock, an exiguous codpiece.", mens samme setning blir oversatt av Alan H. Sommerstein (1982:109) til "...a big rump and a small prick." (Ar. Sky. 1015). Disse små forskjellene kan komme av personlig tolkning, tidsperioden de ble oversatt og ulikheter i språket. Utover slike små forskjeller, er innholdet og budskapet det samme.

2.3 DELOPPSUMMERING

I dette kapittelet har jeg utforsket hvordan forskning på seksualiteter kan ha påvirket arkeologisk forskning og hvilke utfordringer arkeologer kan ha møtt ved å forske på homofili og i tillegg være homofil. Utfordringen har vært at heteroseksualitet har vært ansett som normativt, og det har ifølge Dowson (2006:97; 2009:288) påvirket arkeologisk forskning. Historien kan ha blitt presentert med et utgangspunkt som ikke nødvendigvis ville ha vært det samme i dag. Med det mener jeg at arkeologer kan ha hatt holdninger og meninger til homofili som påvirket resultatet av forskningen på homoerotiske gjenstander. Nettopp fordi miljøet innen arkeologien er heterosexist (Dowson 2009:284; Robinson 1999:77).

Videre i kapittelet undersøkte jeg om det har vært noen queer forskninger før legaliseringen av homofili i 1967, og jeg presenterte to forskere, Jean Marcadé og Hans Licht. I og med at Marcadé sin bok ble skrevet tett opptil legaliseringen, valgte jeg ha utdype forskningen til Licht fra 1935. Han hadde fokus på den greske antikkens skriftlige kilder, og jeg redegjorde

derfor for at Platons *Symposium* ble brukt som et argument i siste halvdel av 1800-tallet og første halvdel av 1900-tallet, for at forhold mellom samme kjønn var naturlig. Oversettelser av Platons *Symposium* og Aristofanes' *Skyene* før legaliseringen av homofili klarte jeg ikke å oppdrive, men i nyere oversettelser var det kun få forskjeller og betydningene var de samme.

Forskningshistorien jeg har redegjort for i dette kapitlet, viser at det vil bli interessant å undersøke hvordan vasene i denne oppgaven har blitt tolket. Jeg har også synliggjort viktigheten av å fortsette å utfordre arkeologien når det gjelder forskning på seksualiteter, og at heteroseksualitet ikke skal være standarden i enhver forskning. Men til tross for økt forskning på homoerotiske gjenstander de siste tiårene, vil det likevel være viktig å fortsette å forske på homofiliens historiske aspekter for å gi mer kunnskap og større åpenhet for arkeologer i fremtiden. Dette henger sammen med min problemstilling, ettersom jeg i del 2 av oppgaven skal analysere forskningen av vasemaleriene som er gjort av blant annet arkeologer.

3.0 TEORI OG METODE

For å få svar på mine spørsmål, har jeg valgt å bruke komparativ analyse og diskursanalyse. Først i dette kapitlet vil jeg redegjøre for den komparative analysen jeg skal benytte for å diskutere forskningshistorien til materialet jeg har valgt i del 2 og 4. Jeg har valgt å bruke en intensiv komparativ analyse, og ifølge Michael E. Smith og Peter Peregrine (2012:7) benytter denne form for komparativ analyse få *cases* hvor hver *case* er analysert i dybden. Robert D. Drennan et al. (2012:1) hevder at nye metoder gjør komparativ analyse bedre og vil gi en økt forståelse av menneskenes samfunn og forandring gjennom tid. Ifølge Smith og Peregrine (2012:4) er det kun komparative analyser som kan fortelle oss noe om menneskelig oppførsel og definere hvilke egenskaper som er unike i det menneskelige samfunn.

Diskurser handler ikke bare om hvordan man snakker om og forstår verden på (Jørgensen og Phillips 2006:9), de er også knyttet til hvordan mennesker engasjerer og oppfører seg i samspill med andre (Robinson 1999:77). Det generelle formålet med diskursanalyser å se hvilke sosiale konsekvenser de ulike diskursene får i forhold til samfunnets holdninger til homofili, for eksempel hvilke grenser som blir til mellom hva som er sant og ikke sant, eller hvilke handlinger som er mer akseptable enn andre. Ved å bruke flere diskurser i denne oppgaven vil jeg forsøke å synliggjøre de sosiale konsekvensene og undersøke hvordan holdningene rundt homofili i det britiske samfunnet har satt sitt preg på forskningshistoriene til vasene.

Videre vil jeg redegjøre for diskurspsykologi og kritisk diskursanalyse, med fokus på dominerende diskurs og diskrimineringsdiskurs. Dominerende diskurs og diskrimineringsdiskurs er aktuelle for å forstå hvordan vasene har blitt tolket i tidsperioder hvor heterofile og den mannlige identitet var dominerende og de homofile var diskriminerte. Disse diskursene legger en basis for hvordan homofili har kommet til uttrykk i forskningshistorien, og ved å kartlegge det kan jeg undersøke hvilket grunnlag forskerne har hatt og hvordan forskningen har utviklet seg når det gjelder tolkninger av homoerotiske vasemalerier. I denne sammenhengen er det viktig å huske at ordene homofili og homoseksuell først ble til på slutten av 1800-tallet, og før dette eksisterte det ikke konkrete ord som tok for seg det spekteret av seksuell adferd mellom samme kjønn som i dag går under vår definisjon av homoseksualitet (Halperin 2002:106).

3.1 KOMPARATIV ANALYSE

I del 2 og 4 i denne oppgaven vil jeg bruke intensiv komparativ analyse for å svare på hvordan vasemaleriene har blitt forsket på fra 1700-tallet og frem til i dag. De åtte vasene som utgjør materialet mitt skal diskuteres i dybden som case studier. Den intensive komparative analysen deles inn i systematiske og separate mål som jeg vil benytte i min analyse av forskningshistorien til materialet. Materialet mitt er delt inn i to ulike deler i denne oppgaven. I del 2 tar jeg for meg fire vasemalerier med homoerotiske scener, og jeg vil innledningsvis forklare hvorfor jeg har valgt disse vasene. Jeg vil undersøke vasene hver for seg og jeg vil starte med å beskrive hva vasemaleriene viser, før jeg redegjør for forskningshistorien hvor jeg synliggjør forskernes tolkninger. Deretter vil jeg diskutere forskningshistorien og trekke frem eventuelle skifter. Til slutt vil jeg sammenligne diskusjonene til de fire vasemaleriene for å se om forskningshistoriene er like eller ulike.

I del 4 går jeg frem på lik linje som i del 2, men med fire vasemalerier som ikke viser homoerotiske scener. To viser heteroerotiske scener og to viser ikke erotiske scener. Etter at jeg har oppsummert forskningshistorien til disse fire vasemaleriene i del 4 og trukket frem eventuelle skifter, vil jeg sammenligne resultatet i del 2 med resultatet i del 4. Da vil jeg kunne konstatere om forskningshistoriene til disse tre temaene er like eller ikke, og om eventuelle skifter forekommer i samme tidsperioder.

I den komparative analysen benytter jeg historiske kilder på det arkeologiske materialet. Andrew Lear (2008:24) hevder at vasemaleriene fra den greske antikken kan tolkes til å skildre deler av det greske samfunnet. Forskernes tolkninger vil ikke gjenspeile hvordan et helt samfunn tenker, men at forskerne kan være påvirket av et samfunns tenkemåte og holdninger. Derfor vil jeg i del 3 undersøke hvorvidt samfunnsnormer, mannlig identitet og tabu kan ha formet forskerne i deres tolkninger av vasemaleriene. Jeg vil også redegjøre for hvilken rolle museene har hatt når det gjelder vasenes tilgjengelighet, både overfor forskere og befolkningen gjennom utstillinger.

Kan forskerne ha hatt selvstendige tolkninger, eller ble de formet allerede i forkant av forskningene? Dette vil jeg forsøke å avdekke ved å se om det er en sammenheng mellom forskning og samfunnsnormer, mannlig identitet, tabu og hvordan museene forholdt seg til gjenstander med erotisk innhold.

3.2 DISKURSPSYKOLOGI

Diskurspsykologi handler ikke om hvordan verden ser ut, men hvordan den ser ut for den som uttrykker sine tanker og meninger (Jørgensen og Phillips 2006:112-3). Sagt på en annen måte, diskurser kan konstruere det som oppfattes som en virkelig verden, noe som er viktig å ha i bakhodet i min analyse. Formålet med diskurspsykologi er å undersøke hvorvidt forskere strategisk benytter seg av materialet de bruker til å argumentere for sine teorier og fremstille sine funn i en fordelaktig kontekst i en sosial sammenheng (Jørgensen og Phillips 2006:16). Derfor er diskurspsykologi viktig når jeg skal undersøke hvordan samfunnsnormer, den mannlige identitet og tabu kan ha påvirket forskningen av de greske vasemaleriene. Marianne Winther Jørgensen og Louise Phillips (2006:105) tar utgangspunkt i at språk er en sosial praksis som er dynamisk og som former både den sosiale verden og sosiale relasjoner. Språk og tekster er konstruksjoner som viser til sosiale handlinger, og jeg skal analysere både sekundære og primære kilder for å undersøke om det er en sammenheng mellom forskning og samfunnsnormer, den mannlige identitet og tabu som jeg skal redegjøre for i del 3.

Mennesker har behov for å tilhøre en gruppe, og gjennom grupper skapes det en gruppeidentitet fremfor en personlig identitet (Jørgensen og Phillips 2006:110-112). Sosial identitetsteori gjør det klart at konflikter i grupper stammer fra både sosiale og historiske kontekster (Jørgensen og Phillips 2006:110-111). Gruppeidentiteten gjør at mennesker tenker annerledes, og de uttrykker seg ved bruk av gruppens stereotypier. Jørgensen og Phillips (2006:111) hevder at man må ha det godt med gruppen for å ha det godt med seg selv. Dette kan føre til at andre grupper blir diskriminert fordi man anser sin egen gruppe som bedre, noe som skaper konflikter.

Gjennom diskurspsykologi kan vi også se på språkets rolle når det kommer til temaer som ikke blir snakket om. Jørgensen og Phillips (2006:119) kaller slike temaer også for *det dialogiske ubevisste*, som betyr temaer som har blitt undertrykt i enkelte samfunn. Videre hevder de at hvordan vi snakker kan bidra til å fortrenge og gjøre temaer til tabuer. Ved å undersøke samfunnsnormer, den mannlige identitet og tabu vil jeg kunne sette dette i sammenheng med at homofili ikke var noe man skulle snakke om, fordi det var ulovlig og forbundet med skam. På denne måten blir enkelte verdensbilder fremhevet og andre forsvinner (Jørgensen og Phillips 2006:119).

3.3 KRITISK DISKURSANALYSE

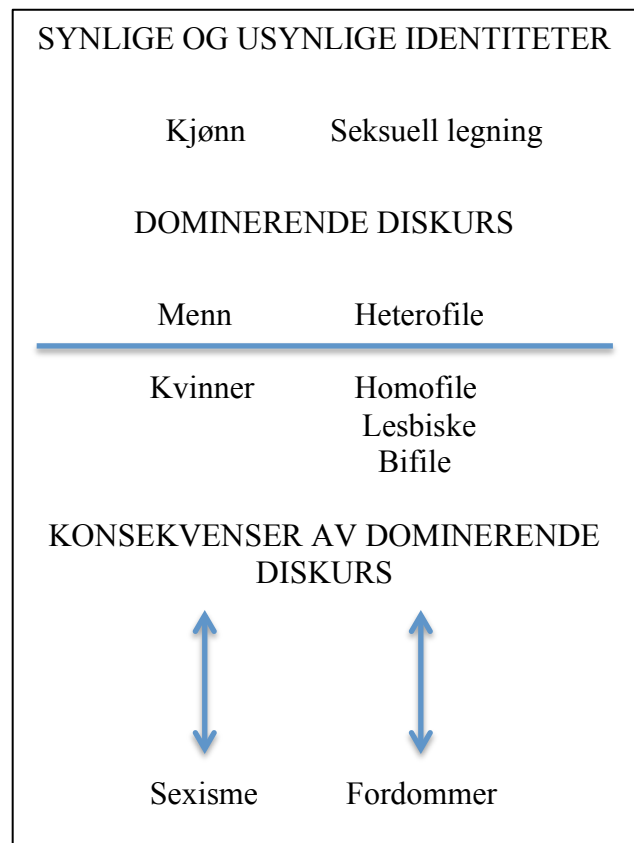
I en kritisk diskursanalyse er det Norman Fairclough sin teori om at ”diskurs er med til at skabe den sosiale verden” som vektlegges (Jørgensen og Phillips 2006:15). Hovedmålet er å se på forandring gjennom konkret språkbruk hvor betydningene i tekstene som blir analysert, allerede er etablert fordi de trekker med seg elementer fra materialet som ligger til grunn. En slik analyse viser ulike maktforhold i sosiale relasjoner, og her mener Jørgensen og Phillips (2006:76) at forskere skal stille seg på siden til de undertrykte. Men andre ord, jeg skal gjennomføre analysen fra de homofiles synsvinkel både når jeg analyserer de sekundære og primære kildene i del 3 av oppgaven. Dominans oppstår på bakgrunn av ideologier som er skapt i samfunnet, og jeg vil i neste avsnitt forklare hva dominerende diskurs er og hvordan det brukes som et analytisk redskap.

3.3.1 Dominerende diskurs

Hvordan mennesker tenker og forklarer sine handlinger og deres svar på egne oppfatninger, er ifølge Katherine Smith (2011:21) en dominerende diskurs. En dominerende diskurs blir gjeldende når mennesker verdsettes etter de normene og identitetene som er dominerende i et samfunn. Med dette menes de identiteter som anses å være normale og følger den normative standard i samfunnet. Robinson (1999:75) beskriver en diskursmodell som viser identiteter, dominerende diskurser og konsekvenser innen seksualiteter, kjønn, rase, status og fysisk evne. Jeg har laget en forenklet versjon av Robinson sin modell som kun viser seksualiteter og kjønn, se tabell 1. Ut ifra modellen er menn og heteroseksualitet dominerende over kvinner og homoseksualitet. Robinson (1999:75) argumenterer for at en slik beskrivelse tydeliggjør at identiteter er sosialt konstruert fordi synlige og usynlige identiteter i seg selv ikke skaper undertrykkende hierarkier. Dominerende diskurser bidrar til å opprettholde de negative holdningene som er til stede når det velges å avvike fra den normative standarden. Jeg vil derfor bruke dominerende diskurs i del 3 av denne oppgaven, og formålet vil være å synliggjøre hva som ikke har vært ansett som normal og dominerende oppførsel i det britiske samfunnet fra 1700-tallet og frem til i dag. Jeg vil i hovedsak benytte meg av de sekundære kildene i kapitlene om samfunnsnormer, den mannlige identitet og tabu, men jeg vil også bruke de primære kildene i kapitlet om samfunnsnormer; Bøker, artikler fra aviser og magasiner, rapporter, lovverk, brosjyrer, brev, plakater og teaterforestillinger.

Dominerende diskurs er ifølge Dean Pierce (2001:48) relatert til visse kommunikasjonsregler som læres gjennom sosialisering. Her menes blant annet foreldre og utdanning, men også gjennom juridiske og religiøse institusjoner. Reglene avgjør hvordan gruppeadferd defineres, valg av ord som skal brukes, og hvilke temaer som kan snakkes om offentlig. Betydningen og viktigheten av en gruppe mennesker blir reflektert gjennom hvilke ord og holdninger som brukes av andre grupper (Pierce 2001:48). En dominerende diskurs er ikke konstant og kan derfor utfordres, noe som krever kulturelle forandringer. Utfordringen er at kommunikasjonsreglene i den dominerende diskursen gjør at det å snakke fritt ikke er mulig, noe som kontrollerer kommunikasjonen. I del 3 skal jeg vise at konsekvensene ved å opprettholde de negative holdningene, stereotypene og hvordan man har snakket og ikke snakket om homoseksualitet, kan ha vært avgjørende for at temaet homoseksualitet ikke har blitt snakket om gjennom ulike tidsperioder. Det er derfor nærliggende å tro at homoseksualitet også var et tabu som kan ha påvirket forskningen som ble gjort på homoerotiske gjenstander.

En dominerende diskursanalyse gjennomføres ved å undersøke hvordan mennesker kommuniserer med hverandre, og jeg skal analysere et konsept og et begrep som har vært, og etter mine meninger fortsatt til en viss grad er, et tabu som ikke skal snakkes om. Georgie Wemyss (2006) har karakterisert tabuer som et diskursivt fravær, og han argumenterer for at det som blir unnlatt å snakke om forsterker det som faktisk blir snakket om. Sagt på en annen måte, jo mer man snakket om den normative seksuelle standarden, jo mindre ble det snakket om det som ble sett på som unormalt. Hvem har makten til å definere? Dette er et spørsmål jeg må stille for å kunne benytte en dominerende diskurs (Smith 2011:22). Dominerende diskurser fungerer ved å sette opp ulike betingelser og ved å utelate eller utelukke alternativer

Tabell 1: Dominerende diskurs modell

som er mindre viktige. Den dominerende diskurs har ingenting med homofili å gjøre, men konsekvensene av en dominerende diskurs kan ha påvirket hvordan homoerotiske gjenstander har blitt forsket på.

3.3.2 Diskrimineringsdiskurs

I del 3 av oppgaven vil jeg benytte diskrimineringsdiskursen for å kartlegge hvordan det britiske samfunnet forholdt seg til temaet homofili, hvordan språket er bevisst eller ubevisst praktisert på en diskriminerende måte, og ikke for å avgjøre om homofili er og har vært diskriminert. For å kunne kartlegge dette vil jeg benytte de primære kildene i kapittelet om samfunnsnormer; Bøker, artikler fra aviser og magasiner, rapporter, lovverk, brosjyrer, brev, plakater og teaterforestillinger. En forsker som har redegjort for diskrimineringsdiskursen er Ruth Wodak, og hun hevder at diskrimineringsdiskurser blant annet kan identifiseres ved å stille fem spørsmål (Wodak 2001:72-3). Spørsmålene som Wodak refererer til og som jeg vil forsøke å svare på i del 3, er følgende:

- 1) Hvordan blir de homofile referert til? Jeg vil synliggjøre om det for eksempel er gitt konkrete kallenavn til de homofile og hvordan disse eventuelt har blitt brukt både før og etter at ordet homofil ble til.
- 2) Hvilke egenskaper, karaktertrekk og kvaliteter blir gitt dem? Her vil jeg forsøke å finne ut på hvilket grunnlag en homofil kunne bli identifisert av andre i samfunnet.
- 3) Hvilke argumenter ble brukt for å rettferdiggjøre diskriminering og undertrykkelse av homofile? For å svare på dette spørsmålet vil det være viktig å kartlegge hva som var årsak til at samfunnet kunne forsvare diskrimineringen av de homofile. Jeg vil blant annet undersøke lovverket, hvorfor homofili ble ansett som et tabu og hvor stor rolle den mannlige identitet hadde i samfunnet.
- 4) Fra hvilket perspektiv er disse argumentene uttrykt? Jeg vil her synliggjøre hvordan diskrimineringen av homofile ble uttrykt slik at samfunnet generelt kunne finne det riktig å diskriminere og undertrykke andre mennesker. Jeg vil blant annet se på offentlige plakater og brosjyrer som var tilgjengelige for folket.
- 5) Er argumentene forsterket eller dempet? Her vil jeg undersøke om argumentene for å kunne diskriminere homofile ble forsterket eller dempet.

Disse spørsmålene er viktige for å kartlegge fremstillingen av hvordan ”oss” og ”dem” blir formet og vedlikeholdes i et samfunn. Med strategier mener Wodak (2001:73) en bestemt

plan for å oppnå et bestemt mål som enten er sosialt, politisk eller psykologisk. Svaret på disse spørsmålene gir fundamentet til diskurser om identitet og diskriminering, samtidig som det vil tydeliggjøre hvordan de homofile har blitt diskriminert i de tidsperiodene jeg tar for meg i denne oppgaven. Formålet med å benytte denne diskursen vil være å synliggjøre hvordan det britiske samfunnet diskriminerte de homofile, og identifisere skifter som kan ha en sammenheng med forskningen på vasene som viser homoerotiske scener.

DEL 2:

MATERIALET

4.0 VASEMALERIER MED HOMOFILE SCENER

I dette kapitlet vil jeg presentere fire vasemalerier som viser menn i intime relasjoner. Jeg vil synliggjøre forskningshistorien til vasene ved å undersøke hvordan vasemaleriene har blitt tolket i perioden fra 1700-tallet og frem til i dag. Deretter vil jeg se om det er noen skifter i forskningene.

Utover bøkene til Marcadé og Licht som jeg redegjorde for i forskningshistorien, er det noen få kilder som tolker vasemaleriene jeg har valgt, og de skal jeg redegjøre for under. Jeg finner flere museumssamlinger eller oversiktsbøker som lister opp gresk erotisk kunst, eksempler på dette er Joseph Clark Hoppin sin bok *A Handbook of Attic Red-Figured Vases* fra 1919, og John D. Beazleys bøker *Attic Red-Figure Vase-painters* fra 1942 og *Attic Black-Figure Vase-Painters* fra 1956. Alle vasemaleriene i denne oppgaven er listet opp i en eller flere av disse bøkene, med unntak av vase 1.

De fire vasemaleriene jeg nå skal redegjøre for, ble valgt etter å ha lest mye litteratur om homofili som vises i vasemalerier fra den greske antikken. Jeg tok utgangspunkt i å velge fire vaser som er ulike, både i form og i hva vasemaleriene viser. Med en slik variasjon håper jeg å få et bredere innblikk i forskningshistorien, samt et bedre grunnlag for min avsluttende konklusjon til slutt. Disse vasene blir et casestudie fordi det er en mulighet for at et annet utvalg vaser potensielt kunne ha gitt et annet resultat.

4.1 VASE 1

Figur 1: Klokkekrater malt av maleren Dinos. Foto: Cathrine Christoffersen

Malt av: maleren Dinos
Datert: 430-420 f.Kr
Produsert: Attica, Hellas
Funnsted: Capua, Italia
Lokasjon i dag: British Museum, London
Museumsnummer: 1772,0320.154
Utstilt: Ja, G20a/dc21 (bekreftet 01.06.2020)

British Museum kjøpte en del av en privat samling tilhørende Sir William Hamilton (1730-1803) for 8.400 pund i 1772, og dette klokkekrateret var blant de kjøpte gjenstandene (Jenkins 1996:60). Hamilton var Englands ambassadør i Napoli fra 1764 til 1800, og han var en kjent samler av gjenstander som ble funnet i området (Jenkins og Sloan 1996:306-7). Om Hamilton var med da vase 1 ble funnet eller om han kjøpte den og eventuelt hvem han kjøpte den fra, er usikkert.

4.1.1 Hva viser vasemaleriet?

På venstre side vises to mannlige ungdommer, på ca. samme alder, som er i ferd med å ha sex, se figur 1. Ungdommen som sitter på stolen er halvnaken, han har erigert penis, og holder den venstre armen over hodet og bak på ryggen. Han har en kappe som han sitter på. Den andre ungdommen er naken og på vei til å klatre opp på stolen med sitt venstre ben, mens han holder en stokk. På høyre side, ved siden av en hvit søyle, vises en mann med skjegg og han og begge ungdommene har en krans på hodet. Både mannen og kvinnen, som står i den halvåpne døren, ser på ungdommene.

4.1.2 Forskningshistorie

I eldre litteratur finner jeg kun vase 1 i Sir William Hamilton og Pierre D'Hancarville sin bok *Antiquités étrusques, et romaines tirées du cabinet de M. Hamilton* fra 1766, og i Giovanni Battista Pessari sin bok *Picturae Etruscorum in vasculis: nunc primum in unum collectae explicationibus, et dissertationibus inlustrae fra 1775*. Ingen av dem beskriver vasemaleriet, men den vises som et bilde i Hamilton og D'Hancarville's bok (1766:213,215) og en illustrasjon i Pessari sin bok (1775:t_201).

Deretter dukker vasen først opp i artikkelen *Frauen Im Fenster* fra 1972, skrevet av Konrad Schauenburg (Schauenburg 1972). Artikkelen er en analyse av vinduer og dører i ulike

vasemalerier. Schauenburg beskriver døren som en låvedør fra landsbygda og at personen som står i døren ser ut på ”kjærlighetsscenen i forgrunnen”, uten å beskrive den nærmere.

Det var først i 1976 at Peter Heinrich Von Blanckenhagen analyserte kjærlighetsscenen, og han mente at ungdommene i vasemaleriet ikke har blitt forsket på før i moderne tid (Von Blanckenhagen 1976:37). Von Blanckenhagen beskriver at de to ungdommene og mannen er utenfor et bolighus. Kransene de har på hodene hevder han viser at de har deltatt på *Anthesteria*, en festival dedikert til vinguden. Denne festivalen ble assosiert med ungdommer, vin og brudd på seksuelle tabuer. Videre påstår Von Blanckenhagen (1976:39) at de alle er feststemte og brisne etter å ha drukket for mye vin på festivalen, og at det kan forklare et slikt uvanlig motiv hvor innledning til analsex vises med tilskuere tilstede. Von Blanckenhagen (1976:38) beskriver mannen og kvinnen innenfor døren blir distraheret av guttene, og han hevder at guttene innleder til sex fordi de har blitt opphisset av tanken på at den eldre mannen skal elske med sin kone når han entrer huset. Videre trekker han frem at selve scenen har en smak av parodi og latterliggjøring, og han hevder at vasemaleriet viser en tapt komedie om to gutter som gjør en blasfemisk hån av det eldre paret.

Kenneth Dover (1978:87) beskriver guttene i vasemaleriet slik andre forskere har gjort. En gutt klatrer opp på stolen hvor gutten sitter med erigert penis. Dover undrer på om de kanskje kommer til å flytte til et mer privat rom etter hvert.

En annen forsker som også mener at kronene på hodet stammer fra festivalen *Anthesteria*, er Martin F. Kilmer (1993:23-4) og han trekker også frem at guttene må ha drukket mye vin for å kunne innlede til samleie foran andre. Han hevder også at slike sexscener som tydelig viser seksuell omgang mellom det mannlige kjønn er svært sjeldent (Kilmer 1993:15). Keith DeVries (Lear 2008:194) er enig i teorien om at kronene ble brukt i fakkeltog under festivaler arrangert i Athen og at det derfor er grunnlag for å tolke at personene i vasemaleriet har deltatt på *Anthesteria*.

Eva C. Keuls (1993:293) hevder derimot at vasen avbilder et bordell for homofile og at det er eieren av bordellet som står til høyre. Posisjonen til den venstre armen til han som sitter, er ifølge John R. Clarke (1998:68-70) veldig populær senere i romerske representasjoner av kjærlighet, hvor det symboliserer at personen er åpen for sex.

Marilyn B. Skinner (2005:97) spekulerer om maleren av vasemaleriet hadde en intensjon om å skildre øyekontakten, en romantisk kjærlighetsscene som ikke hører hjemme verken i et bordell eller på en festival. Dette nevnes ikke i Williams (2006:57) sin skildring, hvor han kun viser til at andre forskere har knyttet vasemaleriet til *Anthesteria*, men han sier ingenting om han er enig eller ikke. Videre hevder han at tolkningen om at vasemaleriet skildrer en komedie av festivalen kan være riktig. Ifølge Williams (2006:57-8) kan maleren, i samarbeid med komedieforfattere hatt et ønske om å vise forhold som skjedde under festivalen som ellers var sett på som problematisk.

Caroline Vout (2013:29) og Ian Jenkins (2015:228) har en annen teori som er ulik de andre teoriene, og det er at de to unge guttene er idrettsutøvere og at mannen som står og ser på er treneren deres. Samtidig trekker Jenkins frem at mannen kan ligne på Sokrates, og at vasen kan symbolisere Sokrates sin vane å være tilstede under brytekamper mellom unge gutter i gymnasiene i Athen, på leting etter gutter han kunne bli mentor for. Holt N. Parker (2015:66) stiller seg tvilende til dette fordi han mener at vasemaleriet ikke kan knyttes til verken idrett eller festivaler, men han utdyper ikke dette nærmere og han kommer heller ikke med en egen alternativ tolkning.

4.1.3 Diskusjon

Vase 1 ble kjøpt av British Museum i 1772 og den første forskningslitteraturen jeg kunne finne er fra 1972. Dette viser et tidsgap på to hundre år hvor det ikke har vært mulig å finne forskningslitteratur, kun museumssamlinger og andre kilder som viser vasemaleriet uten beskrivelser eller tolkninger. I en samtale med kurator Thomas Kiely ved British Museum den 15. august 2019 (se vedlegg 2), forteller han at det har blitt gjort omfattende reparasjoner og konservering på vasen. Han mener at det kan reflektere viktigheten av greske vaser på et generelt grunnlag, selv i en tid hvor vaser med homofilt innhold ble ansett som tabu og at homofili var ulovlig.

Det er flere teorier om hva scenen på vase 1 skal skildre, men alle forskerne jeg har redegjort for over, er enige om at scenen viser to unge gutter som er i ferd med å ha sex. Dette er veldig tydelig, og kanskje kan det være derfor ingen har analysert den før på 1970-tallet. Videre legger jeg merke til at det er et skifte i når de ulike tolkningene er gjort. Tolkningene om at scenen kobles til festivalen *Anthesteria* (Lear 2008; Kilmer 1993; Von Blanckenhagen 1976) eller et bordell (Keuls 1993) blir gjort før tusenårsskiftet, mens etter er det kun tolkninger om

at scenen viser ekte kjærlighet (Skinner 2005), idrettsutøvere (Jenkins 2015; Vout 2013) eller er en fremstilling av en komedie (Williams 2006).

4.2 VASE 2

Figur 2: En krukke malt av maleren Berlin. Side A til venstre og B til høyre. Foto: British Museum, London

Malt av: maleren Berlin

Datert: ca. 540 f.Kr.

Produsert: Attica, Hellas

Funnsted: Vulci, Italia

Lokasjon i dag: British Museum, London

Museumsnummer: 1865,1118.39

Utstilt: Nei (bekreftet 01.06.2020)

Dr. George Witt (1803-1869) var lege og samlet på blant annet gjenstander fra antikken. Hans første samling ble donert til Bedford litterære og vitenskapelige institutt i 1849. I 1854 begynte han å samle på nytt, spesielt erotiske gjenstander. Denne samlingen, som blant annet inneholdt vase 2, ble donert til British Museum i 1865 og utstilt i *Museum Secretum* samme år (Gaimster 2004).

4.2.1 Hva viser vasemaleriet?

Side A: Syv menn vises på denne siden av krukken: Fire med skjegg (*erastēs*) og tre uten (*erōmenos*), se figur 2. Alle er nakne. Mann nr. 1 lengst til venstre strekker sin hånd mot magen til mann nr. 2 som holder en hane og har kroppen vendt mot høyre, men han har snudd hodet mot mann nr. 1. Mann nr. 4 har sex mellom lårene på nr. 3, også kalt *intercrural sex* (Parkinson 2013:47). Nr. 5 er den eneste mannen som ikke er i interaksjon med noen av de andre og han har blikket rettet mot mann nr. 6 og 7, som står svært nære hverandre med erigerte penis.

Side B: På denne siden av krukken, se figur 2, er det også syv menn: Fire med skjegg (*erastēs*) og tre uten (*erōmenos*). Alle er nakne bortsett fra mann nr. 5. Mann nr. 1 lengst til venstre har erigert penis og han hever sin venstre hånd opp mot ansiktet til mann nr. 2. Sistnevnte har hodet vendt mot nr. 1, men resten av kroppen er vendt mot høyre. Han holder et dyr i armene. Mann nr. 3 og 4 har *intercrural sex*, hvor nr. 4 med bøyde knær, har sin erigerte penis mellom lårene på nr. 3. Nr. 5 er også her, den eneste mannen som ikke er i interaksjon med noen av de andre, men han har rettet blikket sitt mot nr. 3 og 4. Han er også den eneste som er ikledd med en kappe. Mann nr. 6 blir befølt av nr. 7, som har erigert penis og som holder en hane i sin venstre hånd.

4.2.2 Forskningshistorie

At *erastēs* rekker opp en hånd for å stryke *erōmenos* på kinnene (side B, nr. 1 og 2), hevder K. Friis Johansen (1942:130) er innledende til videre intimitet, men *erōmenos* kan selv avgjøre hva som skjer videre. Eugenio La Rocca (1978:79) beskriver kun side A hvor mann nr. 5 danser, mens de tre parene er opptatt med ulike erotiske handlinger.

Ifølge Catherine Johns (1982:101) blir dette vasemaleriet brukt som et eksempel mot argumenter om at *erōmenos* sjeldent er seksuelt opphisset i vasemalerier. I vase 2 vises *erōmenos* tydelig med erigert penis i ni tilfeller på begge sidene av vasen.

H. A. Shapiro (1992:57) trekker frem i sin analyse, at *erōmenos* ikke er verken slaver eller prostituerte, men frie ungdommer som aksepterer dyr i gaver fra *erastēs*. Videre trekkes det frem at to av parene, et på hver side av krukken, har *intercrural sex* og at det også forekommer berøring av *erōmenos* sin penis på side B (Shapiro 1992:57).

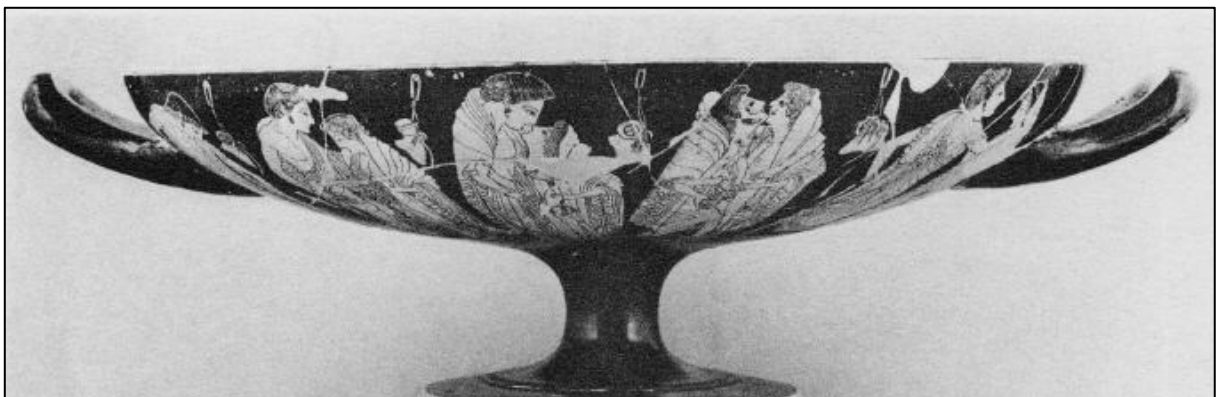
Keuls (1993:278) og DeVries (1997:21) trekker begge frem dette vasemaleriet som et eksempel på at menn hadde sex med menn i den greske antikken. I tillegg til at det er et typisk eksempel på *intercrural sex* hvor aldersforskjellen er tydelig og at den eldre, *erastēs*, har sex mellom lårene på den yngre, *erōmenos*. Lear (2008:65) bruker, på lik linje som Johns, denne vaser som et argument mot at yngre menn ikke vises med seksuell opphisselse i vasemalerier. De hevder også at det kun er en vase til utenom vase 2 som viser erigerte penis på *erōmenos* og at det er derfor vase 2 er veldig spesiell.

Det er mange elementer som analyseres i dette vasemaleriet. Blant annet gaver som *erastēs* gir til *erōmenos* i håp om intimitet. Richard B. Parkinson (2013:46) beskriver *erōmenos* som atleter som mottar kjærlighetsgaver fra *erastēs* og har *intercrural sex* med dem. Vasemaleriet viser også flere stadier av flørt, ifølge Vout (2013:28) og Jenkins (2015:183).

4.2.3 Diskusjon

Jeg har ikke funnet noe forskning på vase 2 som er eldre enn Johansen sin beskrivelse fra 1942. Det betyr at det tok over 70 år før vaser beskrives og tolkes. Vaser listes kun opp i museumssamlingene til British Museum, uten noen form for beskrivelser. Av de forskningene jeg har presentert over, kommer det ikke frem noen forskjeller i hva vasemaleriet viser. Forskerne er enige om at det er menn og ungdommer som inngår i ulike faser av intimitet, hvorav to av parene har *intercrural sex*. *Erastēs* gir *erōmenos* dyr i kjærlighetsgaver i håp om å vinne *erōmenos* sin gunst. Denne krukken blir også trukket frem som en av to vaser som viser *erōmenos* med erigert penis, til tross for at det ikke er vanlig i vasemalerier.

4.3 VASE 3

Figur 3: Drikkebeger malt av maleren Peithinos. Foto: J. D. Beazley's arkiv

Malt av: maleren Peithinos

Datert: ca. 500 f.Kr.

Produsert: Attica, Hellas

Funnsted: Vulci, Italia

Lokasjon i dag: Antikensammlung, Berlin

Museumsnummer: F 2279

Utstilt: Ja (bekreftet 05.02.2020)

Drikkebegeret ble skaffet i 1833 gjennom Christian Von Bunsen, ambassadør i Roma for kongeriket Preussen (CVA "Berlin, fascicule X" 1962:16). Når og hvor den er funnet, er usikkert.

4.3.1 Hva viser vasemaleriet?

Parene på vasemaleriet har alle kapper på, og kroppene er delvis synlige, se figur 3. Personene til venstre i parene tolkes som *erastēs*, selv om de er noe yngre alder enn for eksempel i vase 2. De har alle sandaler på og de yngre guttene til høyre i parene, *erōmenos*, er barbeinte. Viktige elementer i denne delen av vasemaleriet er *aryballos*, *strigil* og svamper. Disse settene henger mellom parene. Inskripsjonene på drikkebegeret er blant annet *K*A*L*O*S som er oversatt til vakker og *O *P*A*I*S (*N*) *A*I*X*I som betyr gutten er også (vakker).

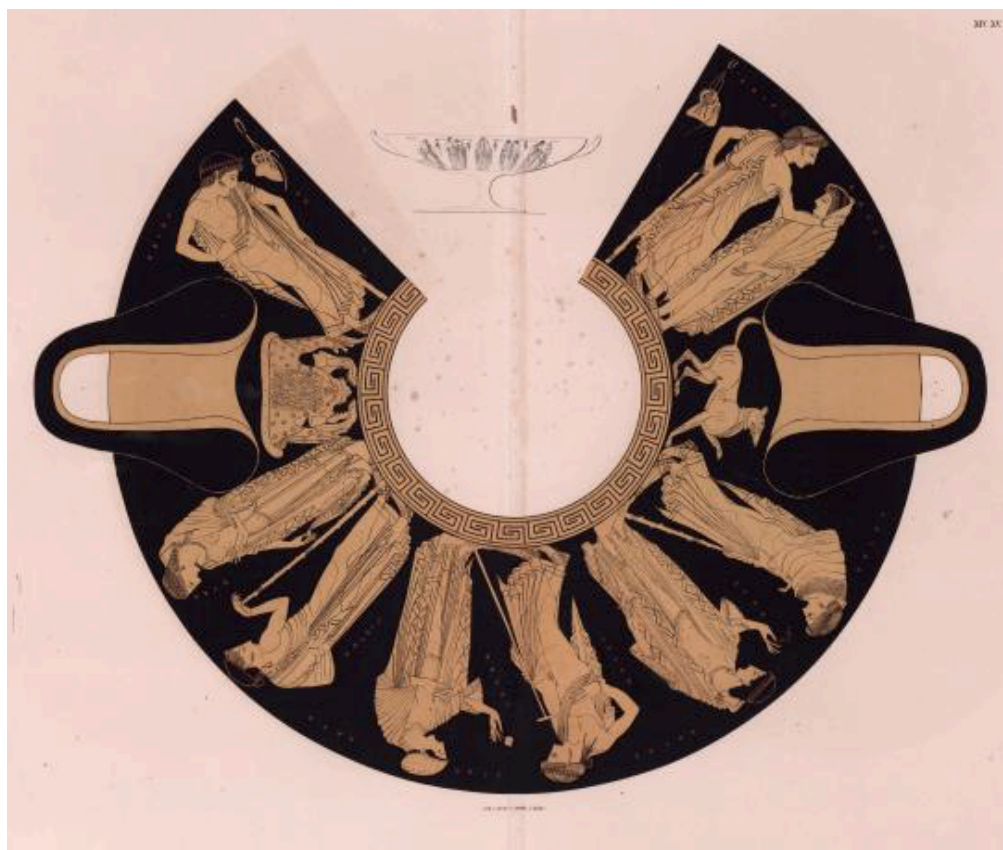
Paret til venstre har noe avstand mellom hverandre og begge vises delvis nakne med kjønnsorganene synlig. *Erōmenos* aksepterer en gave fra *erastēs* ved å strekke sin høyre hånd mot gaven som er i *erastēs* sin høyre hånd. *Erastēs* holder sin venstre hånd på guttens hode.

I det andre paret løfter *erōmenos* hodet mot *erastēs*, kanskje for å bli kysset. *Erastēs* kjærtegner *erōmenos* sitt kjønnsorgan, mens hans holder sin venstre arm rundt hodet og nakken på *erōmenos*. Han holder en stokk i sin venstre hånd. *Erōmenos* bruker sin høyre hånd til å holde *erastēs* sin høyre overarm, og i sin venstre hånd holder han en *aryballos*.

I det tredje paret inntar *erastēs* stillingen som er vanlig for den eldste i *intercrural sex*, han bøyer knærne. Begge sine kjønnsorgan er synlige og svært nær hverandre. *Erastēs* holder rundt *erōmenos* med sin venstre arm, også med en stokk i hånden, og med sin høyre hånd prøver han å ta på *erōmenos* sitt kjønnsorgan. *Erōmenos* har et grep rundt *erastēs* sin høyre arm, likt som i par nummer to.

4.3.2 Forskningshistorie

Den eldste kilden jeg finner som omtaler dette vasemaleriet er boken *Griechische und etruskische Trinkschalen des Koniglichen Museums zu Berlin* fra 1840 skrevet av Eduard Gerhard. Det som er interessant med bildet av vase 3 i denne boken, er at det partiet av vasen som viser parene jeg har fokus på, er fjernet (Gerhard 1840:pl.XIV.XV). Den delen av vasen vises kun i en mindre illustrert versjon i samme bildet, se figur 4. Alle andre vasemalerier i boken vises i sin helhet, bortsett fra vase 3. I boken til Joseph Clark Hoppin vises hele vasemaleriet som en illustrasjon (Hoppin 1919:335). Selv om dette er en bok som kun lister opp ulike vasemalere og malerier, står det faktisk at vase 3 viser ”youth and boys: erastic” som referer til at den eldste var *erastēs*, den dominerende parten i et pederastisk forhold.

Figur 4: Eduard Gerhard sitt bildet i boken fra 1840, hvor de tre parene mangler.

Foto: Eduard Gerhard (1840:pl.XIV.XV)

Brendel (1970:25-6) beskriver vasemaleriet som intimt og kjærlig, og at det tydelig viser opphisselse blant parene. Han hevder ut ifra sportsutstyret parene er omringet av og kappene de har på, at de pederastiske forholdene på dette vasemaleriet er avbildet i *palaestera*. Han påpeker videre at det er noe seremonielt og elegant over disse parene, hvor begjær blir vekket og det gis emosjonelle kjærtegn og kyss. Dette sier Dover (1978:95) seg enig i, og han begrunner denne tolkningen med at den andre siden av vasen viser heterofile par som ikke viser noen tegn til intimitet på samme måte.

At *erōmenos* holder *erastēs* overarm i det andre paret, er noe Kilmer (1993:14,19) mener kan tolkes som at *erōmenos* vil påvirke farten og friksjonsgraden på berøringen, og ikke som om han motverger seg handlingen. *Aryballosen* i den andre hånden, er tolket som en kjærlighetsgave. I paret til høyre holder *erōmenos* underarmen til *erastēs*, og Kilmer (1993:14,19) hevder at det betyr at *erōmenos* ikke vil at *erastēs* skal ta på kjønnsorganet hans. Han påstår også at denne motstanden kun er midlertidig og at det kan være fordi *erōmenos* vil at de skal være et annet sted før de fortsetter eller at han vil vente til de er

dekket av en kappe. Kilmer (1993:14) beskriver også at det er en intens øyekontakt mellom parene, og som vi så i vase 1, kan det bli tolket som gjensidig kjærlighet.

Andrew Stewart (1997:157) er enig med Brendel om at scenen finner sted i en *palaestera*, fordi det henger *strigil* og *aryballos* i mellom parene. Han presiserer at scenen ikke skildrer gruppesex, men at hvert par følger pederastiens strenge regler som for eksempel gaver som *erastēs* gir til *erōmenos* for å vinne hans gunst.

Skinner (2005:92) er enig med Kilmer sin tolkning når det gjelder hvordan *erōmenos* holder tak rundt *erastēs* sin overarm i det andre paret. Hun mener også at det ikke indikerer at *erōmenos* ikke motsetter seg *erastēs* sine handlinger, men heller ønsker å kontrollere berøringen. Skinner (2005:92) er også enig med Kilmer at det i paret til høyre, kan være det motsatte, at *erōmenos* ikke ønsker å bli tatt på av *erastēs*.

Kirk Ormand (2009:83) gir ingen konkrete tolkninger av vasemaleriet, men kun beskriver at parene viser ulike stadier i intime relasjoner og at det er en betydelig aldersforskjell i hvert av parene. Lear (2008:130) er enig med Brendel (1970) og Stewart (1997) om at gjenstandene mellom parene ofte er symbol på at lokasjonen kan for eksempel være i et *palaestera* eller en treningsarena, men de hevder også dette trenger ikke nødvendigvis å være en fasit, uten å forklare dette nærmere.

4.3.3 Diskusjon

Forskningene jeg har redegjort for over, er alle enige om at det er tre par på dette vasemaleriet som viser ungdommer og gutter sammen i en intim scene. At de tre parene er fjernet fra bildet til Gerhard, kan for eksempel være fordi Gerhard anså det som skam å vise parene i sin bok, fordi homofili var ulovlig i 1840. Dette skal jeg undersøke nærmere i neste del 3 av oppgaven. Men scenen blir beskrevet som kjærlig og intim, men øyekontakt som kan tolkes som at det er kjærlighet mellom *erastēs* og *erōmenos*. Både Brendel (1970), Stewart (1997) og Lear (2008) tolker lokasjonen til en *palaestera*, og dette gir en kontinuitet i tolkningene og som derfor ikke viser noen skifter. Det samme gjelder de like tolkningene til Kilmer (1993) og Skinner (2005) som er enige om hva håndgrepet til *erōmenos* i paret i midten og til høyre kan tolkes som.

4.4 VASE 4

Figur 5: Et drikkebeget malt av maleren Nikosthenes. Foto: Museum of Fine Arts, Boston

Malt av: maleren Nikosthenes

Datert: 520-510 f.Kr.

Produsert: Attica, Hellas

Funnsted: Vulci, Italia

Lokasjon i dag: Museum of Fine Arts, Boston

Museumsnummer: 95.61

Utstilt: Nei (bekreftet 01.06.2020)

Dette drikkebeget ble funnet mellom 1824 og 1836 (Grove 2013:93). Den har vært en del av flere private samlinger, hvor den først tilhørte den franske samleren Edmé Antoine Durand (1768-1835). Durand solgte den til en annen fransk samler, Viscount Beugnot (1797-1865), som igjen solgte den til den sveitsiske samleren Comte James Alexandre de Pourtalès-Gorgier (1775-1855). I 1865 kjøpte den franske arkeologen Eugène Piot (1812-1890) drikkebeget, og ved hans død ble vaset solgt til en belgisk samler ved navn Alphonse Van Branteghem (d. 1911). I 1892 solgte Branteghem den til Edward Perry Warren (1860-1928), som tilslutt solgte den til Museum of Fine Arts i 1895 for 29.857,37 dollar (Grove 2013:94-5).

4.4.1 Hva viser vasemaleriet?

Dette vasemaleriet, se figur 5, skildrer ikke kun et intimt forhold mellom fire menn, men også med en kvinne. Fokuset for denne analysen er de to unge mennene til venstre, som tydelig

innleder til sex. Mannen til venstre har et grep om hoften til den andre, og fører han ned på sin erigerte penis. Mannen til høyre snur seg og har en arm rettet ut over mannen til venstre. Kroppsfasongen deres viser at de ikke er gutter, men de vises heller ikke med skjegg, så kanskje de begge er mot slutten av tenårene. Alle personene på vasemaleriet er på en seng eller en sofa, og det er flere gjenstander på maleriet. Det henger en dildo over kvinnen, og midt i maleriet vises en kurv med lokk.

Inskripsjonen på stetten til drikkebeholderen viser ΝΙΚΟΣΘΕΝΕΣΕΠΙΟΙΕ[Σ]ΕΝ, og er oversatt til ”Nikosthenes lagde denne”.

4.4.2 Forskningshistorie

Jean De Witte (1836:226; 1840:15) beskriver dette vasemaleriet som uanstendig, hvor fem mennesker er nakne og utfører gruppesex. Han hevder at tre av personene er menn og to er kvinner. Han nevner ikke de to til venstre i noen detalj, men utdyper at de tre mennene vises i en svært umoralsk situasjon. Han går ikke nærmere inn på hvem som er kvinner og hvem som er menn.

Når det gjelder dette vasemaleriet, er forskerne uenige om person nummer to fra venstre er en mann eller en kvinne. Dover (1978:86-7) hevder at paret viser en ungdom som er utålmodig mens noen av vennene hans har sex med en kvinne, hvor han derfor prøver å skyve en annen ungdom ned på sin opphissede penis for å ha anal sex. Han trekker også frem at de to ungdommene er i lik alder (Dover 1978:99).

Johns (1982:101,133) er ikke enig med Dover sin tolkning om at det forekommer anal sex i dette vasemaleriet, hun hevder at det ikke er elementer som kan tyde på det. Kilmer (1993:41) hevder at han er nesten overbevist om at det er en kvinne. Han synes det er vanskelig å trekke frem hva som gjør personen til en kvinne, og trekker frem at håret kan bevise at det kan være både en kvinne og en mann. Hvis det er en mann mener Kilmer (1993:25) at handlingen mellom disse to like gjerne kan være *intercrural sex* som anal sex.

Lear (2008:119) er derimot overbevist om at paret er to menn som innleder til analsex, noe som forekommer svært sjeldent på vasemalerier. De tolker også kvinnen til høyre i maleriet som en luksusprostituert (2008:119-120). Jennifer Ellen Grove (2013:93) er derimot uenig

med Dover (1978) og Lear (2008), og hun beskriver vasemaleriet hvor en mann fører en kvinne ned på sin erigerte penis, og at de to andre mennene har sex med den andre kvinnen.

Parker (2015:62-3) trekker spesielt frem debatten om hvorvidt person nummer to fra venstre er en mann eller kvinne. Han forteller at han først var sikker på at det var en mann, men at han senere har blitt i tvil og det kommer av tre argumenter. Det første argumentet han trekker frem er brystlinjene som kan ligne på brystlinjene til en av kvinnene på den andre siden av drikkebeget. Det andre argumentet er linjene som er på nakken, det er de samme linjene som kvinnene har på den andre siden, som indikerer et halssmykke. Det tredje argumentet Parker (2015:62-3) trekker frem er at hvis det er en jente, da er det likt antall gutter og jenter på hver side av drikkebeget.

4.4.3 Diskusjon

At vase 4 viser en gruppe mennesker i ulike seksuelle relasjoner, er det ingen tvil om hos forskerne. Diskusjonen er hvorvidt person nr. 2 fra venstre er en mann eller en kvinne. De Witte (1836, 1840), Grove (2013), Kilmer (1993) og Parker (2015) hevder at det er en kvinne. Dog er Kilmer og Parker noe usikre, men lander likevel på at det er en kvinne. Dover (1978) og Lear (2008) er derimot helt sikre på at det er en mann. De ulike tolkningene er ikke sentrert i samme tidsperioder, derfor er det ingen tydelige skifter på når tolkningene forekommer.

En annen ting forskerne er usikre på, er om paret innleder til anal sex eller *intercrural sex*. Men dette er ikke temaet for denne oppgaven, så jeg gjør ingen dypere analyse av dette aspektet. Det som derimot er viktig å legge merke til i redegjørelsen min over, er at det ikke er noen forskninger på vasemaleriet mellom 1840 og 1978.

4.5 DELKONKLUSJON

Jeg kunne ikke finne noe forskningslitteratur på vase 1 i de to hundre årene fra den ble kjøpt av British Museum i 1772 og frem til 1972. Jeg fant kun eldre litteratur som avbildet vasemaleriet uten tolkninger eller beskrivelser. Etter det har det kommet flere teorier om hva det intime paret skal skildre, og et tydelig skifte viser seg i redegjørelsen av de ulike forskningene. Før tusenårsskiftet var tolkningene at scenen kan kobles til festivalen *Antheateria* eller et bordell. Mens etter tusenårsskiftet handler tolkningene mer om at paret

kan være idrettsutøvere, at det er en fremstilling av en komedie eller at paret viser ekte kjærlighet.

Den eldste forskningen jeg fant på vase 2 er fra 1942, med andre ord har vasen vært på British Museum i over 70 år før den ble analysert. I forskningene jeg har redegjort for, kommer det ikke frem noen forskjeller eller skifter. Alle er enige om at personene i vasemaleriene er menn og at de fleste har en form for intim kontakt, blant annet *intercrural sex*, som inkluderer kjærlighetsgaver.

Selv om vase 3 vises i boken til Gerhard i 1840, ga han ingen beskrivelser av den. Heller ikke Hoppin gir en beskrivelse i 1919, annet enn at vase 3 viser ungdommer og gutter. Det er først Brendel i 1970 som gir en detaljert beskrivelse av parene som jeg har fokusert på. Noe som betyr at det tok nesten 140 år fra vase 3 ble registrert første gang. Likevel er alle forskningene jeg har redegjort for, enige om at det er tre par med ungdommer og gutter i intime relasjoner, muligens i en *palaestra*.

Vase 4 ble funnet mellom 1824 og 1836, og den eldste beskrivelsen av vasemaleriet er gjort av De Witte i 1836. Etter det tar det nesten 140 år før Dover analyserer vasen i 1978. Dette er like mange år som for vase 3. Den store forskjellen i tolkningene av paret jeg har fokus på er hvorvidt person nr. 2 er en mann eller en kvinne, og forskerne ser dessverre ikke ut til å bli enige. Tolkningene på om det er en mann eller en kvinne, er ikke knyttet til konkrete tidsperioder, men godt spredt i tid.

Tabell 2 viser en oversikt over de forskningene som er registrert i J. D. Beazley sitt arkiv¹ og de tolkningene jeg har funnet i min egen forskning. Dette gjelder publikasjoner i artikler eller bøker hvor vasene er avbildet, beskrevet og tolket. Tabellen inkluderer ikke oppslagsverk, museumssamlinger eller andre samlinger som for eksempel J. D. Beazley sine bøker *Attic Red-Figure Vase-painters* (1942) og *Attic Black-Figure Vase-Painters* (1956). Dette fordi disse kildene ikke har beskrevet eller analysert vasemaleriene, og de er derfor ikke relevant i min analyse av forskningshistorien. Tabellen viser flere forskninger enn det jeg har inkludert i redegjørelsene for hver av vasene. Dette fordi det ikke har vært mulig for meg å få tak i

¹ J.D. Beazley sitt arkiv på <http://www.beazley.ox.ac.uk>

noen av forskningene, men jeg har likevel valgt å inkludere de i tabellen for å få en samlet oversikt.

Tabell 2: Forskningshistorien til vase 1-4

	1750-1774	1775-1799	1800-1824	1825-1849	1850-1874	1875-1899	1900-1924	1925-1949	1950-1974	1975-1999	2000-2019
Vase 1	1	1						1	1	10	10
Vase 2								1		8	14
Vase 3				1		1	4	1	5	25	22
Vase 4				2				1		9	5

 : viser at vasen ikke var blitt funnet

 : viser at vasen var funnet

Vasemaleriet i vase 3 viser mer enn de tre parene jeg har fokusert på over, og det er scener som ikke kan tolkes som erotisk. Jeg har ikke hatt mulighet til å lese alle kildene til dette vasemaleriet i Beazley sitt arkiv, og jeg har derfor ikke oversikt over hvilke av kildene som tolker parene jeg har skildret utover de forskningene jeg har diskutert. Dette betyr at tallene i tabell 2 kan være noe misvisende i antall forskninger når det gjelder vase 3.

Likevel viser tabellen et klart skille, på lik linje som med de andre vasene, at det er gjort svært lite forskning før 1975. For er det en ting alle disse vasene har til felles, er det at det tok mellom 70 og 200 år fra de ble tilgjengelige for forskning, og til de ble analysert og tolket. Vase 4 er det eneste unntaket hvor det ble gitt en tolkning allerede i 1836, rett etter at den ble funnet. Men det er likevel nevneverdig at det ikke ble gjort noen tolkninger etter det og før 1975, og at tolkningen i 1836 var at personen nummer 2 var en kvinne. Dette vasemaleriet var den gang ikke plassert i en homoerotisk kontekst. Dette resultatet er interessant fordi Paul (1997:7) hevder at greske vaser fra antikken fikk generelt mye oppmerksomhet fra private samlere og forskere på 1700-tallet, og ble systematisk studert siden starten på 1800-tallet. Hvis Paul har rett i dette, betyr det at homoerotiske vasemalerier var en gruppe vaser som ble holdt utenfor den generelle forskningen. Kan samfunnsnormene i det samme tidsrommet forklare mangelen på forskning frem til 1975? Eller kan det ha vært andre faktorer som har

påvirket forskningen? I neste del av oppgaven vil jeg innskrive forskningshistorien til vase 1-4 i en samfunnskontekst ved å bruke diskursanalyse. Jeg skal redegjøre for samfunnsnormene til homofili, museenes rolle, den mannlige identitet og hvordan tabu kan ha påvirket den mangelfulle forskningen.

DEL 3:

FAKTORER SOM KAN HA PÅVIRKET FORSKNINGEN

5.0 FAKTORER SOM KAN HA PÅVIRKET FORSKNINGEN

I forrige del av oppgaven diskuterte jeg forskningshistorien til fire vasemalerier som viser homoerotiske scener. Jeg avdekket at det var gjort svært få analyser av vasemaleriene før 1975. I denne delen av oppgaven vil jeg undersøke hva jeg mener kan ha bidratt til den mangelfulle forskningen på homoerotiske vasemalerier, i og med at det er et så klart skille i forskningen. Først vil jeg redegjøre for samfunnsnormene i det britiske samfunnet, og jeg vil gå gjennom 1700-, 1800-, 1900- og 2000-tallet hver for seg. Videre vil jeg synliggjøre hvordan museer, spesielt British Museum, behandlet homoerotiske gjenstander, og deretter vil jeg undersøke hvordan den mannlige identitet kan ha påvirket forskningen. Jeg vil også redegjøre for hvorfor homofili var et tabu og at det å være homofil har vært forbundet med skam. Til slutt vil jeg diskutere funnene i kapitlene opp mot konklusjonen i del 2 for å overveie om det er en sammenheng mellom forskning og samfunnsnormer, den mannlige identitet og tabuer.

I del 3 vil jeg, som nevnt tidligere, benytte diskursanalyse ved å bruke sekundære kilder som materialet, men i kapitlet om samfunnsnormer vil jeg bruke både sekundære kilder og primære kilder som bøker, artikler fra magasiner og aviser, rapporter, lovverk, brosjyrer, brev og teaterforestillinger. De primære kildene vil kunne sette direkte ord på hvilke holdninger folk i samfunnet hadde, mens de sekundære kildene kun er gjenfortellinger av hvordan samfunnet kan ha vært. Likevel er begge kilder viktige å benytte for å diskutere hvordan det britiske samfunnet forholdt seg til homofili og om forskningen av vasemaleriene kan ha blitt påvirket.

5.1 SAMFUNNSNORMER

Holdninger har stadig endret seg gjennom tid, og ulike kontekster har ulike normer i alle kulturer (Parkinson 2013:19). Derfor skal jeg i dette kapitlet forsøke å karakterisere hvilke samfunnsnormer som var gjeldende fra 1700-tallet og frem til i dag i England. Dette fordi jeg vil undersøke om samfunnsnormer kan ha bidratt til den mangelfulle forskningen på vasemalerier med homoerotiske scener. Men hvordan kan jeg karakterisere samfunnsnormer og hvordan kommer de til uttrykk? Det vil jeg forsøke å redegjøre for ved å se på ulike aspekter i samfunnet. Jeg skal argumentere for at blant annet lovverk og aviser hadde en stor

påvirkning på 1700-, 1800- og 1900-tallet. Et samfunns mening om homofili er ikke basert på lovverket, men Jeffrey Weeks (1983:11) hevder at lovverket hjelper til med å forme og forsterke det. I tidligere perioder hevder Cook (2007:xiii) at det var kunst, teater og dagbøker som var gode kilder som gjenspeilet erfaringer og holdninger til homofili. Og på 1980-tallet ble livene til homofile og lesbiske skildret gjennom blant annet journalistikk, litteratur, kunst og film.

5.1.1 1700-tallet: "An offence of so dark nature" (Blackstone 1830:214-15)

På starten av 1700-tallet i England kunne seksuelle handlinger mellom menn være et tegn på en karakteristisk og noen ganger eksklusiv identitet. Dette til tross for at det var forbudt i henhold til loven. Disse menn ble kalt *sodomitter*, og de ble ofte sett på med ære av andre menn fordi de mente at *sodomittene* hadde en maskulin dominans fordi de hadde sex med både gutter og damer (Trumbach 1991:130; 2007:78). I Thomas Baker sitt teaterstykke *Tunbridge-Walks, or The Yeoman of Kent* (1703:30-31), ble det for første gang beskrevet flere private hus i England hvor *sodomitter* møttes og etterlignet kvinner. Den første kilden som beskriver hva som skjedde inni disse husene, var boken *Satyrical Reflections on Clubs*, skrevet av journalisten Edward Ward i 1710. Han skrev et eget kapittel, *The Mollies Club*, hvor han beskrev hva som skjedde inne i husene han kalte *molly-hus*; Menn som kledde seg ut som kvinner, gikk og snakket som kvinner (Ward 1710:284-285). I *molly-husene* kunne menn være både feminine og maskuline, og de kunne påta seg rollen som både mann og kvinne hvor de hadde sex med hverandre (Ward 1710:288). En *molly* var en mannlig hore. Til tross for en beundring av *sodomitter* og kjennskapet til *molly-husene*, kan vi ifølge Randolph Trumbach (2007:78-94) gjennom britiske rettsdokumenter være vitne til at flere *sodomitter* måtte gjennom rettssaker for å ha vært involvert med andre menn og ungdommer. En form for straff kunne være, for de feminine *sodomittene*, å gå ute i offentligheten iført dameklær før de måtte sone i arbeidshus. Andre avstraffelser var bøter, fengsel eller stå i gapestokken, gjerne nær sitt eget hus. Ble du plassert i gapestokken, kunne publikum rope skjellsord og kaste hva de ville på deg, som vises i figur 6 (Greenberg 1990:339). Råtten mat, døde dyr, treverk og stein. Noe som kunne føre til døden hvis skadene ble for store av for eksempel steinkasting (Cocks 2007:111). Anklagene mot *sodomitter* kom ikke fra statlig hold, men fra enkeltpersoner som hevdet at de enten var forført eller at det hadde vært forsøk på å bli forført. Først da kunne det eventuelt bli en rettssak mot den anklagede (Trumbach 2007:77-105). Både i Tyskland, Nederland og i England ble kyssing mellom menn og gutter sett på et sikkert tegn på at de var *sodomitter* (Trumbach 2007:99).

A man at Stockton on the 14th of 1763. was killed by the populace.

This is not the THING:

O R,

M O L L Y E X A L T E D.

Tune, *Ye Commons and Peers.*

YE Reversers of Nature, each dear little Creature,
Of soft and effeminate fight,
See above what your fate is, and 'ere it too late is,
Oh, learn to be—all in the *Right*.

Tol de rol.

II.
On the FAIR of our Isle see the Graces all smile,
All our Cares in this Life to requite;
But such Wretches as You, Nature's Laws wou'd
undo,
For you're *backward*—and not in the *Right*.

Tol de rol.

III.
Can't Beauty's soft Eye, which with Phoebus may vie,
Can't her rosy Lips yield ye Delight?
No:—they all afford sweets, which each Man of
Sense meets,
But not *You*,—for you're not in the *Right*.

Tol de rol.

IV.
Where's the tender Connection, the Love and
Protection,
Which proceed from the conjugal Rite?
Did you once but know *this*, sure you'd ne'er do
amiss,
But wou'd always be—all in the *Right*.

Tol de rol.

V.
The *Sou'reign* of ALL, who created this Ball,
Ordain'd that each Sex should unite;
Ordain'd the soft *Kists*, and more permanent Bliss,
That ALL might be—all in the *Right*.

Tol de rol.

VI.
But a Race so detested, of Honour divested,
The Daughters of Britain invite,
Whom they leave in the Lurch, to well flog 'em
with Birch;
Shou'd they flay 'em they're—all in the *Right*.

Tol de rol.

VII.
Purs ye *Sailors*, persist, come ye *Soldiers*, enlist,
By *Land* or by *Sea* make 'em fight,
And then let *France* and *Spain*, call their Men
home again,
And send out their *WIVES*—to be *Right*.

Tol de rol.

VIII.
Now tho' many good Men, have so frolicksome been,
Our Pity and Mirth to excite,
Yet may these worthy Souls have the uppermost
Holes
In the *PILLORY*;—all is but *Right*.

Tol de rol. &c.

Ab. 1763.

To be had at the *Be-Hive, Strand*; and at all the Print and Pamphlet Shops in Great Britain and Ireland.

Figur 6: En sodomitt står i gapestokken, omringet av kvinner som roper skjellsord.

Brosjyren er fra England og er datert til 1763. Foto: British Museum, London

William Blackstone var jurist og skrev i 1765 fire bøker hvor han kommenterte det britiske lovverket. Han beskrev homofile handlinger som en ”offence of so dark nature” og å i det hele tatt nevne det ville være en stor skam (Blackstone 1830:214-15). Han skrev også at forhold mellom menn er i strid mot naturen, noe handelsmannen og sorenskriveren Patrick Colquhoun sier seg enig i med å utdype at det er ”so unnatural as even to appear incredible” (1806:46). Ser vi for eksempel på lovverket er det viktig å huske at de som har utformet lovverket hadde de samme følelsene som de fleste andre, og som oftest var det en følelse av avsky når det var snakk om homofili. Ifølge Raj Senthoran (2017) vises det tydelig at lovverket i England var formet med en enorm følelse av avsky, at selv å snakke om det i offentligheten kunne skitne til ens eget rykte.

Jeremy Bentham, 1748-1832, var en av filosofene som grunnla utilitarismen. Han var uenig i at homofili var kriminelt og en fare for samfunnet, og han refererte til de antikke grekerne når han hevdet at forhold mellom menn var naturlig (Boralevi 1984:40; Norton 1992:120-121). Han skrev over 300 tekster som tok for seg hans synspunkter når det gjaldt homofiliens historie og analyserte hvordan homofili burde ha blitt sett på gjennom et utilitaristisk synspunkt. I 1785 skrev Bentham *Offences Against One's Self* hvor han forsvarte homofili, men teksten ble aldri publisert av Bentham selv fordi han, ifølge David F. Greenberg (1990:351), fryktet for konsekvensene. 22 sider av teksten ble publisert første gang i 1931 som et vedlegg til en ny utgivelse av Bentham's bok *The Theory of Legislation*, men vedlegget fikk ingen stor oppmerksomhet blant datidens forskere (Boralevi 1984: 37). *Offences Against One's Self* ble publisert igjen i 1978 av Louis Crompton i *Journal of Homosexuality*, og Crompton hevder at teksten er det første kjente argumentet for en homoseksuell lovendring i England. Bentham argumenterte for at alle greske menn i antikken praktiserte *pederasti* og ingen skammet seg over det (Bentham 1931:496). Hans argumenter fikk aldri noen påvirkning på verken offentligheten eller på lovverket.

5.1.2 1800-tallet: ”The love that dare not speak its name” (Cocks 2007:107)

Til tross for de strenge lovene og forsøket på å fjerne prat om homofili i samfunnet i England, eksisterte det likevel subkulturer hvor menn traff hverandre med ulike formål. *Molly-husene* fortsatte å eksistere i London frem til 1820-tallet, samtidig som det vokste frem nye steder som erstattet dem. Det ble også utviklet nye og hemmelige ord som ble kommunisert på disse stedene, for eksempel ordet ”drag” kom på 1860-tallet (Cocks 2007:108). I 1837 i Tyskland publiserte Moritz Hermann Eduard Meier, en tysk professor i klassisk filologi, en artikkel om

gresk pederasti hvor han hevdet at for de antikke grekerne var pederasti sensuelt (Orrells 2015:103). Selv om artikkelen ga andre forskere en god innsikt i gresk kjærlighet, ble den likevel møtt med 1800-tallets syn på homofili som noe unaturlig.

I 1880 årene kom det en kunstnerisk bevegelse kalt estetisisme som kjempet for at kjærligheten var en kunstform, og de trakk frem antikkens Hellas' kunst som fremmet homoseksuell handlinger som noe vakkert (Cocks 2007:108). Dette hevder Jonathan Jones (2011) var farlig fordi det snudde de sterke verdiene til britene opp ned. Wilde var en stor støttespiller for denne bevegelsen, og ordtaket ”art for art’s sake” var bevegelsens grunnidé (Cocks 2007:108). Det var også i disse årene at det ble gjort vitenskapelige undersøkelser i England om det naturlige i ulike seksualiteter, for å stå opp imot de strenge lovene og et forsøk på å anerkjenne lidenskapen mellom samme kjønn. Dette var allerede påbegynt i Tyskland i 1860 årene, hvor doktor Karl Heinrich Ulrichs lagde et system for å skille lidenskapene hos homofile som han kalte *uranism* (Cocks 2007:108). Dette skjedde på samme tid da dødsstraff ble avskaffet i 1861 i England.

I et forsøk på å velte de strenge tyske lovene, ble ordet homoseksuell brukt for første gang offentlig i 1869 av den ungarske forfatteren og journalisten Karl-Maria Kertbeny som var bosatt i Tyskland (Cocks 2007:108). På en pamflett skrev han at statens forsøk på å kontrollere sex mellom menn, samtykket av begge parter, var et brudd på menneskenes grunnleggende rettigheter (Greenberg 2007). Kertbeny hevdet at naturen hadde delt mennesker inn i fire kategorier; *monosexuals* var mennesker som hadde sex med seg selv, *heterogenits* var mennesker som hadde sex med dyr, *heterosexuals* var mennesker som foretrakk motsatt kjønn og *homosexuals* som var mennesker som foretrakk samme kjønn. Selv om Ulrichs og Kertbeny var uenige om terminologien, var de enige om at seksuell adferd mellom samme kjønn var et uttrykk for en identitet som var medfødt. I 1868 skrev Kertbeny et brev til Ulrichs hvor han skildret de fire kategoriene, se figur 8, og dette er det tidligste dokumentet som kategoriserer menneskers seksuelle preferanser, fremfor fokus på rollene som aktive eller passive i seksuelle relasjoner (Baldock 2015). Ordet homoseksuell kom til England først i 1891 og på den tiden kjempet forskere for de homofiles rettigheter ved å argumentere for at homofili var medfødt.

Continuation en Beskrifligen - Ich dagegen verbrachte dies Jahr (und
 Zierlich unfeinwillig, da es nicht mein Wille gewesen hieher verschlagen,
 und durch persönliche Bedröhung gezwungen zu werden, mich auch noch
 mit juristischen Grundstudien beschäftigen zu müssen - mit dem
 Studieren der legislativen wie juristischen Grundprinzipie, sowie
 aller bestehenden Gesetzbücher, besprach zudem die Frage eingehendst
 mit gewissen Leuten der Stadt wie Rechtsübung, und habe über dies
 die naturwissenschaftliche, anthropologische wie historische Seite der
 Frage gründlichst erschöpft, und in einem eigen denken Kapitel liegen
 - das die noch nicht kamen, und das in vier Hauptabteilungen
 zerfällt: Monosexual, **Homosexual**, Heterosexual; und Heterogenit-
 wobei mir der allgemeine Vortheil ward, hier einen der wissenschaftl.
 "höchst geschätztesten, der Wiener Gynäsiastenschule entsprossenen, aber
 hier gebornen, und hier stärkste Praxis ausübenden Arzt von Seite
 gehabt zu haben, der lebhaftestes Interesse an solcher Forschungen
 nimmt, mit dem ich alles besprechen kann, und der mir schon die
 merkwürdigsten Fälle theils sehen liess, theils theoretisch analysirte.

Figur 7: Kertbeny's private brev til Ulrichs i 1868. Foto: Wikipedia

På midten av 1860-tallet studerte forfatteren John Addington Symonds skriftlige kilder fra den greske antikken, blant annet Platon sine tekster som handlet om forhold mellom samme kjønn (Vout 2013:223). For Symonds var antikkens Hellas et godt argument for at homofili var naturlig, fordi han anså det som et historisk velfungerende samfunn som aksepterte forhold mellom menn. En av Oscar Wilde sine mentorer, Walter Pater, hevdet at antikkens grekere var de rette forfedrene når det gjaldt kunst og kultur med fokus på vakker kjærlighet (Cocks 2007:139). John Addington Symonds og forfatteren og filosofen Edward Carpenter blandet dette med forestillinger om den greske kjærligheten i antikken for å styrke argumentet om at homofili var naturlig. Som følge av dette, ble det sett på som meningsløst og uten poeng å følge de strenge lovene (Cocks 2007:108-9; Greenberg 1990:4).

Hemmelige grupper jobbet hardt for å få endret de engelske lovene, og blant annet Carpenter publiserte bøker hvor han på en forsiktig måte oppfordret til at homofili måtte aksepteres. I England var mye av samfunnet farget av de antikke grekernes syn på livet, eksempler på dette er politikken, utdannelsessystemet og kunsten (Cocks 2007:139). Den britiske kulturen brukte de klassiske filosofene som en guide til livet. For blant annet Wilde, Symonds og Carpenter ble de greske filosofenes beskrivelse av homofil kjærlighet en viktig kilde i deres argumentasjon (Cocks 2007:139). Med disse små skrittene startet en begynnelse på de homofiles rettigheter i England, og innen 1914 kom homofili på den politiske agendaen (Cocks 2007:109).

I 1873 skrev Symonds boken *A Problem in Greek Ethics* og bokens mål kommer tydelig frem i første avsnitt;

”For the student of sexual inversion, ancient Greece offers a wide field for observation and reflection. Its importance has hitherto been underrated by medical and legal writers on the subject, who do not seem to be aware that here alone in history have we the example of a great and highly-developed race not only tolerating homosexual passions, but deeming them of spiritual value, and attempting to utilise them for the benefit of society.” (*Symonds 1901:1*)

Han printet ti kopier av boken i 1883 før den ble tilgjengelig for samfunnet i 1896. Boken ble ifølge Amy Richlin (2005:424) en av de mest betydningsfulle bøkene i kampen mot undertrykkelsen av homofili, og den ga kunnskap som vanligvis ble sensurert for offentligheten. Richlin (2005:449) hevder også at boken må ha vært en av de mest leste dokumentene som ble skrevet om temaet.

Den britiske forfatteren Oscar Wilde ble i 1895 tiltalt og dømt for grov uanstendighet fordi han hadde hatt et intimt forhold til en annen mann. Da han ble funnet skyldig, beskrev dommeren at han ikke ønsket å sette ord på det forferdelige Wilde var dømt for fordi det var så ille (Senthorun 2017). Dette viser at den samme følelsen av avsky fortsetter fra 1700-tallet og gjennom hele 1800-tallet. Wilde forsøkte å overbevise retten om at forhold mellom menn ikke var noe nytt, og gikk 2000 år tilbake i tid med referanser til Platon, David, Shakespeare og Michelangelo (Cook 2007:xi). Wilde sin rettssak og dom representerer skjebnen for de homofile i England på 1800-tallet. H. G. Cocks (2007:107) hevder at tallene for menn som ble dømt for homofili i dette århundret var økende. Aldri før i England hadde så mange menn blitt anklaget, arrestert, dømt, fengslet, ydmyket eller blitt henrettet for homofili. Det ble sett på som unaturlig og noe man ikke skulle snakke om med direkte ord, heller ikke i pressen. Dette resulterte i at homofili forsvant i stillhet, noe som ikke lenger ble sett og noe ingen kjente til (Cocks 2007:107).

5.1.3 1900-tallet: ”Let’s face it” (Cooks 2007:148)

I 1913 ble Edward Carpenter leder for den nye organisasjonen *British Society for the Study of Sex Psychology*, og sammen med den australske legen Henry Havelock Ellis argumenterte de for at homofili var medfødt og en naturlig del av identiteten til hvert enkelt menneske (Cocks 2007:135, 142). Organisasjonen ble en nøytral stemme for å forstå homofili. Oscar Wilde ble

symbol på alt som var galt med 1700- og 1800-tallets lovverk og hans liv ble referert til ofte av homofile menn i starten på 1900-tallet.

Under første verdenskrig trakk britene en kobling mellom tyskere, sodomi og forræderi. Matt Cook (2007:145) hevder dette baserte seg på tyskernes utnyttelse av blant annet homofili slik at britene kunne bestikkes etter å utført seksuelle tjenester for de tyske soldatene. I 1918 hevdet briter Noel Pemberton Billing at tyskerne hadde en bok hvor det var navngitt 47.000 briter som var blitt utnyttet og bestukket. Dette var både kvinner og menn, ungdommer og voksne, både fra arbeiderklassen og overklassen (Cook 2007:145). Det ble også knyttet sterke bånd mellom soldatene, både under første og andre verdenskrig, noe som ofte kunne lede til intime forhold. De var borte hjemmefra over lange perioder og under krigens brutale og harde hverdag, ble fysisk og psykisk nærhet en del av hverdagen. Noe som ikke nødvendigvis betydde at de var homofile. De som ikke hadde deltatt i krigen, kunne ifølge Cook (2007:147) ha vanskelig for å forstå soldatenes adferd, og dette viser at kontekst kan være viktig når kjærlighet og begjær hos mennesker skal analyseres. Soldatenes handlinger under krigen ble forklart og forstått med tanke på omstendighetene de hadde vært i. Flere soldater har etter krigen forklart at en slik nærhet ofte ble sett på som en trygghet (Bérubé 1991:387). Men til tross for at forhold mellom soldater var akseptert, gjaldt ikke det for menn som ikke deltok i krigen. I saker mot menn som hadde hatt sex med samme kjønn, gjort usømmelige handlinger eller vist grov uanstendighet, ble det i 1931 registrert 390 saker, mens i 1955 var det 2.504 (*The Wolfenden Report* 1962:131). Dette viser en særdeles stor økning, noe som resulterte i at menn mistet jobbene sine og det ble en økning i antall selvmord (Cook 2007:170). De homofile opplevde et enormt press i media, og de holdt seg borte fra offentligheten. Hjemmet ble dermed det tryggeste stedet hvor de kunne være seg selv (Bérubé 1991:393).

På samme tidspunkt settes prosessen i gang med å avkriminalisere homofili. I 1954 bestemte den britiske regjeringen seg for sette sammen en komité som skulle undersøke hvor hensiktsmessig det var at homofili var kriminelt, samt behandlingen av de som ble dømt for dette (Cocks 2007:172; Senthorun 2017). Komitéen ble ledet av John Wolfenden som var viseskansler ved Reading University. I rapporten som fulgte i 1957, ble det konkludert med at individuelle meninger og følelser ikke er en god begrunnelse for å overstyre menneskers privatliv. Det ble derfor anbefalt at sex mellom to samtykkende menn skulle bli lovlig og at den nedre aldersgrensen ble satt til 21 år (Cocks 2007:173; Cook 2007:xxi; Senthorun 2017).

Det tok 10 år før Wolfenden rapportens anbefalinger ble realitet. Gjennom 1960-tallet kom det et svingende skifte både i pressen og i holdningene til befolkningen (Cocks 2007:175). Homofili ble mer synlig i radio, teater og tv, og Wolfenden rapporten ble evaluert på nytt i 1966. Det resulterte i at *Sexual Offences Act* ble vedtatt 27 juli 1967 for Wales og England, hvor voksne over 21 år kunne gi sitt samtykke til seksuelle forhold mellom to av samme kjønn i sine private hjem (*Sexual Offences Act* 1967 §1.1). Dette resulterte i et stort skifte når det gjaldt holdninger mot forhold av samme kjønn (Frost 2010:141). Den nye lovendringen inkluderte ikke forhold med flere enn to personer, og med privat innebar det steder hvor det var lite sannsynlig at flere kunne være tilstede å observere (Cocks 2007:176). Dermed ble homofili fjernet fra det offentlige rom slik at ingen kunne føle avsky ved å observere dem. Samtidig kunne ikke homofile vise sin kjærlighet utenfor hjemmet, noe som dempet gleden ved den nye loven (Cocks 2007:176-177; Jivani 1997:149). De homofiles misnøye med den nye loven hvor de ikke ble likestilt med heterofile, ble utgangspunktet i kampen videre for sine rettigheter (Cook 2007:180).

Gay Liberation Front (GLF) ble grunnlagt i London i 1970, og de jobbet i Edvard Carpenter sine fotspor mot frigjøring og større sosiale endringer i samfunnet. Kampen besto av to sider, en var rettigheter og likestilling, den andre var endrede relasjoner mellom mennesker og et revolusjonert samfunn (Cook 2007:180). Hvordan dette skulle realiseres skulle bli en debatt de neste 30 årene. I 1975 ble det fremmet et forslag om endring av flere punkter i loven fra 1967. Dette gjaldt blant annet likestilling av alderen for å gi samtykke og til å vise kjærlighet offentlig ved for eksempel å holde hender, men dette ble ikke vurdert av politikerne før tolv år etter (Jivani 1997:177). Videre gjennomførte GLF den første homseparaden i London i juli 1972, se figur 9, hvor 1000 mennesker marsjerte fra Trafalgar Square til Hyde Park (Cook 2007:182). GLF etablerte også Englands første avis for homofile som het *Gay News*, og de opprettet hjelpetelefonen Gay Switchboard som ga ut informasjon (Jivani 1997:171). Videre i de følgende årene ble det dannet flere grupper som endret hvordan homofile sosialiserte seg og forholdt seg til hverandre. De støttet hverandre og delte sine erfaringer på homofile klubber, puber og restauranter (Jivani 1997:172), og ordet *disco* ble et symbol på homofil frigjøring (Cook 2007:188).

5.1.4 2000-tallet: ”Love is a human right”, Amnesty International

Senthorun (2017) skriver i sin artikkel at det har skjedd en stor omveltning når det kommer til de homofiles rettigheter de siste 50 årene i England. De er ikke lenger kriminelle, den seksuelle lavalderen er lik som i heterofile forhold, de kan gifte seg og få barn. I 2000 ble loven om at homofile og lesbiske ikke kunne tjene i militæret opphevet. Og i 2013 ble loven om at homofile og lesbiske kunne gifte seg, vedtatt i England (Collinson 2019).

Etter den første homseparaden i London i 1972, har antallet deltakere i paraden vokst for hvert år. Med 1.000 deltakere i 1972, var det ca. 30.000 deltakere og 1.5 millioner tilskuere som så paraden i 2019 (Pride London 2020). *Pride* er en felles betegnelse for homseparader, demonstrasjoner, festivaler og andre arrangement som kjemper for menneskerettigheter til homofile, lesbiske, bifile (Girardeau 2019). *Pride* feires i mange land hvert år, og alle byer som arrangerer *Pride* kan søke om å arrangere *WorldPride* som jobber for menneskerettigheter og frigjøring i hele verden. Den første byen som fikk arrangere *WorldPride* var Roma i 2000. De sikter mot et mangfold og har som mål å feire *Pride* på tvers av kontinenter og kulturer, og har derfor tidligere feiret *WorldPride* i Jerusalem (2005), London (2012), Toronto (2014), Madrid (2017) og New York (2019). I 2021 skal det feires i København og Malmø, og i 2023 er det Sydney sin tur (Girardeau 2019).

5.1.5 Oppsummering og diskusjon

I dette kapittelet har jeg avdekket samfunnets holdninger til homofili i England i perioden fra 1700-tallet til 2000-tallet ved å bruke diskursanalyse på sekundære og primære kilder. I min redegjørelse for samfunnsnormene på 1700- og 1800-tallet, kommer det frem at den heteronormative identitet er dominerende. Dette kommer til uttrykk både gjennom lovverket og rettssystemet, men også gjennom bøker, brosjyrer, plakater og teaterforestillinger. Menn i eliten, i tillegg til loven, hadde makt til å påvirke menneskers holdninger. De argumenterte for at homofili var unaturlig og at det var noe man ikke skulle snakke om. Det ville medføre skam og avsky for de som valgte å snakke om det. I tillegg fikk de homofile kallenavn som forsterket diskrimineringen. De strenge lovene resulterte i at homofile ble anklaget, arrestert, dømt, ydmyket, fengslet eller henrettet. Diskursen var at homofili var unaturlig og ikke skulle snakkes om, og det resulterte i at homofili var noe som ble fornektet av de fleste. Samtidig utviklet det seg hemmelige grupper som kommuniserte med hemmelige ord. Dette viser hvor sterke holdningene var mot homofile. Men ikke alle var enige i den dominerende diskursen i samfunnet, og det skjer en endring de siste tjue årene av 1800-tallet. Den greske antikken ble

igjen brukt som argument for at homofili var medfødt og dermed naturlig. Forfattere som Oscar Wilde, John Addington Symonds og Edvard Carpenter var kjente personer som kunne bruke sin posisjon i samfunnet til å kjempe for de homofiles rettigheter. Dette ble starten på en kulturell forandring som vokste seg større gjennom 1900-tallet. I 1967 ble homofili avkriminalisert og det ble et stort kulturelt skifte. Gjennom 1970-tallet ble det en stor økning i forskning på seksualiteter, og de homofile ble mer synlig både på tv, i media og i gatene. Dette skiftet i diskursen viser at homofili ikke ble diskriminert i like stor grad etter frigjøringen og de homofile fikk sin egen identitet. I de neste tiårene fortsatte den diskursive endringen hvor homofile blant annet kunne tjene i militæret, gifte seg og få barn.

5.2 MUSEENES ROLLE I FORSKNINGEN PÅ HOMOEROTISKE GJENSTANDER

Å kartlegge hvordan museer generelt forhold seg til homoerotiske gjenstander, er viktig for denne oppgaven fordi det kan forsterke eller svekke resultatet av samfunnsnormene jeg redegjorde for i forrige kapittel. Det kan også gi et grunnlag for om det er en sammenheng mellom forskningen på de homoerotiske vasemaleriene i del 2, og tilgjengeligheten til vasene. For museer har ofte store mengder med gjenstander lagret i sine magasiner og Mark Liddiard (2004:15) forteller at museene må avgjøre hva som skal vises og ikke vises, samt hvilke gjenstander som skal formidles i utstillinger med ulike temaer og emner. Videre trekker han frem at museene tilpasser utstillingene sine i stor grad etter markedets etterspørsel, dette for å trekke folk til museene (Liddiard 2004:17). Ifølge Debbie Challis (2015:46) har gjenstander som viser homofile scener ikke blitt utstilt på museum frem til de siste 10-15 årene, og Stuart Frost (2010:140) forteller at det på 1700- og 1800-tallet hadde vanskeligheter med å stille ut gjenstander med homoerotisk innhold til offentligheten og i det hele tatt akseptere at de eksisterte. Angela Vanegas (2002:98) hevder at det er fordi museene ble formet etter samfunnets syn på homofili og materialet har derfor ikke vært tilgjengelig for offentligheten. Men det betyr ikke at materialet ikke har vært tilgjengelig ovenfor forskere, spørsmålet er om forskere har vært klar over omfanget av materialet som har eksistert. Når det gjelder tolkninger av gjenstander med homoerotisk innhold, har det vært et minimum av dette i de få gjenstandene som har vært tilgjengelig for offentligheten. Og ifølge Frost (2010:139) har det gjort at publikum ikke har forstått det de har sett.

Til tross for undertrykkelse av homofili i samfunnet, var det privatpersoner som samlet på det de anså som erotisk kunst, både med homofilt og heterofilt innhold. Richard Payne Knight

(1750-1834), Sir William Hamilton (1731-1803) og Dr. George Witt (1803-1869) var alle samlere, og de donerte sine samlinger til British Museum fordi de mente at det var viktig for vår felles historie og fordi de interesserte seg for ulike aspekter av den greske antikkens hverdagsliv (Johns 1982:28). Dr. Witt flyttet til London i 1854 og på søndager holdt han foredrag om samlingen sin tidlig på morgenen, og ifølge Johns (1982:28) var det mest sannsynlig et nøye utvalgt forsamling som var tilstede. I 1865 ble Dr. Witt syk og han donerte dermed samlingen sin til British Museum. Samlingen besto av 434 objekter og flere bøker, blant annet Baron D'Hancarville sine fire bind over pornografiske objekter, og Richard Payne Knight sin bok *Discourse on the Worship of Priapus* fra 1786 som argumenterte for seksualiteter basert på antikkens historie (Orrels 2015:153; Vout 2013:220). I et brev til museet fra november sammen år, skrev Dr. Witt at han håpte museet ville stille ut samlingen hans i et lite rom i museet eller sammen med andre utstillinger med samme tema (Johns 1982:28).

5.2.1 Museum Secretum

Museum Secretum ble etablert allerede i 1830, men det var først med Dr. Witt sin samling i 1865 at *Museum Secretum* offisielt ble en utstilling på museet (Williams 2006:60). Utstillingen hadde på sitt meste 483 gjenstander og var registrert i dokumenter med kategorisk oversikt over hvem gjenstandene var donert av og i hvilken tidsperiode de tilhørte (Franks 1974). Både vase 2 og 6, som jeg skal diskutere i del 4, var en del av denne utstillingen og kom fra Dr. Witt sin samling.

Det var ikke hvem som helst som fikk oppleve utstillingen til *Museum Secretum*. For å få tilgang måtte det skrives et brev til direktøren av museet, og kravene var at man måtte være mann og at man var anstendig og skikket (Frost 2010:141). Menn ble sett på som sterke og rasjonelle, i motsetning til kvinner som var sårbare og emosjonelle (Fulcher og Scott 2011:164). Derfor er det ikke overraskende at kvinner ikke hadde tilgang til utstillingen. Det var også en generell oppfatning at det var kun menn i eliten som kunne studere erotiske gjenstander på en rolig og vitenskapelig måte, mens andre i samfunnet ikke var i stand til det (Parkinson 2013:87). Maev Kennedy (2006) hevder at det ikke alltid var tilfelle for de som ble gitt adgang, og at mennene ofte kunne ha et underliggende motiv som lå skjult.

Museum Secretum ble sakte avviklet allerede før første verdenskrig og enkelte gjenstander ble flyttet til andre avdelinger. Likevel ble flere gjenstander tilført utstillingen så sent som i 1953 (Vout 2013:231; Williams 2006:61). Utstillingen ble avviklet i løpet av 1960-tallet.

5.2.2 Utstillingshistorikken til vase 1-8

Utstillingshistorikken til vasene i del 2 har vært utfordrende og nesten umulig å kartlegge. Både fordi det står lite om dette på museenes hjemmesider, og fordi museene selv ikke alltid har oversikt. Etter en forespørsel til British Museum om utstillingshistorikken til vase 1 og 2, fikk jeg tilsendt en liste av konservator Thomas Kiely, se vedlegg 3. Men denne listen viser ikke utstillingshistorikken som er eldre enn 2007 og 2009. Listen viser at begge vasene har vært i flere utstillinger rundt om i verden. Vase 1 har vært utstilt mellom 2009 og 2015, mens vase 2 har vært utstilt mellom 2007 og 2019. På bakgrunn av dette kan jeg derfor ikke uttale meg om vasene har vært utstilt eller ikke før 2007, hva slags utstillinger de eventuelt har vært med i eller hvordan samfunnet har møtt disse vasene med homoerotiske scener.

Under et besøk hos British Museum i august 2019, fortalte konservator Celeste Farge meg at det for litt over ti år siden ble forslått en utstilling om *Museum Secretum* og erotisk kunst på British Museum. Denne utstillingen ble ikke realisert, og årsaken til dette er ukjent (e-post 5. desember 2019, se vedlegg 4). Som jeg var inne på i innledningen til denne oppgaven, hadde British Museum en utstilling i 2017 som het *LGBTQ+* som markerte at det var 50 år siden homofili ble lovlig i England gjennom *Sexual Offences Act* fra 1967. Etter det ble det laget en utstilling som reiste rundt i England. Den het *Desire, Love, Identity: exploring LGBTQ histories* og turneen var ferdig i august 2019. Vase 2 var med i begge disse utstillingene.

5.2.3 Oppsummering og diskusjon

I dette kapitlet har jeg undersøkt hvordan museer, spesielt British Museum, har forholdt seg til gjenstander med homoerotiske scener. Jeg har redegjort for at British Museum hadde en hemmelig avdeling, *Museum Secretum*, hvor erotiske gjenstander ble utstilt. Denne avdelingen var ikke tilgjengelig for offentligheten, kun for anstendige menn i eliten. Den dominerende diskursen vises i British Museum sine handlinger fordi museet hadde makt til å påvirke og støtte holdningene som allerede var sterke hos folk. Det er mulig at de som jobbet på museet ikke hadde negative holdninger, men gjennom å hemmeligholde homoerotiske gjenstander, mener jeg at museet underbygget den diskriminerende holdningen samfunnet

hadde mot homofili. Utstillinger ble laget for å tilfredsstille befolkningens syn på hva som var normalt. Men utstillinger kan forandres på lik linje som samfunnsnormer, og det må skje over tid. At *Museum Secretum* ble helt avviklet i løpet av 1960-tallet, og utstillingen integrert i andre allerede eksisterende utstillinger, sammenfaller med når samfunnets holdninger begynte å endre seg og når homofile forhold ble lovlig.

5.3 DEN MANNLIG IDENTITET

I kapittelet om samfunnsnormer og museenes rolle kunne vi se at det var menn i eliten som hadde makten til å påvirke befolkningens holdninger, og det var kun menn som kunne søke om tilgang til *Museum Secretum*. I dette kapittelet vil jeg undersøke om den mannlige identitet er en dominerende diskurs som kan ha forsterket eller svekket de diskriminerende holdningene til homofile. Edward H. Thompson Jr. og Joseph H. Pleck (1987:25-6) bruker begrepet den mannlige kjønnsrolle for å referere til sosiale normer som forteller hvordan menn skal føle og handle i samfunnet. Med dette menes de generelle sosiale forventningene til menn. R. Hartley (1959) og R. Turner (1970:283-304) hevder at det er to ulike sosiale normer som beskriver det å være en mann. De mente at fokus på det antifeminine var den dominante sosiale normen for å styre den mannlige kjønnsrollen. Menn skal også vise selvstendige prestasjoner, og de skal ikke vise gode ferdigheter i feminine gjøremål. Thompson og Pleck (1987:26) trekker frem en modell med fire grupper som definerer den mannlige kjønnsrollen. De mener den mest fremtredende er normen mot alt som er feminint, og de andre er å oppnå status, skape en sterk selvstendighet og selvsikkerhet, og utvikle et pågangsmot med en sunn aggressivitet. Disse gruppene styrker argumenter om at homofili er unaturlig gjennom 1700-, 1800- og 1900-tallet, fordi det foreligger en oppfattelse av at homofile menn ligner mer på kvinner enn menn (Connell 1995:40). I de siste århundrene ble en person definert ut fra personens seksuelle preferanser, og ifølge Gregory M. Herek (1987:73) ble negative holdninger ytret mot de som ikke gjorde det de skulle ut ifra de sosiale normene. Flere forskere trekker frem at dersom man ikke fulgte normene, kunne man bli sett på som enten syk, kriminell eller ond (Boswell 1980; Katz 1983; Weeks 1983). Ved å sette sosiale grenser på denne måten, ble "ekte" maskulinitet definert på en tydeligere måte (Connell 1995:40; Katz 1983:139).

Herek (1987:70) argumenterer for at negative holdninger mot homofile var og er på grunn av et tradisjonelt syn på kjønn og familie. Han hevder dette synspunktet utvilsomt er knyttet til

de utbredte stereotypiske rollene som homofile bryter, hvor homofile menn er feminine og lesbiske kvinner er maskuline. Menn ser ofte på kvinner som sarte og følsomme, og fremmer seg selv som sterke og intelligente (Fulcher og Scott 2011:164). Jørgensen og Phillips (2006:117-118) forklarer at det kan være fordi menn i svært ung alder ble lært opp til å avvise den feminine siden ved seg for å kunne danne en maskulin kjønnsidentitet. Sosiale roller og identiteter er ifølge Herek (1987:72) ikke naturlige, men skapt av mennesker. Eksempler er rase, kjønn, klasse og seksualiteter, og disse defineres gjennom sosial samhandling over tid. Har Herek rett i dette, betyr det at slike holdninger kan reverseres, men ikke uten en betydelig innsats. Dersom normene er skapt av samfunnet kan de også endres, og R. W. Connell (1995:23) og Herek (1987:78) påpeker at dette må gjøres av samfunnet gjennom blant annet skolesystemet, massemedia, familie og viktige rollemodeller. Dette har vi sett gjenspeilet i de skiftene vi tydelig har sett i kapittelet om samfunnsnormene. Viktige rollemodeller har stått i ledtog for de homofiles rettigheter, og økt publisitet og samfunnets holdninger har sakte men sikkert endret seg. Spesielt etter at homofili ble lovlig i 1967.

5.3.1 Oppsummering og diskusjon

I dette kapittelet har jeg redegjort for at den mannlige identitet har vært en dominerende diskurs som har forsterket de diskriminerende holdningene mot de homofile de siste århundrene. Et tradisjonelt syn på kjønn og familie har vært med på å skape stereotypiske mann- og kvinneroller, hvor menn og kvinner har blitt lært til å tro at menn skal være sterke og selvstendige og kvinner er følsomme og omsorgsfulle. Den mannlige identitet er, på lik linje som samfunnsnormer og museenes utstillinger, ikke konstant og kan derfor endres. Men dette må også gjøres over tid gjennom en stor innsats fra blant annet skolesystemet, tv og radio, familier og viktige rollemodeller. For det er blant annet disse som har makt til å kunne gjøre en holdningsendring i samfunnet.

5.4 TABU

Som det fremgår av den historiske oversikten i kapittelet om samfunnsnormer har homofili lenge vært et tabu, og selv om holdningene stadig endres, er det fortsatt mye skam rundt det å være homofil. Gershen Kaufman og Lev Raphael (1984:59) argumenterer for at skam er årsaken til våre kulturelle tabuer, fordi det som anses som skamfullt må gjemmes eller fjernes fra samfunnet. Mennesker har et behov for å føle tilhørighet til andre mennesker og vi tilpasser oss for å kunne få en identitet som er en del av noe større enn en selv. Å oppleve

skam kan derfor resultere i at man ikke blir akseptert, at man ikke kan bidra, man føler seg ikke verdifull, og dette kan lede til isolering eller sosial utstøtning (Kaufman og Raphael 1984:58-59). Det som skaper tabuer er de kulturelle motivene som finnes i ulike samfunn, og det er gjennom blant annet familien, skolen og i arbeidslivet at tabuer utvikles eller fortsetter å eksistere. Når personer med høy status eller et flertall i samfunnet karakteriserer noe som skamfullt, vil andre lytte og bli påvirket til å mene det samme (Kaufman og Raphael 1984:61-62). Mennesker som blir sett opp til og som er beundret vil, enten bevisst eller ubevisst, ha en stor påvirkningskraft på andre. Dette kan gjelde for eksempel foreldre eller storesøsken, lærere på skolen, en sjef på jobben, en populær politiker eller en kongefamilie. Hvordan disse forbildene opptrer er viktig for hvordan andre mennesker skal tenke og føle om oss selv, noe som vil gi en følelse av en egen identitet. Ved å undersøke skam kan vi, ifølge Kaufman og Raphael (1984:64) få en bedre forståelse av hvordan tabuer har og kan forme et kulturelt samfunn. Hvordan skam påvirker oss i sosiale sammenhenger kan gi oss den innsikt vi trenger for å kunne forandre fremtiden slik at vi setter pris på hverandres forskjeller.

Mange holder sin legning skjult hele livet i frykt, noen velger å betro seg til de man vet vil godta det, mens andre trosser frykten og er åpne om det til alle. For å forstå den frykten som ligger bak for mange, må vi definere hva et tabu er og kartlegge hvordan et tabu oppstår. Det ligger i menneskets natur å hele tiden forsøke å forstå seg selv og sine medmennesker. Vi er ifølge Norman L. Farberow (1963:1) påvirket av en kulturell struktur som utvikler seg på klare definerte regler som skal følges. Disse reglene består ikke kun av lover og forskrifter, men også uskrevne skikker og tabuer. Det forklarer hva man kan og ikke kan gjøre, hva som er forbudt og det som kan bli sett på som skamfullt. Ifølge Ray B. Browne (1984:3) kontrollerer fortsatt fortidens holdninger og handlinger vår nåtid og fremtid, men Farberow (1963:2) påpeker at ikke alle tabuer er gamle. Nye tabuer oppstår stadig og de har ulike former etter hvert som samfunnet utvikler seg. Men alle tabuer har det samme formål, å bevare *status quo* (Farberow 1963:2). David Q. Voigt (1984:97-98) hevder at det som oftest er de som innehar makt som etablerer tabuer for å begrense handlingsfriheten til mennesker, dette ved å pålegge tanker om handlinger som er forbudt. På denne måten vil tabuer fungere slik at det bevarer et samfunns måte å leve på ved å bli kvitt livsstiler som er uønsket. Når et tabu er etablert og anerkjent i samfunnet, mener Hutton Webster (1942:371) at alle vil ha en iboende aksept for tabuet. De kan ha ubevisste og bevisste påvirkninger på oss, både i farlige og ufarlige situasjoner. George Gissing (1903:42) hevdet at menneskeheten utviklet seg sakte

fordi de fulgte tabuer, og at menneskeheten utviklet seg i det hele tatt fordi individer har evnen til å bryte tabuer.

Kaptein James Cook introduserte ordet tabu for Europa etter en av hans reiser til Polynesia i 1777 (Voigt 1984:97). Tabu var assosiert med overtro og magi hos de primitive menneskene på blant annet Hawaii, Fiji og New Zealand. I dag brukes begrepet for å forklare hvorfor ord, personer, handlinger og ting kan true et samfunns overlevelse, og Voigt (1984:97) trekker frem at frykt for konsekvensene av å bryte et tabu, er med på å holde tabuer i live. Hvor lenge et tabu varer avhenger av hva tabuet inneholder (Webster 1942:33-4). Noen tabuer kan være generelle eller bestemte, og ligger i noen tilfeller permanent i oss, mens andre er midlertidige (Browne 1984:15). På bakgrunn av dette vil jeg si at homofili er et generelt tabu, fordi det handler om en større gruppering i samfunnet. Det positive er at tabuet er midlertidig fordi det ikke har vært et permanent tabu, og er i tillegg i endring.

Store Norske Leksikon (2019) definerer tabu som ”et slags forbud, en forestilling om at en gjenstand, en person eller en gruppe ikke må nevnes eller røres ved. I vanlig språkbruk brukes tabu om forbud som har sin rot i konvensjoner eller moral og ikke i lovverket.” I den andre utgaven av *Webster’s New International Dictionary* (1937:166) står det at tabu vanligvis blir pålagt av prester eller øverste ledere. Dette gjør at tabuet blir sterkere enn hvis det kom fra en person med lavere status (Freud 1918:35). Ifølge William G. Sumner (1906:30-31) er et tabu noe som ikke må gjøres og enkelte tabuer kan være skadelig for samfunnet. Han hevder at tabuer kan deles inn i to grupper, de beskyttende som har et mål om å sikre og trygge befolkningen, og de destruktive som er ment for undertrykke og å legge bånd på deler av samfunnet. Dette påvirker fremtiden til et samfunn i stor grad. James G. Frazer (1911:224) forklarer at tabuer kan sammenlignes med fare, og uavhengig om faren er innbilt, er hovedmålet med et tabu å beskytte samfunnet mot det farlige. Franz Steiner (1967:20-1) hevder at tabu er et redskap som hjelper mennesker til å håndtere farlige situasjoner, og dermed beskytter både enkeltmennesker og samfunnet mot det eller de som anses som farlige, som for eksempel homofile menn. Nicky Milner (2011:106) mener at ordet tabu blir brukt i hovedsak om noe som er forbudt, men ofte kan det også være om temaer som ikke blir snakket om. Homofili ble sett på som et tabu blant annet fordi det truet det som ble ansett som det normale, et forhold mellom mann og kone som ledet til menneskenes overlevelse (Voigt 1984:99). I kapittelet om samfunnsnormer kom det frem hva straffen var

for å bryte tabuet homofili, og det førte til ydmykelse, bøter, fengselsstraff og i verste fall døden.

Ifølge Steiner (1967:50) kan det anses som en britisk oppfinnelse at et tabu ble problematisert på 1800-tallet i England, fordi betydningen av ordet tabu var ukjent før denne perioden. Han hevder at problemet med tabuer ble fremtredende fordi samfunnet fikk en mer rasjonalistisk syn på religion (Steiner 1967:50). Derfor kan denne perioden i den engelske historien ses som en rasjonalistisk tidsalder med fokus på fornuft og rasjonelle forklaringer. Samfunnet i England i denne perioden anses å være det samfunnet som var mest tabubasert og tabubelagt (Steiner 1967:51). Dette støtter de samfunnsnormene om homofili som ble kartlagt i kapittelet om samfunnsnormer, og det kan forklare hvorfor tabuet homofili var så mektig og hvorfor vasene i denne oppgaven ikke ble forsket på i tidsperiodene for denne oppgaven. Disse holdningene var kanskje ikke gjeldende i lik grad for hele Europa, men det er ikke usannsynlig at homofili var skambelagt i flere andre land, i og med at det mangler forskning fra flere land utenom England.

Når det gjelder arkeologiske studier har tabu fått veldig lite oppmerksomhet, ifølge Milner (2011:106). Det er et vanskelig tema å studere fordi tabu ofte ikke kan ses i materiell kontekst og er derfor krevende å identifisere. Hun trekker frem eksempler som å ta på de døde, menn og kvinner som spiser sammen og kvinner som entrer hellige plasser. Browne (1984:6) påstår at forskere som burde tilnærme seg gamle holdninger med nye tanker og ideer, kan være for konservative og ha for mye fokus på det som er trygt. Arkeologien kan ha hatt, og har fortsatt, en viktig rolle for at tabuet homofili skal kunne endres. Selv om tabu er vanskelig å studere i et arkeologisk materiale, kan arkeologi likevel bidra til å endre tabuer ved å fortsette å forske på homoerotiske gjenstander og gjøre gjenstandene og forskningene tilgjengelig for befolkningen.

5.4.1 Oppsummering og diskusjon

For å skape et tabu som homofili må man ha makt til å påvirke andre. Vi mennesker ser opp til andre og ønsker tilhørighet, derfor vil vi ikke handle på en slik måte at det kan føre til skam. Forbilder har en enorm makt over hvordan andre mennesker handler, og det kan være eldre familiemedlemmer, politikere, lærere, sjefer eller andre velstående offentlige personer. Påvirkningskraften mennesker har er et diskursivt eksempel på at språket skaper tabuer, som igjen påvirker samfunnets holdninger til homofili. Ved å utfordre tabuene og samfunnets

holdninger, vil det kunne skape et skifte over tid og dermed vil det oppstå et potensialet hvor nye forståelser og perspektiver vil åpne seg og skape presedens for fremtiden. Likevel trekker Browne (1984:17) frem at vi ikke skal glemme at selv i et moderne og avansert samfunn, vil en original tabu med dype røtter fortsatt kunne påvirke oss. Slik som homofili.

5.5 DELKONKLUSJON

I denne delen av oppgaven har jeg redegjort for hvordan det britiske samfunnet forholdt seg til homofili i perioden fra 1700-tallet til 2000-tallet. Til tross for de strenge lovene som var gjeldende frem til 1967, var homofili alltid tilstede gjennom tidsperiodene ifølge Cocks (2007:144). Ved å benytte diskursanalyse har jeg vist hvordan mennesker har brukt språket sitt til å kommunisere med andre, og har dermed skapt og vedlikeholdt negative holdninger mot homofile. På denne måten har homofili blitt et tabu som ikke skulle snakkes om, i håp om at det skulle forsvinne. Jeg har identifisert diskrimineringsdiskurser ved å ha svart på spørsmålene jeg redegjorde for i metodekapittelet. De homofile har gjennom tidsperiodene hatt et eller flere kallenavn som har blitt brukt i negative assosiasjoner. De har blitt beskrevet som prostituerte menn som likte å oppføre seg som kvinner, og argumentene for diskrimineringen var blant annet at homofili var unaturlig, uanstendig og usømmelig. Disse argumentene ble synliggjort for befolkningen gjennom rettssystemet og ydmykende avstraffelser som for eksempel gapestokken, men også i bøker, brosjyrer og plakater. På denne måten ble argumentene også forsterket for at de skulle ha mest mulig påvirkning på befolkningen i det britiske samfunnet.

Ved å bruke dominerende diskursanalyse har jeg klart å belyse hva som ikke har vært normal og stereotypisk oppførsel blant befolkningen. Jeg har vist gjennom redegjørelsen av samfunnsnormer, museenes rolle, den mannlige identitet og tabuer at mennesker og institusjoner som museer har hatt makt til å definere hva som var den normative seksuelle standarden. Dominerende diskurser blir til gjennom kommunikasjonsregler som læres gjennom sosialisering med familie, venner, kolleger og andre som blir sett opp til. Jeg har også vist gjennom diskurspsykologi at mennesker kopierte samfunnets adferd mot homofile fordi de ønsket å tilhøre den dominerende gruppen i samfunnet. Likevel var det noen få personer som trosset gruppetilhørigheten ved å tale for at homofili var naturlig, noe som over tid skapte en endring i holdningene til homofili.

Jeg har avdekket et lite skifte i løpet av de siste tjue årene av 1800-tallet, hvor flere forfattere brukte den greske antikken som et argument for at homofili var medfødt og noe som derfor var naturlig. Dette skiftet ble et frø som sakte vokste gjennom 1900-tallet og som ledet til den store frigjøringen i 1967. I tiden etter 1967 og frem til i dag har homofile kunnet vise sin kjærlighet offentlig, de har fått bedre rettigheter, blitt i større grad likestilt med heterofile, de kan inngå ekteskap, tjene i militæret, og det finnes flere organisasjoner og arrangementer som feirer kjærlighet mellom samme kjønn. I løpet av det 1960-tallet ble også den hemmelige avdelingen *Museum Secretum* i British Museum avviklet, og den erotiske utstillingen ble integrert med andre utstillinger på museet.

Kan jeg på bakgrunn av det jeg har konkludert med i denne delen av oppgaven, si at det er en sammenheng mellom forskningen på vase 1-4 og samfunnsnormer, museenes rolle, den mannlige identitet og tabu? I del 2 analyserte jeg forskningshistorien til fire utvalgte homoerotiske vasemalerier, og jeg konkluderte med at det var gjort svært lite forskning før 1975 og at forskningen eksploderte etter det. Dette skjer i løpet av de første 10 årene etter at homofili ble avkriminalisert og at *Museum Secretum* ble avviklet, og jeg mener at det er en sammenheng mellom samfunnsnormene og forskningen på vasene. Redegjørelsen av tabu og den mannlige identitet forsterker og gir mening til hvorfor samfunnsnormene var som de var, og sammen gir dette en forklaring på hvorfor vasene ikke ble forsket på før 1975. Et godt eksempel på det er at det verken ble publisert bøker eller andre offentlige dokumenter som forsvarte homofili før Symonds sin bok *A Problem in Greek Ethics* fra 1873. Selv om boken ble betydningsfull, ble fortsatt ikke temaet omtalt mye for offentligheten. Og jeg mener at elitens innsats for å stoppe publisering av for eksempel tolkninger av greske filosofiske tekster fra blant annet Platon og Aristofanes, også kan ha vært gjeldende når det gjelder forskning av homoerotiske vasemalerier.

Jeg vil konkludere med at det er sannsynlig at det var en sammenheng mellom forskningshistorien til vase 1-4 og samfunnsnormene. For å teste denne hypotesen ytterligere vil jeg i neste del av oppgaven analysere forskningshistorien til to vasemalerier som viser heteroerotiske scener, og to vasemalerier som ikke viser erotiske scener.

DEL 4:

MATERIALET MED ANDRE TEMAER

6.0 VASEMALERIER MED ANDRE TEMAER

I denne delen av oppgaven vil jeg ha fokus på andre temaer i greske vasemalerier, og jeg vil undersøke om disse temaene har en lik eller ulik forskningshistorie sammenlignet med vasene i del 2. Ved å kartlegge hvordan andre temaer i vasemaleriene har blitt forsket på i samme tidsperioder, vil jeg teste om det kan være en annen årsak til at de homoerotiske vasene ikke ble forsket på. Dette for å kunne styrke eller svekke min konklusjon om at det kan være en sammenheng mellom samfunnsnormer og forskningshistorien til homoerotiske vasemalerier. Først vil jeg undersøke to vaser med heterofile scener. Vase 5 valgte jeg fordi den er svært lik scenen i vase 1, og ifølge forskerne kan den ha vært en inspirasjon for maleren av vase 1 (Kilmer 1993:183; Osborne 2018:140; Von Blanckenhagen 1976:41). Derfor er det interessant å se om det er noen forskjeller i forskningshistorien til vase 1 og 5. Vase 6 ble valgt fordi den flere ganger har dukket opp i bøker jeg har lest om erotikk i den greske antikken, og under mitt besøk på British Museum i august 2019 fikk jeg studere den nærmere. Det var også interessant å velge denne vasen fordi det er ulike tolkninger av den, noe som kan ha hatt noe å si for forskningen som ble gjort.

Videre valgte jeg å undersøke to vaser uten erotisk innhold, men med kjente temaer fra den greske antikken; symposier og treningsarenaen. Jeg tok utgangspunkt i vaser som befinner seg på British Museum i og med at hovedfokuset i denne oppgaven er nettopp på England og British Museum. Det var mange valgmuligheter, og jeg valgte to vaser med utfyllende bibliografilister på Oxford Universitetets *Beazley Archives online database* for å kunne ha et sammenligningsgrunnlag med de andre vasene jeg har analysert. Det betyr ikke at de to er representative med tanke på antall vaser som finnes, men det vil likevel gi et inntrykk av hvordan ulike temaer i vasemaleriene ble forsket på i perioden fra 1700-tallet og frem til i dag sammenlignet med vaser med erotisk innhold. For vase 7 valgte jeg et vasemaleri som skildrer et symposium. Et symposium var en drikkefest som ga velstående mannlige borgere en mulighet til å vise festdeltakerne at man hadde sosiale og intellektuelle ferdigheter, som dermed ga dem et samhold i eliten i samfunnet (Ormand 2009:33; Sansone 2009:87). Direkte oversatt betyr symposium å ”drikke sammen” (Sansone 2009:88). Den siste vasen jeg skal undersøke, vase 8, viser idrettsutøvere som er aktive i ulike sportsgrener. De trener boksing, bryting og en sport som heter *pankration* som er en blanding av boksing og bryting hvor alt

er lov, bortsett fra biting og stikke ut øynene (Finley og Pleket 1976:40; Gardiner:1910:435; Harris 1967:106).

Til slutt vil jeg sammenligne resultatene på vase 5 og 6 med vase 7 og 8 for å se om det er noen forskjell i forskningshistorien mellom vaser som viser erotikk og de som ikke viser erotiske scener. Konklusjonen av dette vil deretter bli sammenlignet med konklusjonen fra del 2. Er det noen forskjeller på forskningshistorien mellom de homofile og heterofile scenene, eller vasemaleriene som skildrer et symposium og en treningsarena? Svaret på dette spørsmålet vil jeg deretter sette opp mot konklusjonen i del 3. Er argumentene om at samfunnsnormene, museenes rolle, den mannlige identitet eller tabuet fortsatt årsak til at vase 1-4 ikke ble forsket på før 1975, like gjeldende etter å ha kartlagt forskningshistorien til vase 5-8?

6.1 VASE 5

Figur 9: En vinbeholder med en erotisk scene. Foto: Antikensammlung, Staatliche Museen zu Berlin

Malt av: ukjent

Datert: 440-410 f.Kr.

Produsert: Attica, Hellas

Funnsted: Locri, Italia

Lokasjon i dag: Antikensammlung, Berlin

Museumsnummer: F 2414

Utstilt: Ja (bekreftet 05.02.20)

Vinbeholderen ble en del av samlingen til museet i 1828. Navnet på maleren er ukjent, men vasen har fått navnet etter han som angivelig fant den, samleren Ivan Ivanovich Shuválov (1727-1797). Når den ble funnet er usikkert. (Staatliche Museen zu Berlin 2020)

6.1.1 Hva viser vasemaleriet?

Vasemaleriet viser ei ung jente som klatrer opp på fanget til en ungdom som sitter i en stol med erigert penis, se figur 10. Formålet er samleie. Kilmer (1993:153) hevder at de kanskje er fjorten eller femten år. Hennes høyre ben er plassert på stolen, og hendene hennes er plassert på hans skuldre. Hans høyre arm ligger på stolens armlene, hans venstre arm synes ikke. Han har en kappe rundt knærne som kan tyde på han har blitt skjøvet ned med hensikt for å vise seg mer naken. Hun er naken, kun iført et hårbånd som er dekorert med et x-mønster.

6.1.2 Forskningshistorie

Det unge paret i vase 5 er yngre enn på de fleste andre vasemalerier med erotisk kunst og derfor kobler både Brendel (1970:40) og Von Blanckenhagen (1976:41) dette maleriet til festivalen *Antheateria*. Men i motsetning til Von Blanckenhagen sin tolkning om at vase 1 skildrer en komedie, hevder han at dette ikke er tilfelle med vase 5. Dette fordi han mener at de to fant hverandre på festivalen og utviklet et intimt og ungdommelig kjærlighetsforhold (Von Blanckenhagen 1976:41).

Johns (1982:127) hevder også at dette vasemaleriet viser en intim scene som er privat og Robertson (1992:229) mener at øyekontakten viser ekte kjærlighet og ømhet mellom dem.

Kilmer (1993:154) argumenter for at det er en personlig og privat affære mellom de to, og kan ikke sammenlignes med andre motiver hvor kvinner blir tolket som profesjonelle prostituerte. Denne jenta har ingen av de egenskapene som kan kjennetegne en *hetaira*, fordi hun har et beskjedent oppsatt hår, og hun bruker ikke smykker, strømper eller amuletter slik forskere har identifisert på *hetairai*. Kilmer (1993:45,154) har også fokus på blikket mellom gutten og jenta, og han har tolket det som gjensidig kjærlighet fordi øyekontakten skaper ekte følelser mellom dem.

Skinner (2005:96) er enig med Kilmer og utdyper at maleren har fokus på å få frem at paret viser en gjensidig kjærlighet. Vout (2013:97) hevder, dog uten grunnlag, at dette vasemaleriet viser et par som har samleie for første gang.

Ungdommens positur, måten hodet hans er bøyd nedover, og blikket som er rettet oppover, går ifølge Robin Osborne (2018:141) igjen i andre vasemalerier som denne ukjente maleren har malt. Eros er et eksempel. Han trekker også frem at øyekontakten mellom dem, er et symbol på at dette paret er i et forhold (Osborne 2018:141).

Til tross for at de fleste forskerne jeg har redegjort for over har tolket scenen som en privat kjærlighetsscene, er ikke Statsmuseet i Berlin enig. På deres egen hjemmeside hevder de at jenta ikke er en ærefull statsborger fordi det er hun som tar initiativet til samleie, og dermed er hun en *hetaira*. De hevder også, på lik linje som Vout, at ungdommen erfarer sitt første samleie og utdyper med at dette må være i forbindelse med et symposium eller at han er på et bordell (Staatliche Museen zu Berlin 2020).

6.1.3 Diskusjon

Det er flere ulike tolkninger av dette vasemaleriet, og først vil jeg trekke frem Brendel (1970) og Von Blanckenhagen (1976) sin tolkning om at denne scenen kan kobles til *Anthesteria*, samme tolkning som med vase 1. Brendel trekker kun frem at dette er fordi paret er yngre enn i andre erotiske vasemalerier, utover det kommer det ikke frem hva de begrunner tolkningene sine med. I vase 1 blir kransene på hodet brukt som et argument, men paret i vase 5 har ikke slike kranser. Et annet argument som er brukt med vase 1 er at paret har tilskuere, noe paret i vase 5 ikke har. Det som er likt mellom disse vasemaleriene er stolen, posisjonen mellom parene, at parene ser hverandre inn i øynene mens den ene klatrer opp på stolen. Jeg stiller meg derfor tvilende til om dette kan være grunnlag nok for å tolke at både vase 1 og vase 5 kobles til *Anthesteria* festivalen.

De fleste forskerne jeg har redegjort for over, er enige om at vasemaleriet viser et intimt forhold med ekte kjærlighet (Johns 1982; Kilmer 1993; Osborne 2018; Robertson 1992; Skinner 2005; Von Blanckenhagen 1976). Og flere av disse legger fokus på øyekontakten mellom dem. Men selv om disse forskerne er enige i sine tolkninger, hevder Statsmuseet i Berlin at jenta er en *hetaira* uten at de forklarer tolkningen sin. Dette er ikke Kilmer (1993) enig i, og påstår at det ikke er noe grunnlag for at jenta er en prostituert.

6.2 VASE 6

Figur 10: Et drikkebeget malt av maleren Onesimos. Foto: Cathrine Christoffersen

Malt av: maleren Onesimos

Datert: 510-500 f.Kr

Produsert: Attica, Hellas

Funnsted: Vulci, Italia

Lokasjon i dag: British Museum, London

Museumsnummer: 1865,1118.46

Utstilt: Ja, G20a/dc2 (bekreftet 01.06.2020)

Det er usikkert hvem som fant dette drikkebeget, men den var først eid av prinsen av Canino og Musignano, Lucien Bonaparte (1775-1840). Han solgte den til Comte James Alexandre de Pourtalès-Gorgier (1775-1855), som også eide vase 4. Han solgte vasen videre til Dr Witt, som også eide vase 2, før han donerte den til British Museum i 1865. Den ble plassert i utstillingen i *Museum Secretum*, og i dag er den utstilt i den gresk-romerske avdelingen. (The British Museum 2019a)

6.2.1 Hva viser vasemaleriet?

Vasemaleriet befinner seg på innsiden av drikkebeget og viser en ung kvinne og en mann på en sofa eller en seng, se figur 11. Kvinnen ligger halvveis ned på magen med ryggen mot mannen. Hun har håret samlet i en knute i nakken og hennes venstre arm er plassert rundt hodet mens hun lener hodet mot en pute. Høyre armen hennes er strukket bakover og har tatt tak rundt mannens kjønnsorgan. Mannen anses å være eldre og kneler bak henne. Hans

venstre hånd holdes på hennes hofte eller mage, og hans høyre hånd holdes fremfor han selv. Han har også en krans på hodet. Over dem henger en kurv. Bak ryggen på mannen vises inskripsjonen LEΑΠΟΣ og foran mannens hodet vises KALOS (Leagros Kalos).

6.2.2 Forskningshistorie

Brendel (1970:38) beskriver paret som kjærlig og lidenskapelig. Samtidig sammenligner han vasemaleriet med satire og komedie fordi mannen skal være en sjenert og impotent elsker, uten at han begrunner denne påstanden. Han hevder også at slike vasemalerier var typisk for tiden det ble malt.

Keuls (1993:178) hevder at mannen er sammen med en *hetaira* på dette vasemaleriet, og at sofaen og kurven over hodet hennes refererer til at scenen foregår under et symposium. Hun påstår også at posituren hvor mannen er bak den prostituerte er en av de vanligste når det gjaldt heteroseksuelt samleie (Keuls 1993:176). Kilmer (1993:178) er enig med Keuls om at vasemaleriet viser en innledning til samleie på slutten av et symposium. Han hevder at kvinnen kan ha tatt tak i penisen enten for å lede den til rett sted, eller det kan være fordi penisen ikke er erigert og kvinnen gir en hjelpende hånd. Kilmer (1993:179) trekker frem mannens bekymringsrynker i pannen og munnen, som kan tyde på at han er bekymret eller skuffet, noe som støtter opp under teorien om at han ikke har klart å få en erigert penis. Videre hevder Kilmer (1993:179) at athenerne synes impotens var morsomt, spesielt når det gjaldt menn yngre enn 50 år eller hvis det en mann hadde drukket for mye vin.

Stewart (1996:146) mener det kan se ut til at mannen er impotent, og at den yngre kvinnen prøver å stimulere han. Han er også tvilende til at paret er i ferd med å ha vanlig samleie, for stillingen de er i kan heller tyde på anal sex. Vout (2013:95) tolker kvinnen som enten en slave, en *hetaira* eller muligens hans kone, fordi inskripsjonen bak mannen handler om hans dyktighet og det gjør hennes rolle kun praktisk. Denne tolkningen strider mot at mannen er impotent.

6.2.3 Diskusjon

Forskerne er noe uenig når det kommer til dette vasemaleriet. Uenighetene ligger i hvem kvinnen er og om mannen er impotent eller ikke. Brendel (1979) og Kilmer (1993) er begge enige om at det er noe humoristisk over denne scenen, spesielt fordi de og Stewart (1996) mener at mannen har problemer med impotens. De hevder derfor at vasemaleriet er en satire

eller komedie. Vout (2013) hevder derimot at inskripsjonene på vasemaleriet beskriver hans ferdighet og kompetanse, noe som dermed ikke er forenelig med at han er impotent. Her ser jeg et lite skifte i forskningshistorien hvor tolkningene om mannens impotens har vært før tusenårsskiftet, mens etter tusenårsskiftet har Vout sagt seg uenig i dette på grunn av inskripsjonene.

Keuls (1993) og Kilmer (1993) tolker at denne scenen finner sted i et symposium på grunn av gjenstandene rundt. Og med dette som bakgrunn hevder de og Vout (2013) at kvinnen må være en *hetaira*. Dette er ikke i samsvar med Kilmer sin tolkning av jenta i vase 5. Der han argumenterte for at jenta ikke var en *hetaira* fordi hun hadde et beskjedent oppsatt hår, og hadde ikke på seg verken strømper, amuletter eller smykker slik forskere har konkludert med at en *hetaira* har. Kvinnen i vase 6 har de samme kjennetegnene som jenta i vase 5, men likevel konkluderer Kilmer med at kvinnen i vase 6 er en *hetaira*. Her kommer ikke det samme skiftet frem slik vi så i avsnittet over. Det eneste forskjellen her er at Kilmer snur om på sin egen tolkning på hva som karakteriserer en *hetaira* i vase 5.

6.3 VASE 7

Figur 11: Et drikkebeleg malt av maleren Brygos. Side A til venstre og B til høyre.

Foto: British Museum, London

Malt av: maleren Brygos

Datert: 490-480 f.Kr

Produsert: Attica, Hellas

Funnsted: Vulci, Italia

Lokasjon i dag: British Museum, London

Museumsnummer: 1848,0619.7

Utstilt: Ja, G15/dc4 (bekreftet 01.06.2020)

British Museum kjøpte dette drikkebeget i 1848 av en italiensk samler som het Basseggio. Om Basseggio fant vassen selv under en utgraving eller kjøpte den av noen, er ukjent. (The British Museum 2019b)

6.3.1 Hva viser vasemaleriet?

På side A ser vi en ungdom som lener seg til en søyle på venstre side, se figur 12. Ved siden av han sitter en *hetaira* som holder et drikkebeget som hun titter ned i. Til høyre for henne ligger en ungdom på sofaen og ser mot høyre. Til høyre står en kvinne med oppblåste kinn som spiller på to fløyter. Ved siden av henne ligger en mann med skjegg på en sofa og han ser på kvinnen som spiller.

På side B står det også en ungdom inntil en søyle på venstre side, se figur 12. Til høyre for han sitter en *hetaira* som også spiller på to fløyter. Den unge mannen til høyre for henne har skjegg og ligger på sofaen med ansiktet snudd mot høyre. På høyre side sitter en *hetaira* på sofaen til den siste ungdommen. Han holder sin høyre hånd på hennes skulder, mens hun holder på albuen hans med sin høyre arm. Hans venstre arm har et grep rundt hennes venstre arm.

6.3.2 Forskningshistorie

A. S. Murray (1894:28) avbilder kun innsiden av drikkebeget, men gir en kort beskrivelse av drikkebegets maleri på utsiden. Han beskriver at det på begge sider vises menn med skjegg og ungdommer som blir underholdt med musikk av *hetaira* under et symposium. Dette er den samme beskrivelsen Max Wegner (1973:120) også kommer med, og han påpeker at scenen på begge sider av drikkebeget er delt inn i grupper og at interiøret er relativt likt på begge sider.

En annen forsker som også viser kun innsiden av drikkebeget, er Martin Robertson (1992:97). I motsetning til Murray, gir ikke Robertson noen beskrivelser av drikkebegets utside, kun innsiden. Det samme gjelder Keuls (1993:168), og de begge beskriver en ung *hetaira* som danser for kunden som ligger avslappet på sofaen foran henne.

Kilmer (1993:119) hevder at vasemaleriet viser at ungdommenes intensjon er av erotisk art, basert blant annet på posisjonen til ungdommen til høyre på det andre bildet. Han utdyper at grepet ungdommen har om armen til *hetairai* er et tegn på at han prøver å dra henne nærmere seg for å innlede til videre intimt samvær. David Sansone (2009:89) derimot beskriver ikke kvinnene i dette vasemaleriet som *hetairai*, men som underholdere som spilte fløyter og forsynte mennene med vin. Ifølge Vout (2013:102) handler ikke scenene på drikkebeget om hva kvinnene er, men heller det erotiske i et symposium. Samtidig hevder hun at posisjonen til kvinnen til høyre på bildet 2, kan tolkes som at hun er motvillig til ungdommens ønske om å ha henne nær. Videre trekker hun frem ungdommene som står lent mot søylene som om de står og betrakter de andre (Vout 2013:102).

6.3.3 Diskusjon

Alle forskningene jeg har redegjort for over har beskrevet vasemaleriet likt som det jeg har gjort i beskrivelsen. Selv om ingen er i tvil om at scenene viser deltakelse på et symposium, er forskerne ikke enige om kvinnene er vanlige musikanter og servitriser, eller om de er *hetairai*. Det er et klart skifte i tolkningene, hvor forskerne før tusenårsskiftet tolker de som *hetairai* (Keuls 1993; Kilmer 1993; Murray 1894; Wegner 1973), mens etter tusenårsskiftet mener Sansone (2009) at de ikke er prostituerte og Vout (2013) syns ikke det spiller det noen rolle hva de er.

6.4 VASE 8

Figur 12: Et drikkebeget malt av maleren Foundry. Side A til venstre og B til høyre.

Foto: British Museum, London

Malt av: maleren Foundry

Datert: 490-480 f.Kr

Produsert: Attica, Hellas
Funnsted: Vulci, Italia
Lokasjon i dag: British Museum, London
Museumsnummer: 1850,0302.2
Utstilt: Ja, G20a/dc2 (bekreftet 01.06.2020)

Dette drikkebeholderet ble kjøpt på auksjon i 1850 hos firmaet Christie, Manson & Wood. Mannen som solgte drikkebeholderet gjennom auksjonen het Dr Emil Braun (1809-1856) og var en tysk klassisk arkeolog som blant annet jobbet ved *Deutsches Archäologisches Institut* i Roma. Hvem som fant drikkebeholderet er usikkert. (The British Museum 2019c)

6.4.1 Hva viser vasemaleriet?

Hver side av dette drikkebeholderet viser fem ungdommer som trener, se figur 13. På side A, lengst til venstre ser vi to ungdommer som bokser, hvor han til høyre vises med en hevelse på kinnet. I midten er to ungdommer midt i en brytekamp og han til høyre har motstanderens hode i en armlås. Over dem henger en diskos i en pose. Til høyre står treneren ved siden av en søyle og følger med på brytekampen. Han holder en pinne over hodet, klar til bruk for å eventuelt stoppe kampen.

På side B til venstre, holder en ungdom et skjold i sin venstre hånd. Foran han står en trener som også holder en pinne. Treneren holder øye med to ungdommer som bokser med åpne hender. Bokseren til venstre står i forsvarsposisjon, mens bokseren til høyre er i angrepsposisjon. Til høyre står en ungdom ved en søyle.

6.4.2 Forskningshistorie

Av de forskningene jeg har lest, har de alle fokus på treneren og paret til høyre på side A (Boardman 2001:225; Gardiner 1910:438-9; Harris 1967:106; Robertson 1992:109; Swaddling 2011:75). Treneren er i ferd med å stoppe kampen mellom paret i midten ved å slå dem med en stav eller pinne. Dette fordi den ene deltakeren er i ferd med å bryte kampreglene ved å gå etter øynene til motstanderen.

Den eneste forskningen som ikke omtaler paret som bryter kampregelen, er Murray som kun beskriver vasen i korte trekk slik jeg har gjort over (1894:30). Boken viser kun drikkebeholderets innside og ikke vasemaleriet på utsiden. Utover dette har jeg ikke funnet

forskninger som omtaler andre områder på vasemaleriet, eller som har noen annen tolkning enn de jeg har referert til i avsnittet over.

6.4.3 Diskusjon

Når det gjelder dette vasemaleriet har fokuset hos forskerne vært paret på side A, som viser blant annet en *pankration* kamp hvor den ene utøveren er i ferd med å bryte reglene og må stoppes av treneren. Forskerne sier lite eller ingenting om resten av side A og ingenting om side B annet enn at det utføres boksing og *pankration*. Dette betyr at dette vasemaleriet har blitt analysert og tolket likt, uansett hvilken tidsperiode forskningene er gjort.

6.5 DELKONKLUSJON

Flere av forskerne som har analysert vase 5, er enige om at det er en kjærlighetsscene hvor øyekontakten mellom dem viser at de har følelser for hverandre. Brendel (1970) og Von Blanckenhagen (1976) har plassert scenen under *Anthesteria*-festivalen, uten at argumentene er like som for vase 1. Men til tross for at forskerne konkluderer med at dette er et par som viser ekte kjærlighet, har Statsmuseet i Berlin tolket jenta som en *hetaira* uten å argumentere for hvorfor.

Det er ulike tolkninger av vase 6, og de tolkningene går på hvem kvinnen er og om mannen er impotent eller ikke. Når det gjelder mannens impotens, har jeg kartlagt et skifte i tolkningene, hvor tolkningene for impotens var før tusenårsskiftet og tolkningen imot var etter. Tolkningen til Kilmer (1993) om at kvinnen er en *hetaira* stilles i tvil med tanke på at jenta i vase 5 ser ut til å ha den samme beskrivelsen, men tolkes ikke som en *hetaira*. Dog er det viktig å trekke frem at jeg ikke har lest noen forskninger som kommer med andre tolkninger om hvem kvinnen kan være.

Når det gjelder vasene uten erotisk innhold, vase 7 og 8, er det ingen store forskjeller i beskrivelsene. Vase 7 viser et symposium hvor mennene som ligger avslappet på sofaene blir underholdt. Den eneste uenigheten hos forskerne er om jentene er *hetairai* eller om de er musikanter. Og her kommer det frem et skifte i forskningshistorien, hvor *hetairai*-tolkningene blir gjort før tusenårsskiftet. Når det gjelder vase 8, er det ingen forskjeller i verken tolkningene eller beskrivelsene av vasemaleriet gjennom hele forskningshistorien.

På samme måte som tabell 2 i del 2, er vase 5-8 registrert med de samme kriteriene som for vase 1-4 i tabell 3. Tabell 3 viser tolkninger jeg har funnet i min egen forskning i tillegg til forskningene J. D. Beazley har registrert på sitt arkiv online². Jeg har kun registrert artikler og bøker hvor vasene er avbildet og beskrevet, og inkluderer ikke museumssamlinger og andre oppslagsverk. Likt som med de registrerte forskningene for vase 1-4, er det også for vase 5-8 flere registreringer i tabellen enn det jeg har redegjort for. Dette basert på samme grunnlag som jeg oppga for tabell 2, at jeg ikke har klart å få tak i alle forskningene.

Tabell 3: Forskningshistorien til alle vasene, inkludert 5-8.

	1750-1774	1775-1799	1800-1824	1825-1849	1850-1874	1875-1899	1900-1924	1925-1949	1950-1974	1975-1999	2000-2019
Vase 1	1	1						1	1	10	10
Vase 2								1		8	14
Vase 3				1		1	4	1	5	25	22
Vase 4				2				1		9	5
Vase 5									1	9	7
Vase 6								1	1	9	3
Vase 7					2	6	3	3	5	19	9
Vase 8						3	4	3	3	23	10

 : viser at vasen ikke var blitt funnet

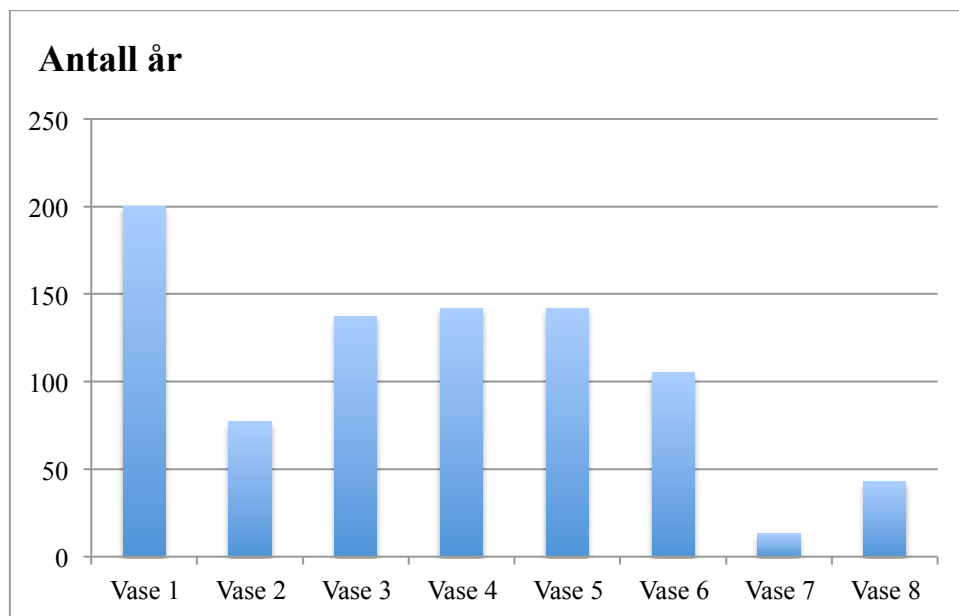
 : viser at vasen var funnet

Som det kommer fram av tabell 3, er det ikke gjort noen tolkninger av vase 5 fra da Statsmuseet i Berlin kjøpte den i 1828 og frem til Brendel sin tolkning i 1970. Det betyr at vinbeholderen var tilgjengelig for forskning i over 140 år før det ble publisert noen tolkninger om den. Når det gjelder vase 6 har den vært hos British Museum i over 80 år før den ble analysert. Og med tanke på at vi vet at den var i flere private samlinger før den ble donert til British Museum, vil det si at det mer korrekte tallet er minst 100 år.

² J. D. Beazley sitt arkiv på <http://www.beazley.ox.ac.uk>

For vase 7 og 8 viser tabell 3 flere tilgjengelig forskninger enn for vase 5 og 6. Vase 7 finner jeg forskninger tilbake til 1861, det har derfor ikke vært mer enn 13 år fra vasen ble kjøpt av British Museum og til den første analysen ble gjort. Vase 8 ble tolket og analysert for første gang i 1893, og det tok dermed 43 år fra British Museum kjøpte dette drikkebeget og til den første tolkningen. Og siden det har vase 7 og 8 blitt jevnt forsket på gjennom alle tiår frem til i dag, noe som støtter Paul (1997:7) sin påstand om at greske vaser fra antikken generelt ble analysert og tolket siden starten på 1800-tallet. Se diagram 1 for en enklere oversikt over antall år uten forskning på vasene.

Diagram 1: Oversikt over hvor mange år fra vase 1-8 ble funnet og til de ble forsket på.

6.5.1 Sammenligning med del 2

I del 4 ville jeg undersøke andre temaer i vasemalerier, og jeg vil nå sammenligne resultatet jeg fikk av de homoerotiske vasemaleriene i del 2, opp mot resultatene til vase 5-8. I konklusjonen i del 2, avdekket jeg at det ble gjort svært få tolkninger på vasemalerier med homofilt innhold fra de ble funnet eller inkludert i museumssamlinger, og frem til 1975. Det eneste unntaket er vase 4, hvor det var én tolkning i 1836. Antall forskninger for vase 5 og 6 er registrert i tabell 3 på lik linje som for vase 1-4, og tabellen viser at det ikke er noen stor forskjell i antall tilgjengelige forskninger på de homoerotiske vasemaleriene og de heteroerotiske vasemaleriene. Hvilke årsaker som ligger til grunn for dette kan være tanker om at britene på spesielt 1800-tallet var pertentlige når det gjaldt sex og nakenhet. Kate

Williams (2019) hevder derimot at britene var mye mer opptatt av det seksuelle på den tiden enn det vi tidligere har tilegnet dem, men at det gjaldt i hovedsak for menn. Lisa Z. Sigel (2013:229-30) forteller at for eksempel antall bilder, filmer og frimerker som viste erotikk vokste på siste halvdel av 1800-tallet. Har Sigel rett i dette, vil jeg påstå at det er underlig at erotiske vasemalerier ikke ble forsket på i større grad på 1800-tallet. Spesielt med tanke på at *Museum Secretum* sin samling inneholdt flere hundre erotiske gjenstander som var tilgjengelig for elitens menn.

Et tidsrom hvor det vises stor forskjell i forskningshistorien er mellom 1875 og 1974, hvor det på vaser med homofilt innhold er 20 forskningspublikasjoner fordelt på fire vaser. På vaser med heterofilt innhold er det bare 3 forskningspublikasjoner fordelt på to vaser, mens det er 32 forskningspublikasjoner på de to vasene uten erotisk innhold. Derfor vil jeg, på bakgrunn av de utvalgte vasene i denne oppgaven, konkludere med at det har blitt forsket mer på vaser uten erotiske scener enn vaser med homoerotiske og heteroerotiske scener.

Selv om tabell 3 viser en forskjell i antall forskninger, betyr ikke det at det faktisk var slik. Mange forskninger kan være ukjente eller utilgjengelige. Det kan være forskninger gjort på andre språk eller som er utgitt i mindre publikasjoner, som dermed har vært vanskelige å finne og derfor ikke har kommet med på J. D. Beazley sine arkivlister online. En annen årsak kan være at Beazley sine arkivlister ikke er oppdaterte, noe jeg erfarte med min egen forskning. For det skal sies at flere av forskningene jeg har funnet, finner jeg ikke i disse arkivlistene. Det er også store forskjeller på hvor innholdsrike arkivlistene til Beazley er på de utallige vasene som han har registrert. Noen vaser har kun oppført oppslagsverk, museumssamlinger og andre bøker hvor vasene kun listes opp uten verken et bilde eller en detaljert beskrivelse. Dette er årsaken til at jeg hevder at arkivlistene ikke er oppdaterte, og derfor har det vært essensielt at jeg har gjort min egen research og brukt Beazley sine arkivlister som et supplement.

6.5.2 Sammenligning med del 3

I del 3 konkluderte jeg med at samfunnsnormene om homofili, at den mannlige identiteten var dominerende og at homofili var svært tabubelagt, kan ha vært årsakene til at det ble forsket svært lite på vasemalerier med homoerotiske scener før 1975. I tillegg til dette gjorde ikke British Museum historien om homofili synlig for offentligheten i museenes utstillinger.

Det kan forklare den manglende forskningen på vase 1-4 gjennom 1700-, 1800- og første halvdel 1900-tallet.

Det var derfor overraskende å se at forskningshistorien til vase 5 og 6 som viser heteroerotiske scener, var veldig lik forskningshistorien til vase 1-4. Hva kan være årsaken til at det ble gjort like lite forskning på vaser med heteroerotiske scener? Det kan være flere årsaker, og en av dem kan være at heterofil sex også var et tabu på 1800- og starten på 1900-tallet. Steiner (1967:51) hevder at spesielt britene på 1800-tallet var et av de mest tabubelagte samfunnene i verden. I 1942 bestemte Pomeroy seg for å forske på menneskelig seksuell adferd, og han forteller at det var et fåtall av sexologer og psykologer som publiserte forskninger om menneskelig seksuell adferd før 1940-tallet (Pomeroy 1963:22-3). Han påpeker også at det tok 20-30 år før hans egen forskning startet og at det var svært vanskelig å få slike forskninger finansiert, i tillegg til at tidligere studier av menneskelig seksuell adferd ble hindret av at sex var et stort tabu i samfunnet (Pomeroy 1963:23). En annen årsak kan ifølge Adrian Lee (2016) være at britene var av den oppfattelse av at det som skjedde på soverommet mellom mann og kone var privat og ble aldri snakket om. Derfor ble det unaturlig å forske på vasemalerier som viser sex mellom menn og kvinner, uavhengig om kvinnene i vasemaleriene kunne tolkes som en *hetairai*.

7.0 AVSLUTTENDE KONKLUSJON

I denne oppgaven har mitt formål vært å svare på hvordan homoerotiske vasemalerier har blitt tolket i tidligere forskning og om forskningen kan ha blitt påvirket av samtidens samfunnsnormer, den mannlige identitet og tabu. Jeg har også undersøkt om det har vært forskjeller i forskningshistorien til homoerotiske og heteroerotiske vasemalerier, og vasemalerier uten erotiske scener.

I del 2 svarte jeg på spørsmålet om hvordan homoerotiske vasemalerier har blitt forsket på ved å sammenligne og diskutere forskningshistorien til fire vasemalerier som viser homoerotiske scener. Det var kun i forskningshistorien til vase 1 hvor jeg kunne avdekke et skifte i forskningen, og det var at scenen ble koblet til festivalen *Anthesteria* eller et bordell før år 2000. Etter det ble guttene tolket som idrettsutøvere som enten viste ekte kjærlighet eller som skildret en komedie. I forskningshistoriene til vase 2, 3 og 4 var forskerne enige om hva vasemaleriene viste, mens i vase 4 var forskerne uenige i om den ene personen var en mann eller en kvinne. Videre registrerte jeg alle tolkningene jeg kunne finne hvor vasene ble både avbildet og beskrevet, i en tabell. Dette gjorde jeg for å få en tydeligere oversikt over hvilken tid vasemaleriene var blitt tolket. Med resultatet fra den tabellen avdekket jeg et tydelig skifte og jeg konkluderte med at det var gjort svært lite forskning på de homoerotiske vasemaleriene før 1975. Dette betyr at vasene har vært tilgjengelige for forskning mellom 70 og 200 år før de ble tolket.

For å kunne svare på spørsmålet om forskningen kan ha blitt påvirket av samtidens samfunnsnormer, den mannlige identitet og tabu, redegjorde jeg for disse faktorene i del 3. Den kartleggingen viste at det kan være en sammenheng mellom disse faktorene og mangelen på forskning av vase 1-4 fra midten av 1700-tallet og frem til 1970-tallet. Jeg benyttet diskursanalyse på sekundære og primære kilder for å kunne kartlegge hvilke samfunnsnormer som var gjeldene blant befolkningen i England. På 1700-tallet var homofili sett på som unaturlig og noe man ikke skulle snakke om. Det eksisterte flere kallenavn på homofil aktivitet, og lovverket var svært strengt. Konsekvensene ved homofili kunne være bøter, offentlig ydmykelse eller fengsel. De som snakket om eller med de homofile følte på stor skam. Selv høytstående menn som brukte den greske antikken som et argument for at homofili var naturlig, turte ikke å publisere sine meninger i redsel for konsekvensene.

På 1800-tallet økte antall menn som ble anklaget, arrestert, dømt, fengslet eller henrettet for å være homofil. Homofili var fortsatt sett på som unaturlig, og konsekvensen av at man ikke kunne snakke om det var at de fleste fornektet det. Likevel ble det dannet hemmelige grupper som kjempet for de homofiles rettigheter, og på slutten av 1800-tallet skjer det et lite skifte. Kjente forfattere som Oscar Wilde og John Addington Symonds hevdet offentlig at homofili var medfødt og dermed naturlig, og de brukte den greske antikken som et argument. Det ble publisert bøker om temaet, hvilket ble starten på en kulturell forandring.

På begynnelsen av 1900-tallet var homofili fortsatt et tabu, men under første verdenskrig ble det akseptert at soldater kunne ha nære og intime relasjoner til hverandre på grunn av omstendighetene de var i. Men det gjaldt ikke for de som ikke var i krig. I løpet av 1950-tallet begynte arbeidet med å avkriminalisere homofili, og det ble et stort kulturelt skifte på 1960-tallet da regjeringen vedtok *Sexual Offences Act* som gjorde homofili lovlig i 1967. Etter det har det blitt etablert aviser og hjelpelinjer, homseparader og arrangementer, artister kledde seg i feminine klær, og det ble forsket mer på seksualiteter i økende grad. Etter år 2000 kunne de homofile tjene i militæret og de fikk lov til å inngå ekteskap.

I tillegg til samfunnsnormene, har jeg vist at museer tilpasset seg befolkningens holdninger ved å rette seg etter hva publikum ønsket å se i museenes utstillinger. Og *Museum Secretum* var et godt eksempel på det, hvor menn i eliten måtte søke om tilgang for å få se den erotiske utstillingen. Kvinner hadde ikke tilgang, og det er et eksempel på hvor dominerende den mannlige identitet var i det britiske samfunnet. For menn skulle ikke være følsomme og sårbare, slik som kvinner var. Og dermed ble de homofile sidestilt med kvinner og ikke menn. Menn var dominerende i samfunnet, og de hadde makt til å påvirke andre. Jeg har redegjort for at et tabu blir skapt gjennom språket og at tabuer som homofili påvirker samfunnets holdninger. Selv om homofili ikke er et like stort tabu i dag som før frigjøringen i 1967, er homofili fortsatt et tabu i større eller mindre grad rundt om i verden. Arkeologien kan bidra til endring ved å fortsette å forske på homoerotiske gjenstander og gjøre forskningen mer tilgjengelig.

I del 3 konkluderte jeg med at det kan ha vært en sammenheng mellom den mangelfulle forskningen på vase 1-4 før 1975 og samfunnsnormene, den mannlige identitet og tabu. Jeg har også vist at museenes rolle kan ha påvirket forskerne med tanke på hvordan de forholdt

seg til homoerotiske gjenstander. Det er påfallende at forskningen økte i mangfold kort tid etter at *Museum Secretum* ble avviklet på 1960-tallet samt frigjøringen av homofili i 1967. At disse hendelsene skjer innen samme tidsperiode mener jeg kan ha en sammenheng. Likevel ønsket jeg å teste sammenhengen ved å undersøke forskningshistorien til to vasemalerier som viser heteroerotiske scener og to vasemalerier som ikke viser erotiske scener. Formålet var å svare på om det er ulikheter i forskningshistorien til homoerotiske og heteroerotiske vasemalerier, og vasemalerier som ikke viser erotiske scener.

I del 4 undersøkte og sammenlignet jeg forskningshistorien til fire nye vasemalerier. To med heteroerotiske scener og to uten erotiske scener. Når det gjaldt de heteroerotiske vasemaleriene kom jeg frem til at det var noen uenigheter i tolkningene til forskerne, men uenighetene gjaldt hvem personene var og hvor scenen fant sted. Da jeg registrerte forskningene inn i en tilsvarende tabell som i del 2, var jeg sikker på at heteroerotiske vasemalerier hadde blitt forsket på i mye større grad enn homoerotiske vasemalerier. Til min overraskelse tok jeg feil. Tabellen viste at det var like lite forskning på vase 5 og 6 som på vase 1-4 før 1975, og ca. like mange forskninger etter 1975, med unntak av vase 3. Et tydelig skifte viser at antall forskninger øker betraktelig på 1970-tallet både for vase 1-4 og 5-6. Men vase 7 og 8, som ikke viser erotiske scener, har derimot blitt forsket på i større grad enn homoerotiske og heteroerotiske vasemalerier. Likevel er det også et skifte i forskningen på vase 7 og 8, og forskningen økte betraktelig etter 1975. Det betyr at det ble en generell økning i forskning på greske vasemalerier etter 1975, både på erotiske og ikke-erotiske vasemalerier.

Dette resultatet svekker hypotesen om at samfunnsnormene i det britiske samfunnet, at den mannlige identiteten var dominerende og at homofili var svært tabu kan ha påvirket forskningen på vase 1-4. Samtidig er det mer forskning på vase 7 og 8, hvilket støtter min hypotese om at det ble forsket mindre på vaser med erotiske vasemalerier. Og med disse resultatene håper jeg å ha bidratt til å belyse homofiliens historie, og inspirere til videre forskning på homoerotiske vasemalerier.

LITTERATURLISTE

Baines, John

1985 Egyptian Twins. I *Orientalia* 54(4):461-482.

Baker, Thomas

1703 *Tunbridge-Walks, or The Yeoman of Kent: a comedy, as it is acted at the Theatre Royal by Her Majesty's Servants*. Bernard Lintott, London.

Baldock, Kathy

2015 *Sexual Orientation is a 20th Century Understanding of Human Sexuality*.
Elektronisk dokument, <http://canyonwalkerconnections.com/sexual-orientation-is-a-20th-century-understanding-of-human-sexuality/> , lest den 06.01.2019.

Basta, Mounir

1979 Preliminary Report on the Excavations at Saqqara (1964) and the Discovery of a Tomb from the 5th Dynasty. I *Annales du Service des Antiquités de l'Égypte* 63:35-50.

Beazley, John D.

1942 *Attic Red-Figure Vase-painters*. Clarendon Press, Oxford.

1956 *Attic Black-Figure Vase-Painters*. Clarendon Press, Oxford.

Bentham, Jeremy

1931 Offences against Taste. I *The Theory of Legislation by Jeremy Bentham*, redigert av C. K. Ogden. s. 475-497. Routledge & Kegan Paul LTD, London.

Bérubé, Allan

1991 Marching to a Different Drummer: Lesbian and Gay GIs in World War II. I *Hidden From History – Reclaiming the Gay and Lesbian Past*, redigert av Martin Bayml Duberman, Martha Vicinus og George Chauncey Jr., s. 383-394. Penguin Books, London.

Blackstone, William

1830 *Commentaries on the laws of England: on four books*. 17 ed. 4 vol. London: T. Tegg.

Blanshard, Alastair

2010 *Sex: Vice and Love from Antiquity to Modernity*. Wiley-Blackwell, Chichester.

Boardman, John

2001 *The History of Greek Vases – Potters, Painters and Pictures*. Thames & Hudson, London.

Boralevi, Lea Campos

1984 *Bentham and the Oppressed*. Walter de Gruyter & Co., Berlin.

Boswell, J.

1980 *Christianity, social tolerance, and Homosexuality: Gay people in western Europe from the beginning of the Christian era to the fourteenth century*. University of Chicago Press, Chicago.

Brendel, Otto J.

1970 The Scope and Temperament of Erotic Art in the Greco-Roman World. I *Studies in Erotic Art*, redigert av Theodore Bowie og Cornelia V. Christenson, s. 3-108. Basic Books, New York.

Browne, Ray B.

1984 Introduction – Don't Touch, Don't Do, Don't Question, Don't Progress. I *Forbidden Fruits – Taboos and Tabooism in Culture*, redigert av Ray B. Browne, s. 1-6. Bowling Green University Popular Press, Ohio.

Børtnes, Jostein

2002 Sex og vennskap mellom menn i antikken of den tidlige kirken. I *Naturlig sex? : seksualitet og kjønn i den kristne antikken*, redigert av Halvor Moxnes, Jostein Børtnes og Dag Øistein Endsjø, s. 174-207. Gyldendal akademisk, Oslo.

Cantarella, Eva

2008 Introduction – Textual Evidence. I *Images of Ancient Greek Pederasty – Boys were their Gods*, redigert av Andrew Lear og Eva Cantarella, s. 1-22. Routledge, London.

Cartwright, Mark

2017 *Vulci*. Ancient History Encyclopedia. Elektronisk dokument, <https://www.ancient.eu/Vulci/> lest den 07.01.2019.

Challis, Debbie

2015 Queering Display: LGBT History and the Ancient World. I *Sex, knowledge, and receptions of the past*, redigert av Kate Fisher og Rebecca Lanlands, s. 45-64. Oxford University Press, Oxford.

Claassen, Cheryl

2000 Homophobia and women archaeologists. I *World Archaeology* 32(2):173-179.

Clarke, John R.

1998 *Looking at Lovemaking: Constructions of Sexuality in Roman Art*. University of California Press, Berkeley, CA.

Cocks, H. G.

2007 Secrets, Crimes and Diseases, 1800-1914. I *A Gay History of Britain – Love and Sex Between Men Since the Middle Ages*, redigert av Matt Cook, s. 107-144. Greenwood World Publishing, Oxford.

Collinson, Alwyn

2019 *Hidden Pride: London's LGBT history*. Elektronisk dokument, <https://www.museumoflondon.org.uk/discover/london-pride-london-lgbt-history-gay-rights>, lest den 17.01.2020.

Colquhoun, Patrick

1806 *A treatise on the police of the metropolis; containing a detail of the various crimes and misdemeanors by which public and private property and*

security are, at present, injured and endangered: and suggesting remedies for their prevention., the 7th ed. H. Baldwin and Son, New Bridge-street, Blackfriars, London.

Connell, R. W.

1995 *Masculinities*. Polity Press, Cambridge.

Cook, Matt

2007 Introduction. I *A Gay History of Britain – Love and Sex Between Men Since the Middle Ages*, redigert av Matt Cook, s. xi-xiv. Greenwood World Publishing, Oxford.

2007 Queer Conflicts: Love, Sex and War, 1914-1967. I *A Gay History of Britain – Love and Sex Between Men Since the Middle Ages*, redigert av Matt Cook, s. 145-177. Greenwood World Publishing, Oxford.

Corpus Vasorum Antiquorum.

1962 Germany 21, Berlin 2, pl.60.1-4, Antiquarium. Redigert av Adolf Greifenhagen, Union Académique Internationale.

Crompton, Louis

1978 Offences Against One's Self, by Jeremy Bentham. I *Journal of Homosexuality* 3(4):383-387.

DeVries, Keith

1997 The 'Frigid Eromenoi' and Their Wooers Revisited: A Closer Look at Greek Homosexuality in Vase Paintings. I *Queer Representations: Reading Lives, Reading Cultures*, redigert av Martin Duberman, s.14-24. New York University Press, New York.

De Witte, Jean

1836 *Description des antiquités et objets d'art qui composent le cabinet de feu M. Le chevalier E. Durand*. Firmin Didot frères, Paris.

1840 *Description de la Collection d'Antiquités de M. Le vicomte Beugnot*. Firmin Didot frères, Paris.

Dover, Kenneth

1978 *Greek Homosexuality*. Gerald Duckworth & Co, London.

Dowling, Linda

1994 *Hellenism and homosexuality in Victorian Oxford*. Cornell University Press, Ithaca, N. Y.

Dowson, Thomas A.

2006 Archaeologists, Feminists, and Queers: Sexual Politics in the Construction of the Past. I *Feminist Anthropology – Past, Present, and Future*, redigert av Pamela L. Geller og Miranda K. Stockett. University of Pennsylvania Press, Philadelphia.

2009 Queer Theory Meets Archaeology: Disrupting Epistemological Privilege and Heteronormativity in Constructing the Past. I *The Ashgate Research Companion to Queer Theory*, redigert av Noreen Giffney og Michael O'Rourke, s. 277-294. Ashgate Publishing Limited, Farnham.

Drennan, Robert D., Timothy Earle, Gary M. Feinman, Roland Fletcher, Michael J. Kolb, Peter Peregrin, Christian E. Peterson, Carla Sinopoli, Michael E. Smith, Monica L. Smith, Barbara L. Stark og Miriam T. Stark

2012 Comparative Archaeology: A Commitment To Understanding Variation. I *The Comparative Archaeology of Complex Societies*, redigert av Michael E. Smith, s. 1-3. Cambridge University Press, New York.

Evans, Linda og A Woods

2016 Further Evidence That Niankhkhnum and Khnumhotep Were Twins. I *The Journal of Egyptian Archaeology* 102(1):55-72.

Farberow, Norman L.

1963 Introduction. I *Taboo Topics*, redigert av Norman L. Farberow. Atherton Press, New York.

- Finley, M. I. og H. W. Pleket
1976 *The Olympic Games: The First Thousand Years*. Chatto & Windus, London.
- Forster, E. M.
1971 *Maurice*. Edward Arnold Publishers, London.
- Fowler, Harold North og James Rignall Wheeler
1909 *A Handbook of Greek Archaeology*. Biblio & Tannen Publishers, New York.
- Franks, A. W.
1974 *Register of The Museum Secretum*. Dept. Of Greek & Roman Antiquities, British Museum, London.
- Frazer, James George
1911 *The Golden Bough: a study in magic and reliogion, Part 2*, tredje utgave. Macmillan and Co, London.
- Freud, Sigmund
1918 *Totem and Taboo – Resemblances Between the Psychic Lives of Savage and Neurotics*. Moffat, Yard and Company, New York.
- Frost, Stuart
2010 *The Warren Cup: Secret Museum, Sexuality and Society*. I *Gender, Sexuality, and Museums: a Routledge reader*. Redigert av Amy K. Levin, s. 138-150. Routledge, London
- Fulcher, James og John Scott
2011 *Sociology*. Oxford University Press, New York.
- Gaimster, David
2004 *Witt, George (1804-1869), Physician and Collector of Phallic Antiquities*. Oxford University Press, Oxford.

Gardiner, Norman E.

1910 *Greek Athletic Sports and Festivals*. Macmillian and Co, London.

Gerhard, Eduard, Königliche Museen zu Berlin

1840 *Griechische und etruskische Trinkschalen des Königlichen Museums zu Berlin*. G. Reiner, Berlin.

Girardeau, Merrill Lee

2019 *This is an Answer to the Question: What is WorldPride?* Elektronisk dokument, <https://metrosource.com/this-is-an-answer-to-the-question-what-is-worldpride/>, lest den 17.01.2020.

Gissing, George

1903 *The Private Papers of Henry Ryecroft*. E. P. Dutton & Company, New York.

Greenberg, David F.

1990 *The Construction of Homosexuality*. The University of Chicago Press, Chicago.

Greenberg, Gary

2007 *Gay by Choice? The Science of SexualIdentity*. Elektronisk dokument, <https://www.motherjones.com/politics/2007/08/gay-choice-science-sexual-identity/>, lest den 6.01.2019.

Grove, Jennifer Ellen

2013 *The Collection and Reception of Sexual Antiquities in the Late Nineteenth and Early Twentieth Century*. University of Exeter, Exeter.

Hamilton, William og Pierre D' Hancarville

1767 *Antiquités étrusques, grecques, et romaines : tirées du cabinet de M. Hamilton ...* : T. 2. Impr. Par Morelli, Naples.

Halperin, David M.

1995 *Saint Foucault: Towards a Gay Hagiography*. Oxford University Press, New York.

2002 *How to Do the History of Homosexuality*. The University of Chicago Press, Chicago.

Harris, H. A.

1967 *Greek Athletes and Athletics*. Indiana University Press, London.

Hartley, R.

1959 Sex-role pressures in the socialization of the male child. I *Psychological Reports* 5:457-468.

Herek, Gregory M.

1987 On Heterosexual Masculinity: Some Psychical Consequences of the Social Construction of Gender and Sexuality. I *Changeling Men – New Directions in Research on Men and Masculinity*, redigert av Kimmel, Michael S. s. 25-36. Sage Publications, California.

Hoppin, Joseph Clark

1919 *A Handbook of Attic Red-Figured Vases. Vol. 2*. Harvard University Press, Cambridge.

Jenkins, Ian

1996 Contemporary minds – Sir William Hamilton's Affair with Antiquity. I *Vases & Volcanoes; Sir William Hamilton and his collection*, redigert av Ian Jenkins og Kim Sloane, s. 40-64. British Museum Press, London.

2015 *Defining Beauty – the Body in Ancient Greek Art*. The British Museum Press, London.

Jenkins, Ian og Kim Sloan

1996 Chronology. I *Vases & Volcanoes; Sir William Hamilton and his collection*, redigert av Ian Jenkins og Kim Sloane, s. 306-309. British Museum Press, London.

Jivani, Alkarim

1997 *It's Not Unusual – A History of Lesbian and Gay Britain in the Twentieth Century*. Indiana University Press, Bloomington.

Johansen, K. Friis

1942 Attic Motives on Clazomenian Sarcophagi. I *From The Collections of The Ny Carlsberg Glyptothek*, bind 3, s. 123-143. Ejnar Munksgaard, København.

Johns, Catherine

1982 *Sex or Symbol – Erotic Images Of Greece and Rome*. British Museum Publications, London.

Jones, Jonathan

2011 *Beautiful rebels: the daring art of the aesthetic movement*. Elektronisk dokument, <https://www.theguardian.com/artanddesign/2011/mar/28/aesthetic-movement-v-and-a-museum>, lest den 6.01.2019.

Jørgensen, Marianne Winther og Louise Phillips

1999 *Diskursanalyse som teori og metode*. Roskilde Universitetsforl. Samfundslitteratur, Fredriksberg.

Katz, Jonathan Ned

1983 *Gay/lesbian almanac: a new documentary in which is contained, in chronological order, evidence of the true and fantastical history of those persons now called lesbians and gay men, and of the Changing Social Forms of and Responses to those Acts, Feelings, and Relationships now called Homosexual, in the Early American Colonies, 1607 to 1740, and in the Modern United States, 1880 to 1950*. Harper & Row, New York.

Kaufman, Gershen og Lev Raphael

1984 Shame as Taboo in American Culture. I *Forbidden Fruits – Taboos and Tabooism in Culture*, redigert av Ray B. Browne. s. 57-66. Bowling Green University Popular Press, Ohio.

Kennedy, Maev

2006 *British Museum exhibition reveals saucy side of the ancient world*. Elektronisk dokument, <https://www.theguardian.com/uk/2006/may/12/arts.artsnews>, lest den 15.09.2019.

Keuls, Eva C.

1993 *The reign of the phallus : sexual politics in ancient Athens*. University of California Press, Berkeley, California.

Kilmer, Martin F.

1993 *Greek Erotica on Attic Red-Figure Vases*. Gerald Duckworth & Co, London.

La Rocca, Eugenio

1978 The Erotic Art of Greece: a Critical Analysis. I *Eros in Greece*, redigert av John Boardman og Eugenio La Rocca, s. 69-168. Arnoldo Mondadori Editore S.p.A., Milano.

Lear, Andrew

2008 Ideals/idealization. I *Images of Ancient Greek Pederasty – Boys were their Gods*, redigert av Andrew Lear og Eva Cantarella, s. 63-105. Routledge, London.

2008 Consummation. I *Images of Ancient Greek Pederasty – Boys were their Gods*, redigert av Andrew Lear og Eva Cantarella, s. 106-138. Routledge, London.

2008 Appendix – Keith DeVries' research. I *Images of Ancient Greek Pederasty – Boys were their Gods*, redigert av Andrew Lear og Eva Cantarella, s. 194-233. Routledge, London.

Lee, Adrian

2016 *Sex secrets of the Victorian age – EXPOSED*. Elektronisk dokument, <https://www.express.co.uk/news/history/726813/Unmentionable-the-victorian-ladys-guide-Oneill-2016-book>, lest den 13.01.2020.

Licht, Hans

1935 *Sexual Life in Ancient Greece*. Oversatt av J. H. Freese, redigert av Lawrence H. Dawson. George Routledge & Sons, London.

Liddiard, Mark

2004 Changing Histories: museums, sexuality and the future of the past. I *Museum & Society* 2(1):15-29.

Meskill, Lynn

2002 *Private Life in New Kingdom Egypt*. Princeton University Press, New Jersey.

Milner, Nicky

2011 Taboo. I *The Oxford Handbook of the Archaeology of Ritual and Religion*, redigert av Timothy Insoll, s. 105-114. Oxford University Press, Oxford.

Mondimore, Francis Mark

1996 *A Natural History of Homosexuality*. The Johns Hopkins University Press, Baltimore.

Murray, A. S.

1894 *Designs from Greek Vases in The British Museum*. Trustees of the British Museum, London.

Norton, Rictor

1992 *Mother Clap's Molly House: The Gay Subculture in England 1700-1830*. GMP Publishers Ltd, London.

Olverson, T. D.

2010 "Such Are Not Woman's Thoughts" – Amy Levy's "Xantippe" and "Medea".
I *Amy Levy – critical essays*, redigert av Naomi Hetherington og Nadia Valman, s.
110-134. Ohio University Press, Athens.

Ormand, Kirk

2009 *Controlling Desires – Sexuality in Ancient Greece and Rome*. Praeger
Publishers, Westport.

Orrels, Daniel

2015 *Sex - Antiquity and its Legacy*. I.B.Tauris & Co. Ltd, London.

Osborne, Robin

2018 *The Transformation of Athens – Painted Pottery and the Creation of Classical
Greece*. Princeton University Press, New Jersey.

Parker, Holt N.

2015 Vaseworld: Depiction and Description of Sex at Athens. I *Ancient sex : new
essays*, redigert av Kirk Ormand og Ruby Blondell, s. 23-142. Ohio State University
Press, Columbus, Ohio.

Parkinson, Richard B.

2013 *A Little Gay History: Desire and Diversity Across the World*. The British
Museum Press, London.

Paul, Aaron J.

1997 Fragments of Antiquity: Drawing upon Greek Vases. I *Harvard University Art
Museums Bulletin*, vol. 5(2):1-87.

Pessari, Giovanni Battista

1775 *Picturae Etruscorum in vasculis: nunc primum in unum collectae
explicationibus, et dissertationibus illustrae*. Elektronisk dokument,
<https://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/passeri1775/0029>, lest den 10.01.2020

Pierce, Dean

2001 Language, Violence, and Queer People. *Journal of Gay & Lesbian Social Services* 13(1-2):47-62.

Pomeroy, Wardell B.

1963 Human Sexual Behavior. I *Taboo Topics*, redigert av Norman L. Farberow, s.22-32. Atherton Press, New York.

Pride London

Our Impact – What we achieved in 2019. Elektronisk dokument, www.prideinlondon.org/about-us/impact, lest den 17.01.2020

Reeder, Greg

2000 Same-sex desire, conjugal constructs, and the thomb of Niankhkhnum and Khnumhotep. I *World Archaeology* vol.32(2):193-208.

Revez, Jean

2003 The metaphorical use of the kinship term *sn*, “Brothers”. I *Journal of the American Research Center in Egypt* 40:123-131.

Richlin, Amy

2005 Eros Underground, I *Journal of Homosexuality* 49(3-4):421-461.

Robertson, Martin

1992 *The Art of Vase-painting in Classical Athens*. Cambridge University Press.

Robinson, Tracy L.

1999 The Intersections of Dominant Discourses across Race, Gender, and Other Identities. I *Journal of Counselling & Development* 77(1):73-79.

Sansone, David

2009 *Ancient Greek Civilization*, second edition. Wiley-Blackwell, Chichester.

Senthorun, Raj

2017 *On sexuality, the law still caters to the norms of public disgust*. Elektronisk dokument, <http://theconversation.com/on-sexuality-the-law-still-caters-to-the-norms-of-public-disgust-79705>, lest den 27.11.2018.

Schauenburg, Konrad

1972 Frauen Im Fenster. I *Des Deutschen Archaeologischen Instituts Roemische Abteilung* 79:1-41.

Sedgwick, Eve Kosofsky

1990 *Epistemology of the Closet*. University of California Press, Berkeley.

Sexual Offences Act 1967, chapter 60. Elektronisk dokument,

<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1967/60/enacted>, lest den 10.10.2020.

Shapiro, H. A.

1992 Eros in Love: Pederasty and Pornography in Greece. I *Pornography and Representation in Greece and Rome*, redigert av Amy Richlin, s. 53-72. Oxford University Press, New York.

She

2000 Sex and Career. I *World Archaeology* 32(2):166-172.

Sigel, Lisa Z.

2013 Looking At Sex: Pornography and erotica since 1750. I *The Routledge History of Sex and The Body: 1500 To The Present*, redigert av Sarah Toulalan og Kate Fisher, s. 223-236. Routledge, London.

Skinner, Marilyn B.

2005 *Sexuality in Greek and Roman Culture*. Blackwell Publishing Ltd., Oxford.

Smith, Katherine

2011 Whatever Happened to Dominant Discourse? I *Anthropology in Action* 18(2):19-32.

Smith, Michael E. og Peter Peregrin

2012 Approaches to Comparative Analysis in Archaeology. I *The Comparative Archaeology of Complex Societies*, redigert av Michael E. Smith, s. 4-20. Cambridge University Press, New York.

Staatliche Museen zu Berlin, Antikensammlung

2020 Museumssamling online, vinbeholder, museumsnummer F 2414. Elektronisk dokument,

<http://www.smb-digital.de/eMuseumPlus?service=ExternalInterface&module=collection&objectId=686696&viewType=detailView>, lest den 11.01.2020.

Steiner, Franz

1967 *Taboo*. Penguin Books, Harmondsworth.

Stewart, Andrew

1996 Reflections. I *Sexuality in Ancient Art – Near East, Egypt, Greece, and Italy*, redigert av Natalie Boymel Kampen, s.136-154. Cambridge University Press, Cambridge.

1997 *Art, Desire, and The Body in Ancient Greece*. Cambridge University Press, New York.

Store Norske Leksikon

Elektronisk dokument, <https://snl.no/tabu>, lest den 03.02.2019.

Sumner, William Graham

1906 *Folkways – A Study of the Sociological Importance of Usages, Manners, Customs, Mores and Morals*. The Athenæum Press, Boston.

Swaddling, Judith

2011 *The Ancient Olympic Games*. The British Museum Press, London.

Symonds, John Addington

1901 *A Problem in Greek Ethics, being an inquiry into the phenomenon of sexual inversion*. London.

The British Museum

2019a Museumssamling online, drikkebeger, museumsnummer 1865,1118.46.

Trustees of the British Museum, London. Elektronisk dokument,

https://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=399201&partId=1&searchText=erotic+vase&page=1, lest den

12.12.2019.

2019b Museumssamling online, drikkebeger, museumsnummer 1848,0619.7.

Trustees of the British Museum, London. Elektronisk dokument,

https://research.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=399223&partId=1&searchText=BRYGOS+Painter&page=1, lest den

12.12.2019.

2019c Museumssamling online, drikkebeger, museumsnummer 1850,0302.2.

Trustees of the British Museum, London. Elektronisk dokument,

https://research.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=399793&partId=1&searchText=FOUNDRY+Painter&page=1, lest den

den 12.12.2019.

The Wolfenden Report

1957 *Report of The Committee on Homosexual Offences and Prostitution*. Her Majesty's Stationery Office, London.

Thompson, Edward H. Jr og Joseph H. Pleck

1987 Reformulating the Male Role – The Structure of Male Role Norms. I *Changeling Men – New Directions in Research on Men and Masculinity*, redigert av Kimmel, Michael S., s. 25-36. Sage Publications, California.

Trumbach, Randolph

1991 The Birth of the Queen: Sodomy and the Emergence of Gender Equality in Modern Culture, 1660-1750. I *Hidden From History – Reclaiming the Gay and*

Lesbian Past, redigert av Martin Bayml Duberman, Martha Vicinus og George Chauncey Jr., s. 129-140. Penguin Books, London.

2007 Modern Sodomy: The Origins of Homosexuality, 1700-1800. I *A Gay History of Britain – Love and Sex Between Men Since the Middle Ages*, redigert av Matt Cook, s. 77-105. Greenwood World Publishing, Oxford.

Turner, R.

1970 *Family Interaction*. John Wiley, New York.

Vanegas, Angela

2002 Representing Lesbians and Gay Men in British Social History Museums. I *Museums, Society, Inequality*, redigert av Richard Sandell, s. 98-109. Routledge, London.

Vasiljević, Vera

2008 Embracing His Double: Niankhkhnum and Khnumhotep. I *Studien Zur Altägyptischen Kultur* 37:363-372.

Voigt, David Quentin

1984 A Tankard of Sporting Taboos. I *Forbidden Fruits – Taboos and Tabooism in Culture*, redigert av Ray B. Browne. s. 97-110. Bowling Green University Popular Press, Ohio.

Von Blanckenhagen, Peter Heinrich

1976 Puerilia. I *In Memorial Otto J. Brendel – Essays in Archaeology and The Humanities*, redigert av Karissa Bonfante og Helga Von Heintze, s. 37-42. Verlag Philipp Von Zabern, Mainz.

Vout, Caroline

2013 *Sex on Show – Seeing the Erotic on Greece and Rome*. The British Museum Press, London.

Ward, Edward (også kjent som London Spy)

1710 *Satyrical Reflections on Clubs: in Twenty nine Chapters, volume 4. A.*
Bettesworth, London.

Webster, Hutton

1942 *Taboo – A Sociological Study.* Stanford University Press, California.

Webster's New International Dictionary: Second Edition, Unabridged: With Reference History

1937. G. & C. Merriam Co., Springfield. Elektronisk dokument,
<https://archive.org/details/webstersnewinter00unse/page/n1>, lest den 03.02.2019.

Weeks, Jeffrey

1983 *Coming out: Homosexual Politics in Britain, from the Nineteenth Century to the present.* Quartet Books, London.

Wegner, Max

1973 *Brygosmaler.* Wasmuth KG, Berlin

Wemyss, Georgie

2006 "Outside Extremists", "White East Enders", "Passive Bengalis": Tracking Constructions, Mobilisations and Contestations of Racial Categories in Media Discourses. I *Race Relations Abstract* 31(4):21-47.

Williams, Dyfri

2006 *The Warren Cup.* The British Museum Press, London.

Williams, Kate

2019 *The Victorians were no pruders, but women had to play by men's rules.*

Elektronisk dokument,

<https://www.theguardian.com/commentisfree/2019/may/23/queen-victoria-sex-nudes-paintings-prudes-women> , lest den 15.mai 2020.

Wodak, Ruth

2001 The Discourse-Historical Approach. I *Methods of Critical Discourse Analysis*, redigert av Ruth Wodak og Michael Meyer, s. 63-94. SAGE Publications, London.

Wolff, Janet

1993 *The Social Production of Art*. Macmillan, London.

SKRIFTLIGE KILDER

Aristofanes *Skyene*. Oversatt av:

Alan H. Sommerstein 1982. Aris & Phillips Ltd, Warminster.

W. J. M. Starkie 1911. Macmillan and Co., London

Platon *Symposion*. Oversatt av:

William S. Cobb 1993. State University of New York Press, New York.

Per Krarup 1969. Gyldendals Forlagstrykkeri, København.

Egil A. Wyller 2007. De Norske Bokklubbene AS, Oslo.

FIGURTEKSTER

FIGUR 1: British Museum, London. Museumsnummer: 1772,0320.154. Bildene er mine egne.

FIGUR 2: British Museum, London. Museumsnummer: 1865,1118.39. Bildene er hentet fra: http://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=398881&partId=1&searchText=Berlin+1686&page=1, hentet den 17.09.2018.

FIGUR 3: Antikensammlung, Berlin. Museumsnummer: F2279. Bildene er hentet fra: <http://www.beazley.ox.ac.uk/XDB/ASP/recordDetails.asp?id=5C03CFDF-D841-432A-8B2C-FAAD6697E456&noResults=&recordCount=&databaseID=&search=>, hentet den 18.09.2018

FIGUR 4: Vase 3 i *Griechische und etruskische Trinkschalen des Koniglichen Museums zu Berlin* fra 1840 skrevet av Eduard Gerhard. Pl.XIV.XV.

FIGUR 5: Museum of Fine Arts, Boston. Museumsnummer: 95.61. Bildene er hentet fra: <https://www.mfa.org/collections/object/high-handled-drinking-cup-kantharos-with-erotic-scenes-153641>, hentet den 20.09.2019

FIGUR 6: En *sodomitt* står i gapestokken, omringet av kvinner som roper skjellsord. Brosjyren er fra England og er datert til 1763. Bildet er hentet fra: https://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?assetId=22102001&objectId=1478734&partId=1, hentet den 12.12.2018

FIGUR 7: Kertbeny's private brev til Ulriches i 1868. Bildet er hentet fra: https://cs.wikipedia.org/wiki/Karl_Maria_Kertbeny, hentet den 06.01.2019.

FIGUR 8: Den første homseparaden i London, juli 1972. Bildet er hentet fra: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/england/london/8129324.stm, hentet den 08.01.2019.

FIGUR 9: Antikensammlung, Berlin. Museumsnummer: F2414. Bildene er hentet fra: <http://www.beazley.ox.ac.uk/xdb/ASP/recordDetails.asp?recordCount=6&start=0>, hentet den 11.10.2019

FIGUR 10: British Museum, London. Museumsnummer: 1865,1118.46. Bildene er mine egne.

FIGUR 11: British Museum, London. Museumsnummer: 1848,0619.7 Bildene er hentet fra: https://research.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=399223&partId=1&searchText=BRYGOS+Painter&page=1, hentet den 10.01.2020

FIGUR 12: British Museum, London. Museumsnummer: 1850,0302.2 Bildene er hentet fra:

https://research.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=399793&partId=1&searchText=FOUNDRY+Painter&page=1, hentet den 10.01.2020

VEDLEGG 1

E-post fra Thomas Kiely, konservator ved British Museum, 1.oktober 2018:

Thomas Kiely

1. oktober 2018 kl. 18:49

[Detaljer](#)

TK

RE: I need help finding information

Til: cathrchr@student.iakh.uio.no, Kopi: GreekAndRoman,

Sendt på nytt – fra: cathrchr@student.iakh.uio.no

Dear Catherine,

Thank you for your message.

1865,1118.39 was in the De Witt Collection which had a lot of erotic material and so was assigned to the *Museum Secretum* which remained intact as a group of unsuitable items until the 1960s when it was dispersed. This is unlikely to have been displayed because of its content, though it may have been included in the reopened Greek galleries that were created after the war (from the 1960s). It has been on display in the study gallery for Greek Black Figure pots from the 1980s, though this gallery is now closed because of financial cutbacks.

However, the vase has been exhibited a lot in recent years in the context of sport and the Greek body (see attached list), but more recently has been more prominent in the context of the museum's LGBT+ displays which have become an important part of addressing previous taboo subjects and appealing to a diverse audience. It is currently going on tour as part of the LGBT+ travelling exhibition in the UK (see the venues in the list attached).

I do not know the source of the provenance, but I will check this further. I understand that De Witt was not that interested in provenance of items.

Fortsettelse neste side.

1772,3-20.154

This is from William Hamilton's collection which was purchased in 1772 and published in D'ancarville (volume ii, pl. 32). I also don't know where the provenance information come from (which is not in D'ancarville) and you might need to look into the history of his collection to find out more about this. Hamilton excavated and collected so it is possible that there is further information on these activities.

This was not placed in the *Museum Secretum* but is unlikely to have been exhibited, and would have been shown only to those deemed respectable. John Beazley included it in his Attic Red Figure vases of course (p. 1419, Manner of the Erbach Painter, no. 1). Following the final refurbishment of the GR galleries, this for many years was on display in the study gallery for red figure vases, where it is today – though it was placed in the main 5th century Athens gallery as a trail item during the LGBTQ+ exhibition in 2017. It has also been in numerous exhibitions (see also the attached document) and included in books on sex and erotica over the past years (Dyfri Williams discussed it in his small book on the Warren Cup which marked a major change in how the British Museum handled sensitive items).

I hope this helps, and will try to find the source of the provenance information (though what is on the museum database is not always as accurate as it could be).

Best wishes,

Thomas Kiely
Duty Curator

VEDLEGG 2

E-post fra Thomas Kiely, konservator ved British Museum, 15.august 2019:

Thomas Kiely

Museum Secretum &c

15. august 2019 kl. 21:16

[Detaljer](#)

Til: Cathrine Christoffersen, Kopi: Alex Truscott, Francesca Hillier,

Sendt på nytt – fra: cathrchr@student.iakh.uio.no

Hi Cathrine,

What is now the Department of Britain, Europe and Prehistory used to be the home of the *Museum Secretum*. I've attached a spread sheet of the collection arranged by date of registration (so normally this mean date of acquisition). The *Secretum* began to be formed around 1830 and then became a specific repository from the 1860s. As such, some erotica obtained by the museum before these dates might have been on display. There might have been informal controls of 'obscene' material such as 1772,0320.154 before this time though the fact it was published with an illustration is interesting. I am copying in our senior archivist Francesca who will be able to advise if there is anything of interest – I don't know very much myself about what we might have.

The spreadsheet doesn't contain images of everything, as not all the collection is photographed, though you can see from the descriptions what many of these are. Nearly all the Greek vases with erotic scenes have images (and you can use the reg. number to find the items on the BM online catalogue for more information); some don't have images, but if you want to see any of these on your visit in addition to your existing requests, please let Alex know as soon as possible. One interesting thing you might consider is how much repair and conservation work was done on erotic vases, even in periods when they were taboo; this might reflect the status of Greek vases in general terms, but the fact that items considered obscene would have been subjected to careful attention is telling – they were likely to be conserved for select 'gentlemen' to view but not for the general public.

We can certainly pass on your request to see the 18th century print. I don't know their access procedures very well but I think they are fairly straight-forward.

Best,

Thomas

VEDLEGG 3

Utstillingshistorikken til vase 1 og 2, laget av konservator Thomas Kiely ved British Museum. Mottatt på e-post den 1.oktober 2018.

1865,1118.39

2007/8 11 Oct-27 Jan, London, Barbican, Seduced: Art and Sex
2008 1 May-12 Jul, Shanghai, The Ancient Olympic Games
2008 2 Aug-31 Sep, Hong Kong, The Ancient Olympic Games
2009 2 Apr-13 Oct, Alicante, The Body Beautiful in Ancient Greek Art and Thought
2010 30 Apr-30 Aug, Seoul, National Museum of Korea, The Body Beautiful in Ancient Greek Art and Thought

Exhibited:

2009 2 Apr-13 Oct, Alicante, The Body Beautiful in Ancient Greek Art and Thought
2010 30 Apr-30 Aug, Seoul, National Museum of Korea, The Body Beautiful in Ancient Greek Art and Thought
2010-2011 15 Oct-07 Feb, Taipei, The National Palace Museum, The Body Beautiful in Ancient Greek Art and Thought
2010-2011, 11 Mar-12 Jun, Kobe City Museum, The Body Beautiful in Ancient Greek Art and Thought
2011, 4 July-25 Sept, Tokyo, The National Museum of Western Art, The Body Beautiful in Ancient Greek Art and Thought
2011-2012, 25 Oct-12 Feb, Mexico City, National Anthropological Museum, The Body Beautiful in Ancient Greek Art and Thought
2012-2013 6 Oct-6 Jan, Portland Art Museum, The Body Beautiful in Ancient Greek Art and Thought
2013, 6 May-6 Oct, Dallas Museum of Art, The Body Beautiful in Ancient Greek Art and Thought
2014, 21 Feb-9 Jun, Fondation Pierre Gianadda, The Body Beautiful in Ancient Greek Art and Thought
2014, 2 Aug-9 Nov, Bendigo Art Gallery, Victoria, Australia, The Body Beautiful in Greek Art and Thought
2015, 26 Mar-5 Jul, The British Museum, Defining Beauty: the body in ancient Greek art
2017: The vase was used in the LGBTQ+ trail to accompany an exhibition to mark the passing of the 1967 Sexual Offences Act which partially decriminalised sexual acts between men in England and Wales. The exhibition was based around Parkinson's *Little Gay History* book
2018 25 Sep- 2 Dec, Ashmolean Museum, Oxford, Desire, love, identity: exploring LGBTQ histories
2018-2019 Dec-Feb, National Justice Museum, Desire, love, identity: exploring LGBTQ histories
2019 Mar-May, Bolton Museum, Desire, love, identity: exploring LGBTQ histories
2019 Jun-Aug Norwich Millennium Library, Desire, love, identity: exploring LGBTQ histories

1772,3-20.154

This is from William Hamilton's collection which was purchased in 1772 and published in D'ancarville (volume ii, pl. 32). I don't know offhand very much about the provenance information (which is not in D'ancarville) and you would need to look into the history of his collection to find out more about this.

For many years this was on display in the study gallery for red figure vases, but has been also exhibited in travelling exhibitions.

Exhibited:

2009, 2 Apr-13 Oct, Alicante, The Body Beautiful in Ancient Greek Art and Thought

2010, 30 Apr-30 Aug, Seoul, National Museum of Korea, The Body Beautiful in Ancient Greek Art and Thought

2010-2011, 15 Oct-07 Feb, Taipei, The National Palace Museum, The Body Beautiful in Ancient Greek Art and Thought

2010-2011, 11 Mar-12 Jun, Kobe City Museum, The Body Beautiful in Ancient Greek Art and Thought

2011, 4 Jul-25 Sep, Tokyo, The National Museum of Western Art, The Body Beautiful in Ancient Greek Art and Thought

2011-2012, 25 Oct-12 Feb, Mexico City, National Anthropological Museum, The Body Beautiful in Ancient Greek Art and Thought

2012-2013, 6 Oct-6 Jan, Portland Art Museum, The Body Beautiful in Ancient Greek Art and Thought

2013, 6 May-6 Oct, Dallas Museum of Art, The Body Beautiful in Ancient Greek Art and Thought

2014, 21 Feb-9 Jun, Fondation Pierre Gianadda, The Body Beautiful in Ancient Greek Art and Thought

2014, 2 Aug -9 Nov, Bendigo Art Gallery, Victoria, Australia, The Body Beautiful in Ancient Greek Art and Thought

2015, 26 Mar-5 Jul, The British Museum, Defining Beauty:the body in ancient Greek art.

VEDLEGG 4

E-post fra Celeste Farge, konservator ved British Museum:

Celeste Farge

5. desember 2019 kl. 15:17

RE: Museum Secretum &c

Til: Cathrine Christoffersen

Dear Cathrine,

I mentioned that colleagues had been working on an exhibition proposal (over ten years ago) about the Museum Secretum and our collection of 'erotic' art. I don't know the reason why this exhibition never happened but one must be careful in making assumptions! I would be very surprised if there were any written reports and the little I know about it has been passed down by word of mouth so I can't guarantee the accuracy of them. With regards to LGBTQ+ attitudes, you could refer to the purchase and display of the Warren Cup. Dyfri Williams has written about this in his book (The Warren Cup, BMP, 2006 – especially pp.30-31 and 60-61). I hope you find this nonetheless useful. Best of luck in your continuing research.

With kind regards,
Celeste